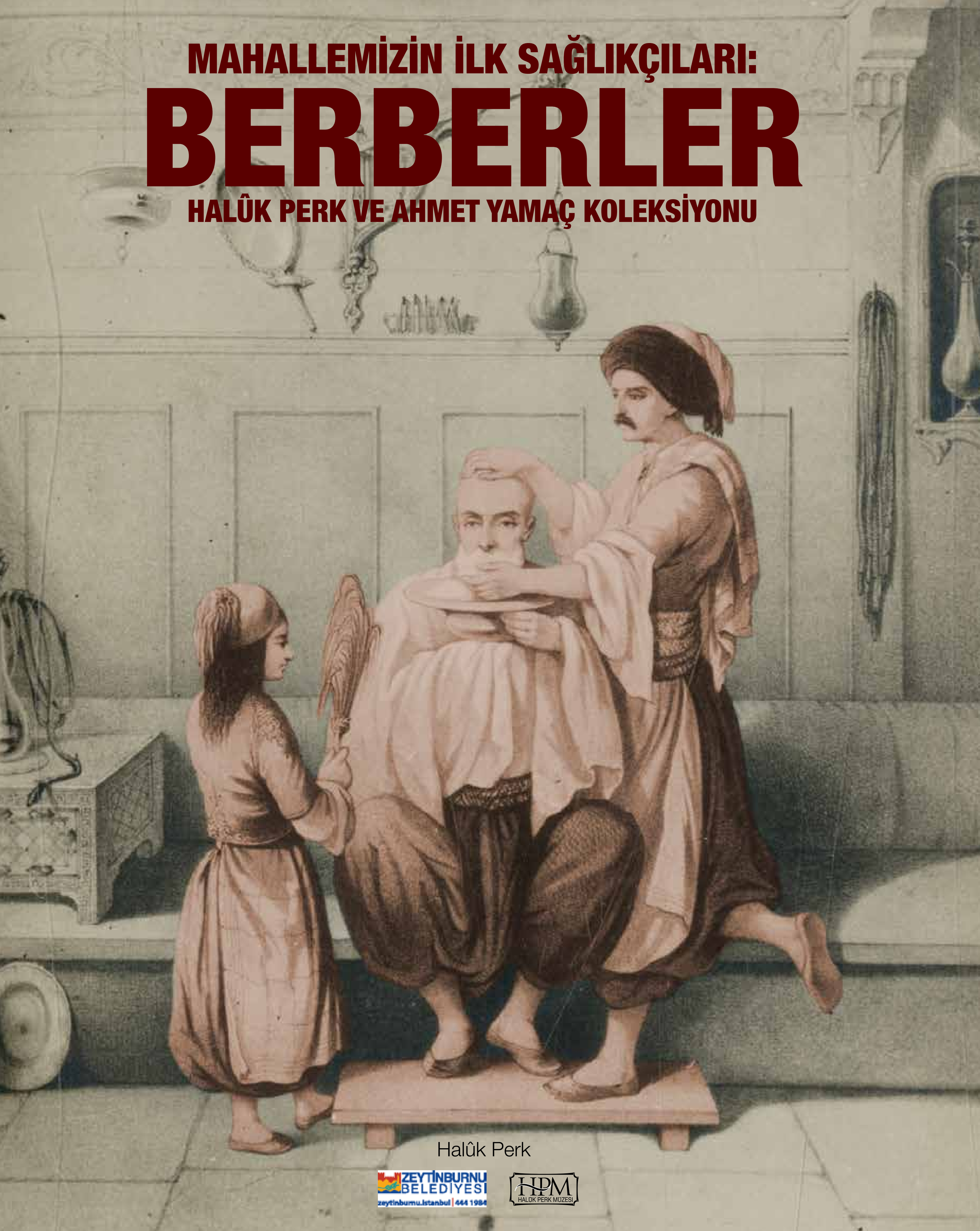
MAHALLEMİZİN İLK SAĞLIKÇILARI: BERBERLER

HALÛK PERK VE AHMET YAMAÇ KOLEKSİYONU

Halûk Perk

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ
zeytinburnu.istanbul | 444 1984

HPM
HALÛK PERK MÜZESİ

Mahallemizin İlk Sağlıkçıları:

Berberler

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk

zeytinburnu.istanbul | 444 1984

www.ztbb.org

Mahallemizin İlk Sağlıkçıları: Berberler
Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk

Danışman / Araştırma
Burcu Özdemir

Grafik Tasarım

Tuncer Taşdoğen
Pınar Selçuk

İrtibat Adresi
Halûk Perk Müzesi, Gümüşpala Mah. Londra Asfaltı No. 186 K.1 Avcılar / İstanbul

Bu yayın; Anadolu Kültürü Tanıtım Ajansı Tic. Ltd. Şti. tarafından AKTA yayınları olarak Halûk Perk Müzesi adına hazırlanarak basılmıştır.

Fotoğraflar
Akadur Töleğen
İsmail Küçük

Bu kitap Zeytinburnu Belediyesinin düzenlediği 18. Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali kapsamında açılmış “Mahallemizin İlk Sağlıkçıları: Berberler” sergisi münasebetiyle yayınlanmıştır.

Kitap Zeytinburnu Belediye’sinin maddi katkılarıyla basılmıştır.

İrtibat Adresi
Halûk Perk Müzesi, Gümüşpala Mah. Londra Asfaltı No. 186 K.1 Avcılar / İstanbul
hp@halukperk.com

Baskı:
Kültür Sanat Basımevi
Litros yolu 2 Matbaacılar sitesi ZB / - ZB11 Topkapı Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 212-674 00 21 - 29 www.kulturbasim.com

İSTANBUL 2017 ISBN 978-605-66630-1-7

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

18. Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali kapsamında açtığımız "Mahallemizin İlk Sağlıkçıları: Berberler" sergisi bizi eski günlerimize götürüyor. Berberlerin -bugün yaptıkları işler dışında- sağlıkla ilgili müdahalelerde bulunması yeni nesillere tuhaf gelebilir.

Her mesleğin tarih boyunca az veya çok şekil değiştirdiğini, ihtiyaçlara göre sürekli yeni mesleklerin ortaya çıktığını, birçok mesleğin sınırlarının ve yetkilerinin daraldığını veya genişlediğini biliyoruz. Bu açıdan bakınca, günümüzde hekim, diş hekimi, hemşire gibi sağlık çalışanlarının yaptığı bazı işleri 'eli makas tutan' berberin yapması anlaşılabilir hale geliyor.

Tarihin yeni nesillere aktarımında sergiler çok önemli yer tutuyor. Festivalimizin bir parçası haline gelen ve her yıl ilginç bir tema ile karşımıza çıkan tıp tarihi koleksiyon sergisi için koleksiyoner dostumuz Sayın Halûk Perk'e teşekkür ederim.

Bu sergi kataloğunun güzel bir başvuru kaynağı olarak kütüphanelerde yer alacak olmasından mutluluk duyuyorum.

Murat Aydın
Zeytinburnu Belediye Başkanı

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ
zeytinburnu.istanbul | 444 1984

ÖNSÖZ

Zeytinburnu Belediyesince düzenlenen 18. Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivalini kapsamında bu sene Koleksiyoner Ahmet Yamaç dostumla "Mahallemizin İlk Sağlıkçıları: Berberler" sergisini açma mutluluğuna erdik. Festival kapsamında Geleneksel Tıp kültürümüze uygun açtığımız kataloglu sergilerimin sayısının sekize yükselmesinden dolayı da çok gurur duyuyorum.

Kültürümüze sahip çıkma konusunda önder kurum olan Zeytinburnu Belediyesi Şahsıma güvenerek verdiği destek ile açtığımız sergilerin kataloğunu da yayınlayarak hem halkımızın kültürümüzün tanıtılmasına hem de sahip çıkmasına vesile olmaktadır.

Açılan sergi kataloğunun iki önemli özelliği bulunmaktadır. İki koleksiyonerin iyi niyetli işbirliğini göstererek berberlik kültümüzün ne kadar eskiye gittiğini ve ne kadar geniş bir yelpazede faaliyet gösterdiklerini ortaya koymasıdır.

Koleksiyoner Dostum Ahmet Yamaç'ın koleksiyonu, benden çok daha zengindir. Berberler konusunda ülkemizin en zengin koleksiyonuna sahiptir. Mütevazi koleksiyonumla birlikte sergi açması beni gururlandırmış, mutlu etmiştir. Kataloğumuza kendi koleksiyonunun bir kısmı yer alabilmiştir.

Sergi ve katalog hazırlamamda öne çıkardığım iki kriterim olur. Birincisi planladığım konunun daha önce yapılmamış olması veya yapılmışsa da farklı bir bakış açısı getirebilecek olmam ile koleksiyonumu tasnif ederek ilgili araştırmacıların faydalanmasını sağlamaktır.

Kataloğun hazırlanmasında fedakarca çalışan başta Burcu Özdemir olmak üzere, Tuncer Taşdöğen, Akadur Töleğen, Pınar Selçuk, Halime Erdoğan ile Kültür Sanat Basımevi ailesine çok teşekkür ederim.

Sıkışık olduğumda manevi desteği ve fikirleri ile yol gösteren Dostum Hocam Murat Dinçer Çekin ile maddi bir karşılık almadan fotoğraflarımızın bir kısmını çeken İsmail Küçük Beyefendiye ayrıca müteşekkirim.

Bana güvenerek her türlü maddi manevi desteği esirgemeyen ülke çapında geleneksel hale getirmiş bu festivalde bana yer veren Zeytinburnu Belediyesi adına Değerli Başkanı Sayın Murat Aydın'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

İlk defa kataloglu sergi ile ele alınmış berber ve malzemeleri koleksiyonumuzdan ilgilenenlerin faydalanmasını umarım.

Halûk Perk

HPM
HALÛK PERK MÜZESİ

BERBERLİĞİN KISA TARİHÇESİ

Berberliğin Kısa Tarihçesi - Halûk Perk / Burcu Özdemir

1.1. Eskiçağ'da Berberlik

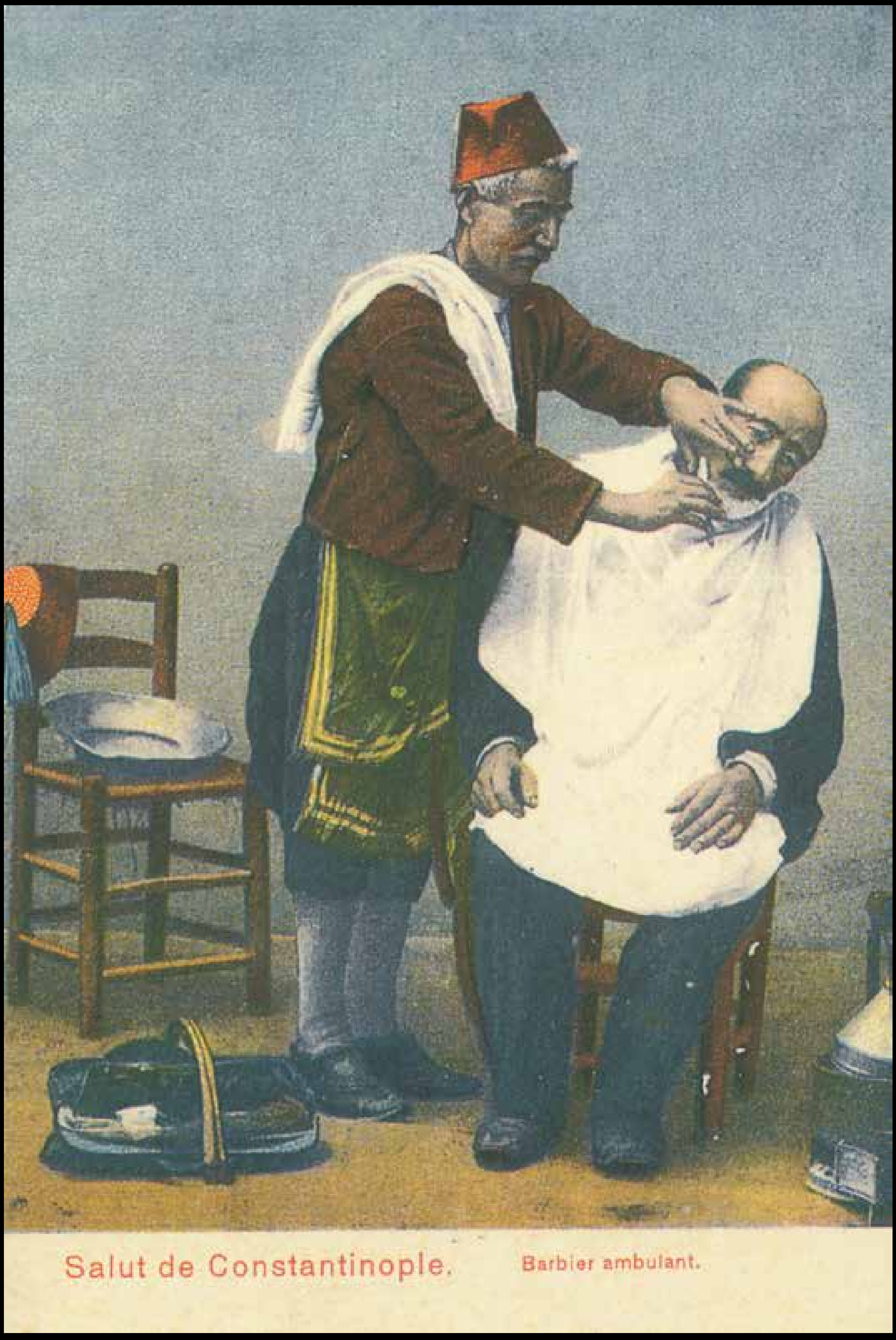
Sağlık ilk olarak mikroplardan korunmaktan, temizlikten (Hijyenden) geçer. Su ve sabun yanında en önemli hijyeni sağlayan istenmeyen tüylerden kurtulmak için kullanmaya yarar kesiciler jilet ve atası usturadır. Kesici olarak ilk ustura çakmak taşından ve daha sonraları obsidyenden yapılmışlardır. Cerrahi müdahalelerden ziyade hijyen amacıyla kılların temizlenmesinde kullanılır. Bazı mağara resimleri, 30000 yıl önce insanların midye kabuklarından yaptıkları cımbızlarla saç veya sakallarını aldığını göstermektedir. Daha sonra ise midye kabuğu, köpek balığı dişi veya çakmak taşını keskinleştirip sakallarını kesen insanlar, ilk usturayı icat etmiştir. Obsidyen taşından yapılan usturalar çok değerli ve çok keskindi. Bu nedenle obsidyen taşından yapılan usturalarla tıraş olmak bir ayrıcalıktı. Obsidyen usturalar, cerrahi operasyonlar için de tercih edilirdi. Mısır'a Anadolu'dan ihraç edilen bu usturaların bazıları firavun mezarlarında bulunmuştur. Mısırlılar, obsidyen ustura ve baltaları kutsal sayardı. Diğer yerlerde usturalar doğada bulması kolay olan çakmaktaşından yapılmıştır. Mısır başta olmak üzere tüm antik medeniyetlerde (M.Ö. 3500 yılından itibaren) berberler, esas işleri kötü ruhların insanları ele geçirmesini önlemek olan rahiplerdi ve bu kişilerin saç ve sakal kesmesinin sebebi de insan vücuduna saç ve kıllardan girmeyi seven k.tü ruhları uzaklaştırmaktı.Demir Çağ ve sonrasında Roma Dönemi'nde usturalar bronz döküm ile yapılmış olup; oldukça keskin bıçak kısımlarıyla şimdiki bıçaklara benzeyen usturalar meydana getirmişlerdir. Sümerler döneminde bazı kralların ve katiplerin saç ve sakallarını bronz usturayla tıraş ettiği biliniyor. Sümerler döneminde bazı kralların ve katiplerin saç ve sakallarını bronz usturayla tıraş ettiği biliniyor. Firavun mezarlarında işçiliği mükemmel olan bronzdan yapılmış ustura ve aynalar bulunmuştur. Mısır'da din adamları ve askerler saç ve sakallarını tıraş ederlerdi. Firavunların çoğu da saç ve sakalını traş ettirirdi. Bronz ve demir usturalar çok çabuk köreldiği için berberler, usturalarını bileme taşı ve suyla keskinleştirip traş olanlara sorun yaşatmamaya çalışırdı.

Antik Yunan agoralarında çalışan berberler, karşımıza saç ve sakal kesimi yapan ve aynı zamanda gelen müşterilerle kentlinin dedikodusunu yapan karakterler olarak çıkıyor. Antik Roma'da ise "tonsore" adı verilen berberler, kentlinin gündelik bir iş olarak uğradığı meslek erbapları hâline gelmiştir.

Karanlık Çağ'da Aziz Benedict Rahipleri "tonsure" adı verilen, kafanın üst kısmındaki saçların kesilmesini ve yalnızca kafanın çevresinde bir halka biçiminde saç bırakılmasını ifade eden saç modelini benimsediler. O dönemde berberlerin görevi insanların saçlarını tonsure modeline uygun kesmek ve daha da önemlisi papanın yasakları sebebiyle ameliyat gerçekleştirmek hâline geldi. Geçmişte Katolik Kilisesi, ameliyatların kutsal ruhun tapınağı olduğu düşünülen insan bedenine tecavüz etmek anlamına geldiğini düşünüyordu. Bu sebeple kilise, tıbbi eğitimi bulunan rahiplerin ameliyat gerçekleştirmesini yasakladı. Bu zamandan sonra rahipler araştırma amaçlı tıbbi faaliyetlerini sürdürmüş ve üst sınıf için doktorluk yapmaya devam etmiş olsalar da, ameliyat prosedürleri ve kan alma işlemlerinin çoğunu berberlere devretmişlerdir.
Böylece berberler, parası olmayan halk için doktorluk yapmaya başlamıştır. Çıban çıkarma, kırık iyileştirme ve kangren olmuş uzuvları kesme bu dönemde berberlerin sıklıkla gerçekleştirdiği prosedürler arasındadır. Bunların yanı sıra trepanasyon adı verilen ve kötü ruhları bedenden çıkararak epilepsi ve akıl hastalıklarını iyileştirdiğine inanılan, kafatasında delgiyle delik açarak gerçekleştirilen yöntem de berberler tarafından uygulanmıştır.
Tüm bunların yanında idrar yolu problemleri ve böbrek taşları da berberlerin gerçekleştirdiği ameliyatlarla tedavi ediliyordu. Ancak Orta Çağ'da berberlerle en fazla özdeşleşmiş işlem kan alımıydı. Bunun için dar uçlu bir bıçakla hastanın damarını kesen berber, kanın pirinç bir kaba akmasını sağlıyordu. Üstelik bu pirinç kaplar berberler tarafından aynı zamanda reklam aracı olarak kullanılıyordu. Pek çok berber, dükkanında kan verilebileceğini göstermek için dükkan vitrininde içi kan dolu kaseleri sergiliyordu. Kan alma işlemi sırasında hastalar, kan akışını hızlandırmak için elleriyle beyaz bir çubuğu sıkıyorlardı. Ve işlem sonrasında hastaların yaralı bölgelerine beyaz renkli bandaj sarılıyordu. Kirli bandajlar ise kurumaları için hastanın sıktığı çubuğa sarılarak dükkanın önüne asılıyordu.

Bizans Dönemi'nde ise berberlikle ilgili ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Aziz Kosmos ve Aziz Damianos'un Mucizeleri adlı el yazmasında; Hesperos adlı yoksul bir kasap, yüzünde kötü yaralar çıkan bir avukatı tıraş etmek zprunda kalır. Bu tıraşta "kurika ergaleia" denen, usturaya benzer bir bıçak kullanır. Hesperos bu tıraştan aldığı bahşişle bir berber dükkanı açar ve dükkanının yanındaki bir kilisede yaşamaya başlar. Manastır mensuplarının saç kesiminin tepesi açık daire şeklinde olması, her manastırda berberlik yapan birinin bulunduğuna işarettir. Bizans döneminde berber dükkanları Ayasofya civarında, parfüm satan dükkanlarla bir aradadır.[1]

[1] Uğur Aktaş, **İstanbul'un 100 Esnafı; İstanbul'un Yüzleri Serisi-15**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2010, İstanbul, s. 44.

Salut de Constantinople.
Barbier ambulant.

1.2. Seyyar Berberlik

Evliya Çelebi, 17. yy İstanbulu'unu bir erbâb-ı hıref cenneti olarak anlatır. Yaşamın İstanbul'da başlamasıyla, esnafın da kapılarını açtığı ve yaşamaya başladığı görülür. Hayata renk katan mesleklerin bazıları maalesef iş ahlâkının yozlaşması ismiyle ölür. Fildişi yerine adi bir kemikten yapılan kaşık ya da çabuk solan mürekkep bozulan ahlakın sembolleridir. 18.yy sonlarına kadar yaşayabilen mürekkepçi esnafı ile ömrü 19.yy'ı görmeye ancak yeten kaşıkçı esnafını, Avrupa ithalatı gömmüştür.[1] Bazı meslekler ise, yapıları gereği, 19.yy gündelik hayatından bütünüyle silinmeyip, kendilerini çağın koşullarına uydurabilmişlerdir. Cerrahlık bu mesleklerin başında gelir. Tanzimat'a kadar cerrahlık, bir çeşit yara tımarcılığı sayılmaktaydı. Cerrahların yara tedavisi için uyguladıkları yöntemler, Ortaçağ tıbbının izlerini Tanzimat sonrasına kadar taşımıştır. Çıban dağlamak, diş çekmek ve sünnetçilik, hacamat ve kupa tedavisi ile sülük tedavileri de cerrahların işi kabul edilirdi. Berberler de esnaf-ı cerrahan'dan sayılıp itibar görmüşlerdir.

Berberlerin Hacamat Tedavisi

Bitkilerle tedavi, ruhsal ve manevi değerler, el tedavileri gibi çeşitli uygulamaları kapsayan belli bir kültür, coğrafyaya özgü geleneksel tedavi yolları ve inanış sistemlerinin tümüne Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) aynı adı verdiği gibi Halk Tıbbı denilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) halk tıbbına ilişkin tanımına bakarsak;

Geleneksel Tıp oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Teori, inanç ve deneyime dayalı genel bilgi, beceri ve uygulamaların bütünüdür. Geleneksel tıp kendi dışındaki kültürler için yabancı olan, açıklaması mümkün olan veya olmayan uygulamaları içerir. Bu uygulamalarla sağlık halini devam ettirmeyi, hastalıkları engellemeyi, teşhiste bulunmayı, akıl ve bedenle ilişkili hastalıkları tedavi etmeyi hedefler.[2]

Halk tıbbındaki tedavilerin değerlendirilebilmesi için halk hekimliğinin toplumsal ve kültürel temellerini bilmek gerekir. Bir kültür ve inanç sonucu ortaya çıkan halk hekimliğini şekillendiren de bu toplumsal yapı ve çevresel faktörlerdir.[3] İnanç kadar halk tıbbını şekillendiren bir diğer faktör de iklim ve tabiat koşullarıdır. Bu durum tedavi yöntemlerini ve tedavide kullanılan malzemelerin çeşitliliğini de gözler önüne sermektedir.

Kupa çekmede farklı teknikler kullanılabilir. Kupa hastalıklı bölgeye, hastalıklı bölgenin uzağında başka bir bölgeye ya da belirli akupunktur noktalarının üzerine sabit bir şekilde uygulanabildiği gibi, hareketli kupa yöntemi de tercih edilebilir. Hareketli kupa tekniğinde kupa, meridyenler boyunca ya da etkilenen alan boyunca ileri-geri gezdirilir. Bu tür "kuru" kupa teknikleri yanında, "kanlı" kupa teknikleri de vardır. Bu teknikte, önce bir ya da birden çok akupunktur iğnesiyle kanatma yapılır, peşinden de kupa çekilir.
Çin tıbbının kabul ettiği geleneksel teorilere göre kupa çekme, çi akımını artırarak Yin-Yang dengesinin sağlanmasına yardımcı olur, vücut direnci artırır, patojenik faktörleri elimine eder. Biyolojik temelli araştırmalara göre ise kupanın temel etki mekanizması, lokal kan dolaşımını artırmasıdır. Bu sayede mikrosirkülasyon düzelmekte, kapiller endotel hücre tamiri artmakta, bölgesel anjiyogenezis hızlanmaktadır.

Kupa çekmenin, Türk halk hekimliğinin en yaygın tedavi yöntemleri arasında yer aldığı ve Türkiye'nin hemen her yöresinde, ocaklılar dışındaki insanlar tarafından da uygulandığı bilinmektedir.

Kupa çekme, farklı yörelerde farklı şekillerde isimlendirilmektedir:

- Kupa vurma (Aydın), kupa çekme (Adana, Ayaş), kupa tutma (Balıkesir).
- Bardak atma (Kars, Iğdır), bardak çekme (Fırat havzası, Balıkesir, Kastamonu), bardak vurma (Fırat havzası, Kastamonu),bardak tutma (Balıkesir), bardak kapatma (Kastamonu).
- Şişe vurma (Balıkesir, Düziçi), şişe çekme (Adana, Fırat havzası, Kastamonu, Ceyhan), şişe kapatma (Kastamonu).
- Çömlek tutma (Balıkesir), çömlek vurma (Balıkesir), çömlek çekme (Adana).
- Küp atma (Kars, Iğdır).
- Kavanoz tutma (Balıkesir).

[1] Ekrem Işın, İstanbul'da Gündelik Hayat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999, s. 193-194.
[2] WHO, 2002, 1.
[3] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 4.
[4] Acar, Volkan, 2016, s. 16.

• Vantuz çekme (İstanbul).[4]

Tıp tarihi boyunca birçok tedavi yöntemi ortaya çıkmıştır. İlk çağlarda insanlar doğayı ve hayvanları gözlemleyerek hastalıkları çare aramıştır. Yerleşik hayata geçildikçe, yaşam şeklindeki değişimlere bağlı olarak sağlık ihtiyaçları da değişmiştir. Bu dönemde ağrılar, kronik hastalıklar, enfeksiyonlar, salgınlar gibi hastalıklar için deneme yanılmaya dayalı amprik tedaviler görülmeye başlamıştır. Özellikle ağrılar gözle görülmeyen, ancak duyularla hissedilebilen hastalıklar için büyüsel ve dinsel tedaviler uygulanmıştır. M.Ö. 3000 yılında kurulan Mısır uygarlığında hacamat, kupa ve sülükle tedavi sıkça başvurulan sıradan uygulamalar arasındaydı. Kupa ve hacamat tedavilerine dair ilk yazılı kaynak ise antik Mısır dönemine aittir. Mısır tıbbından Yunan ve Roma uygarlıklarına taşınan kupa ve hacamat tedavileri Hipokrat zamanında saygınlık kazanmış ve 20.yüzyıla kadar uygulanmıştır.[5]

M.Ö. 5. yüzyılda özellikle akılcı tıbbın Yunan coğrafyasında gelişmesiyle birlikte tıbbi uygulamalar, teorik bilgilere dayandırılmaya ve sistemleştirilmeye başlamıştır. Hipokrat'la birlikte yaklaşık 2500 yıl etkinliğini koruyacak olan "Dört Unsur Teorisi" veya diğer adıyla "Hıltlar Teorisi" ortaya çıkmıştır. Asklepion hekim geleneğinden gelen Hipokrat, dönem tıbbını büyüsel niteliklerden arındırarak daha teorik fakat aynı zamanda klinik uygulamaların güçlendiği bir şekle sokmuş, rahip hekimlik döneminden klinik hekimliğe geçiş döneminin anahtarı olmuştur. Hipokrat'ın (M.Ö. 460-377) Hıltlar Teorisine göre insan vücudunda bulunan dört temel sıvı kan, balgam, sevda ve safraydı. Bu dört temel unsuru olan hava, su, toprak ve ateşin, mikrozmoz olan insan bedenindeki karşılığıydı. İnsanın yiyip içtiği gıdalar bu dört temel sıvıya dönüşürdü. Yenip içilen kadar memvsimler de hıltlar üzerinde etkiliydi. İlkbahar kanı, yaz safrayı, sonbahar sevdayı, kış balgamı hareketlendirirdi. Vücut sıvılarının, yani dört hıltın dengede olması hali, tam bir iyilik haliydi. Dengesiz olması ise hastalık anlamına gelirdi. Vücut sıvılarının sağlık ve hastalık durumunu belirliyor olması görüşü, fazla olan hıltların dışarı atılmasına bağlıydı. Müshil kullanımı, lavmanlar, kusma tedavileri, kan alma gibi "arınma" yöntemleri bu nedenle sağlığı kazanmak için kıymetli tedavi usulleri olarak benimsenmiştir. Hipokrat eserlerinde bir boşaltım ve arınma tedavisi olarak kupa ve hacamat tedavilerinden bahsetmiştir. Eski tıp hekimlerine göre vücutta bazı hastalıklar zayıflıktan değil, aşırı yükten ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda kanatarak, perhizle ve boşaltma yoluyla tedaviler uygulanmıştır. Bu tedaviler hastalık durumunda uygulandığı gibi, koruyucu hekimlikte de kabul görmüş, halk belli dönemlerde arınma uygulamaları için teşvik edilmişti. Örneğin, hastalıkların, gıda artıklarının organizmanın bazı yerlerinde birikmesi sonucu oluştuğunu düşünen Mısır'da her ayın üç günü aç kalmak, kusma, lavman ve kan alma gibi boşaltıcı tedavileri uygulanmıştır.

Tarih boyunca kan alma yoluyla tedavi, arınma yöntemleri içinde en etkilisi olarak kabul edilmiştir. Hıltlar teorisine göre kan alma yoluyla vücuttan atılan madde bugün bildiğimiz anlamda kan değil, vücut tarafından istenmeyen, fazlalık ve pis sıvılar temsil etmekteydi. İnanışa göre kan akıtılırken yalnızca kirli ve gerekli olmayan kan vücudu terk ederdi. Kupa ve hacamat tedavisi de kirli ve fazla maddelerden arınmak için kullanılmıştır. Kupa ve hacamat tedavilerinde, derin dokularda hapsolan kanın vakum yoluyla çekilmesi suretiyle dolaşıma katıldığına inanılmış, böylece kanın temizlendiği düşünülmüştür. Geleneksel tıpta kupa gibi vakum içeren uygulamaların vücudun kendisini iyileştirme gücünü arttırdığına inanılmaktadır.[6]

Hacamat bir masaj tekniği olarak adlandırılan kuru kupa tedavisi hakkında, ilk yazılı kaynak Ebers Papirüsü olarak bilinmektedir. Mısır'da tıbbi bilgilerin oldukça gelişmiş olduğunu gösteren bu yazmalarda kan alma tedavileri, doğum kontrol ve hamilelikle ilgili reçeteler, ruh hastalıklarıyla ilgili tedavi yöntemleri anlatılmıştır. Bu yöntemlerden biri de kupa tedavisidir. Mısır ve Yunan dönemlerine ait birçok yazılı ve görsel bulgularda hekim tasvirlerinin yanında hacamat kupalarının bulunduğu, kupaların hekimlik ile özdeşleştiği görülmektedir.[7]

Kupa tedavisi ve hacamat 3500 yılı aşkın geçmişin yanı sıra şaşırtıcı derecede evrensel bir uygulamadır. Tarihin ilk çağlarından itibaren farklı uygarlıklarda kullanılmıştır. Doğudan batıya geniş bir yelpazede her türden inancın kucakladığı bu yöntemin köklerinin tıp ve insanlığın ilkel dönemlerine kadar dayandığı bilinmektedir. Kupa tedavisi, doğu topraklarında doğmuş olsa da asıl popülerliğini Yunan Tıbbı döneminde kazanmıştır. Yunan ve Roma toplumlarından İskenderiye, Bizans, Arap yarımadası ve İran'a ulaşmıştır. Peygamber Hz. Muhammed döneminde hacamatın övülmesi ve hastalıkların tedavisinde tavsiye edilmesiyle birlikte, özellikle İslam toplumlarında İslam hekimleri tarafından tercih edilen bir uygulama halini almıştır. İslam tıbbının aştın çağını yaşadığı dönemde, tedavilerini Hipokrat'ın humoral teorisi üzerine şekillendiren ünlü hekim Ebu Bekir Muhammed Bin Razi (865-925) vücut sıvılarının dengesi ve sağlık için en önemli tedavi usulü olarak kan alma yöntemlerini benimsemiştir. Kupa yoluyla kan alma tedavisi, yani hacamat eski tıp kaynaklarında şöyle açıklanmıştır: "Kupa ve hacamat tedavisi kafada bulunan rahatsız edici maddelerin atılmasını sağlar; bu bölgedeki iltihaplanmayı azaltarak ağrıyı giderir; iştahı açar; hazmı kuvvetlendirir; baş dönmesi ve baygınlığı giderir; akıntıları kurutur; adet kanamalarını düzenler; hastalığın şiddetini azaltır; ağırlığı giderir. Tüm bunlar kupanın kuru veya kanlı olarak uygulanmasıyla mümkündür."[8]

[5] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 5.
[6] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 7-8.
[7] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 8.
[8] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 9.

Berberlerin Sülük Tedavileri

Sülük tedavisi hakkında ilk yazılı belge M.Ö. 600 yılında Hindistan'da yazılmış ve dönem tıbbının önemli eserlerinden Sushruta Samhita'dır.[9] Eski tıpta, tıbbi sülük tedavisinin amacı, dönem dönem kan aldırarak vücut sıvılarını dengede tutmak ve organları hastalıktan muhafaza etmek olarak gösterilmiştir. Kan dolaşımı sağlıklı bir şekilde sağlanıyorsa, organlara zarar verecek kadar ciddi bir hastalık oluşmayacağına inanılırdı. Sülükle tedavinin en parlak dönemi İslam tıbbıdır. Bir numaralı tedavi yöntemi olmasa da İtalya Salerno tıp okulunda oldukça popülerdi. Sülükle tedavi burda yetişen hekimler sayesinde Avrupa'ya ulaşırdı.[10] Berber hekim olarak adlandırılan grubun sülükle tedavi yaptığını bilmekteyiz. Hatta sülük çıkarıldıktan sonra kanayan yere ezilmiş kahveyle karıştırılmış limon suyu konulurdu. Berberler ayrıca; kelliğe, mayasıl ve uyuza karşı merhem ve pomatlar hazırlarlardı.

Berberlerin Diş Çekimi

MÖ 7000; Baluchistan'da (Pakistan) bulunan Taş-çağı kültürleri ("İndus Kültürü") çürük diş maddesini çıkarabilmek için çakmak taşı ile birlikte kavisli tahta deliciler kullanmışlardır. MÖ 5000; Bir Sümer yazısının tasvirine göre "diş kurtları" diş çürüklerinin nedeniymiş. MÖ 2750; Mısır'da pseli bir dişin delindiğindiği, ilk dişhekimliği ameliyatını tasvireden ilk rapor ve dişle ilgilenen uzman bir hekim ortaya çıkmış. MÖ 2700; Çin'de diş ağrısının tedavisinde akupunktur kullanılmış. MÖ 2660; Mısır'da Hesy-Re'nin mezarı üzerinde yeralan bir yazıt onu "dişle ilgilenenler ve hekimler içinde en iyisi" olarak tanımlıyor. Bu dişhekimi olarak tanımlanan bir kişiye verilen bilinen en erken referans. MÖ 1750; Mezopotamya'da, meşhur Hammurabi Kodlarından Yasa 200 der ki, "eğer biri bir akranının dişini kırarsa, kendi dişi kırılır". 500-1000; Avrupa'da, Orta Çağ boyunca tıp, cerrahi ve diş hekimliği genel olarak zamanın en eğitimli kişileri olan keşişler trafından icra edildi. Roma ve Yunan dönemine ait bilgiler yitirilirken, kan alma gibi bir çok şüpheli uygulamalarla yeni folklorik tıp ortaya çıkmıştır. 963-1013; İspanyalı bir Arap Hekim olan Abu I-Qasim, tıp ve cerrahi hakkında yazdığı makalelerinde bazı diş çekimi araçlarını resimlendirmiştir. 980-1037; İran-Özbekistan'da, Avicenna olarak da bilinen, hekim ve filozof İbn Sina, zamanının tıp bilgisini tanımlar ve ağız hastalıkları ve tedavisini de kapsar. Ortaçağ boyunca yazıları Avrupalı tıbbi düşünceyi etkilemiştir. 1258; Fransa'da, Berberler Loncası kuruldu. Berberler en sonunda iki gruba ayrıldı: Karmaşık cerrahi operasyonlar icra edebilecek düzeyde eğitilmiş hekimler ve berberler ya da tıraş, kanama ve diş çekimi de dahil olmak üzere, daha rutin hijyen hizmeti veren berber-hekimler. 1280; Çin'de Tıp, Diş Hekimliğinin de aralarında bulunduğu 13 adet uzmanlık dalına bölünmüştür. 1400; Fransa'da bir dizi kraliyet kararları berberleri kanama, şişe çekme, sülükle tedavi ve diş çekimi dışında, tüm cerrahi prosedürlerin icrasını yasaklamıştır.[11]

Osmanlı tıbbının klasik döneminde; kan almak, diş çekmek, apse açmak, yara tedavisi, kırık çıkık sarmak gibi cerrahi müdahaleler cerrahlara aitti. Ustaçırak ilişkisiyle yetişen cerrahlar esnaf teşkilatına dâhildiler. XIX. yüzyıldan itibaren askerî hastanelerin ameliyathanelerinde tımarcı (pansumancı) olarak çalışanlardan yetenek ve becerisi görülenlere cerrahlık belgesi verilmeye başlandı. Bu belgeyle Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'ye başvuran cerrahlar, pratik bir sınava girerler, başaranlar "Küçük Cerrahlık Şehadetnâmesi" alırlardı. Bu şehadetnameyi alanlar dışarıda da dişçilik yaparlardı. Diğer taraftan berberler, sünnetçiler, kırık çıkıkçılar asıl meslekleri yanında diş de çekerlerdi. Sağlık işleriyle hiçbir ilgisi olmayan, nal bant ve demirci esnafından da diş çıkaranlar olurdu. Ayrıca, diş ağrıları için ilaç satanlar, "diş çürüten kurtları" tozlarla, merhemlerle öldürmeyi vaat edenler, hacamat yapmak, sülük yapıştırmak ve şişe çekmekle diş ağrılarını yok edeceklerini iddia edenler de vardı. Sahaflık yapan Hacı Ömer Efendi, dükkânında ücret almadan diş ağrısı bağladığını gazete ilanıyla duyurmuştu. Sünnetçi Hacı Süleyman Efendi ise Sabah gazetesine, diş çıkarmak için bir alet icat ettiğini bildiren bir ilan vermişti. Diş çekmek özellikle berber esnafının işiydi. Diş çeken berberlerin çoğu Rumeli göçmenleriydi. Bunlar çektikleri dişleri tespih gibi iplere dizerek dükkânlarının görünecek bir yerine asarlardı. Meraklıları siyaha boyanmış bir tahta üzerinde çektikleri dişlerle adlarını ve dükkânlarının isimlerini yazıp çerçeveletirler ve bu çerçeveleri tabela olarak kullanırlardı.[12]
Divân şairleri Türabî, Hâtif Ali ve Bosnalı Alaeddin Sâbit, diş çeken berberleri beyitlerinde şöyle dile getirmektedirler.

"Söksün dişini mest olıcak kelb-i laînin
Bul kanda ise kerpeden-i berberi şimdi." [13]

"Şîşe-i haccâma döndü dîde-i hasret bugün
Nîşter-i bîm-i nigâhından reng-i dil berberin." [14]

[9] Erdemir Ayşegül, 1979, s. 524.
[10] Kılıç, Sümeyra Merve, 2015, s. 8.
[11] Robbie Beaglehole - Habib Benzian Jon Crail - Judith Mackay, 2009, The Oral Health Atlas Mapping A Neglected Global Health Issue FDI.
[12] Yıldırım Nuran, 2015, s. 103.
[13] Birol Azar, Türâbî Divanı (İnceleme-Metin), Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2005, Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G 415/8'den Atik, a.g.m. 235.
[14] Şeyma Sarı, Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği Divanı'nın Tenkitli Metni (132b-203a) ve Nesre Çevirisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, İstanbul Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, G 210/4'ten Atik, a.g.m. 235.

"Mübtelânun çoğını sindürdi
Kimi şîşe kimi diş çekdürdi." [15]

Berber dükkanları da, aynı zamanda bir muayenehane özelliği taşır, tıraş olmaya gelenlerle diş çektirmeye gelenler bir arada sıra bekler ve sohbet ederlerdi.

Berberlerin Kan ve Diş Çekme Ruhsatı Alması

1840'lı yıllarda; eczacılar, ebeler, kırık-çıkıkçılar, kan alma, diş çekme gibi sağlıkla ilgili işler yapan esnafın, bu meslekleri icra edebilecek bilgi ve beceriye sahip olup olmadıklarının anlaşılması için sınava tabi tutulmaları kararlaştırıldı. Başarılı olanlara ruhsat verilecek, sınava tabi tutulmaları kararlaştırıldı. Başarılı olanlara ruhsat verilecek, sınava girmeyenler bir hak iddia edemeyeceklerdi. Bu kararın bütün vilayetlere duyurulması üzerine İstanbul'a gelerek sınava girip başarılı olanlara mezuniyet senedi verilmeye başlandı. Bu sınava girip başarılı olan berber esnafından kişilerin de varlığı bilinmektedir. Bahsi geçen sınava girip başarılı olan berber esnafından Mardiros, emsalleri gibi fesine nişan (kerpeten olduğu düşünülüyor) takma izni istemiş ve Sadaret, 5 Şubat 1851 tarihli yazısıyla bu iznin verildiğini Mekteb-i Tıbbıye-i Şahâne Nezâreti'ne bildirmişti. Yıllardır Erzurum'da berber ustası olarak çalışmakta olan Hacı İstefan da İstanbul'a gelmiş ve kan almak ve diş çekmekte bilgisi ve becerisi olduğunu beyan etmiş, Mekteb-i Tıbbıye-i Şahâne'de "cerrah imtihanı komisyonu" tarafından imtihan edilmişti. Bu işlerdeki maharetini kanıtladığından eline kan alma ve diş çıkarma izniyle, fesine buna dair nişan takması için ruhsat verildiğini bildiren bir senet verilmiştir. Daha sonra tekrar İstanbul'a gelen Hacı İstefan'ın 7 Haziran 1851 günü Sadaret'e bir arzuhal vererek Erzurum'da sanatını icra etmesine engel olunmaması için bir mektup emirnamesi istediği bilinmektedir. Bir süre sonra, kan alma ve diş çekme ruhsatı almış olup İstanbul'da çalışan berberlerin cerrahlık ve tababet ettikleri hatta hiçbir izni olmayanların bile tababet edip ilaç sattıkları ve bu yüzden çeşitli fenalıkların görüldüğü bilinmektedir. Bu uygunsuzlukları önleme görevi Mekteb-i Tıbbıye-i Şahâne doktorlarından ve Meclis-i Tıbbiye üyesi olan Miralay Hafız Bey'e verildi. Bir zaptiye eşliğinde bu uygulamaları yapan esnafı teftiş edecek olan Hafız Bey nizama aykırı çalışan berberleri ve kullandıkları ilaçları en yakın zaptiye merkezine teslim edecekti. Ancak bu uygulamadan sonuç alınmamış olacak ki, 1861 yılında İstanbul'da ruhsat almadan kan alan, kırık çıkık saran ve diş çeken berber esnafının sayısı artmıştır. Bunun üzerine ehliyetsiz berberlerin elinden kazalar çıktığı gerekçesiyle mezuniyet senedi olmayanların sınav için peyderpey Mekteb-i Tıbbıye-i Şahâne'ye gelmeleri ilan olundu. Nitekim daha sonraki yıllarda İstanbul'da ruhsatsız olarak dişçilik yapmakta olan berber Mehmet Ağa'nın ruhsat alıncaya kadar icra-ı sanat etmemek üzere kefalete bağlandığına; veya icazetnamesi olmadan dişçilik yapan İzidor Moel'in de icra-ı sanat etmesinin yasakladığına dair bilgiler vardır.[16]

Sünnetçi Berberler

Yazılı kaynaklarda sünnetçilerin yetiştirilmesi konusunda eğitim veren okul veya bölümlerine rastlanılmamıştır. Modern tıp eğitimi öncesinde usta çırak ilişkisiyle meslek öğrenilmiş olmalıdır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinin 34. bölümün başında açıklanan berberler Sünnetçi Berberler, Piyade Berberler, Ustura Çarkçıları, Ustura Sapçıları ve Sarıkçıları izler. Sünnetçi berberleri dükkanlarını çok sayıda usturayla donatırlar ve bazı oğlanları tef küdüm eşliğinde sünnet ederek geçerler.
Evliya Çelebi Seyahatnâme'sine göre İstanbul'da "Sünnetçi Berberleri Esnafı" adı altında lonca bulunmaktadır. Çelebi'ye göre; "Dükkân 300, neferât 400, pirleri Ubey-dullah oğlu Talha oğlu Ebülhavâkin Muhammed'dir. Selmân-ı Pak (611) belini bağlayıp bütün İslâm ile şereflenenleri sünnet ederdi, ama bizzat Peygamber Efendimiz, annesi Âmine Hatun'dan Allah'ın emriyle sünnetli ve iki gözleri sürmeli doğmuşlardır, ama sünnet edicilerin piri Ebülhavâkin Muhammed'in hatunu Mes'ud oğlu Abdullah kızı Râbia'dır. Tertemiz kızların masdarı ortasındaki kırmızı dilcik adlı fazlalık eti kesip sünnet ederdi." Her berber günümüzün sağlık memurları gibi çalışmaktaydı. Traş etmek yanında dişçilik, sünnetçilik, hacamatçılık, sülük çekmek, ufak tefek yaraları tedavi etmek işleri de yaparlardı. Kimi zaman Saray Baş hekimim tarafından berberlere diş çekmek için izinname bile verilirdi. "İzinname; İstanbul'da Mahmutpaşa'da Sultan Odaları karşısında dükkanı olan ve diş çıkarmakta bulunan Aleksan'a bu sanatlarda maharetli olduğundan tarafımızdan izin ve ruhsat verilmiştir. Irz ve edebi ile sanatından başka işle meşgul olmazsa tarafımızdan ve başka kimse tarafından müdahale edilmeyecek." Maharetli berberlere iznin yanı sıra cerrahlık simgesi olan fese alamet takma izni de verilirdi. "Mahmutpaşa civarında Sultan Odalarında berber Aleksan oğlu Lutfi, Kan almak ve sülük yapıştırmak ve diş çıkartmakta maharetli olduğundan fesine cerrah aleti olan "kerpeten"" işareti takmasına izin verilmiştir. Gerektir, bu sanattan başka sanata girmeyecek ırz ve edebiyle olduğu halde kimse tarafından müdahale edilmeye-1810". Tazminattan sonra açılan çağdaş okulların ilk öğrencileri berber ve attar dükkanlarından yetişen yetenekli çırakları oldu. Gördükleri kısa süreli eğitimden sonra berber çırakları dişçi, attar çırakları eczacı diploması aldılar.

[15] Turgut Karacan, "Bosnalı Sâbit'in Berbernâme'si", Çevren, 76 (Mart-Nisan 1990), 37-44. 21
[16] Yıldırım Nuran, 2006, s. 38.

Bundan 113 yıl önceki [1792] İstanbul sünneti hakkında elde edilen bilgiler ise şöyledir: Tören çocuğun evinde yapılır ve birçok fakir çocuğu da yanına katılarak arkadaş edilir. Yakın caminin imamı da törende hazır bulunup, dualar okur. Sünnet günü seçkin ailelerin arasında misafir ağırlama ve cömertlik sunma zamanıdır. Kendilerinin ve fakirlerin çocukları için hiçbir masraftan kaçınmazlar. Şallar takılır, sarıklarına altın veyahut gümüş şeritler ve tuğlar takılarak akraba odaya ziyarete getirilir. Başına tüyden sorguçlar ve nazarlıklar takılır. Boyunlarına gerdanlıklar takılmış, varaklar pullarla süslenmiş ve kırmızıya boyanmış kuzu, keçi kurban edilir. Mükellef ziyafetler verilir. Alâylarla sokaklarda gezdirilir. Sekiz-on gün ebeveyn sünnetli çocukların ağrı, sızı ve ızdıraplarını hafifletmek için bir dakika bile yanlarından ayrılmazlar ve her türlü aracıya başvururlar. Sünnetçiler adi ve umumi berberlerdir. Sünneti adi ustura ile yaparlar. Bu tariflerde kıskaca rastlanamamaktadır. Dosson adlı yazarın Osmanlı Tarihi'nde o zamanki bir sünnet elbisesini gösterir bir tablo mevcuttur.

Berberlerin ihtisaslaştıkları diş çekmek, hacamat yapmak, sülük çekmek gibi konularda izinnamelerin düzenlendiğinden Evren bahsetmektedir. Ancak Evren, Osmanlı Esnafı kitabında sünnetçiler hakkında bir ruhsat veya izinname verildiği belirtilmemiştir.

Osmanlı Döneminde sünnet yapabilmek için de belli izin belgeler verilmiş olmalıdır. [17]

Cerrahlarla Berberlerin Ayrılması

Peki cerrahlarla berberler nasıl ayrı kurumlar hâline geldi? 1831'de açılan ilk cerrahhane, bir kurs düzeyindedir ve mesleğin modernleşmesine atılan ilk ciddi adımdır.[18] Bu girişimler, modern eğitim kurumlarının geleneksel meslekler üzerindeki etkilerini arttırmıştır. İlk etki ise, meslek gruplarının uzmanlık temeline dayalı iş bölümüne göre parçalanmasıdır. Böylece cerrahlık, berberlik ve dişçilikten ayrılmıştır.[19] Cerrahlar gibi berberler de 19. yüzyıl modernleşmesinden payını almıştır.

Tanzimat'tan önce berberlik, birkaç işkolunun oluşturduğu bir meslek grubuydu. Saç ve sakal tıraşı dışında bir berber, deri hastalıklarını tedavi edebilir, diş çekebilir, cerrahlık ve sünnetçilik yapabilirdi. Ayrıca berberlerin bu meslek dalları için gerekli tıbbî ilaç ve merhemleri de imal edip halka satma yetkileri vardı. Tanzimat'tan sonra açılan modern okullar, berberlik mesleği içinde grupların parçalanmasına sebep oldu. Öte yandan bu okulların ilk öğrencileri, berber ve attar dükkânlarından yetişme, becerikli çıraklardı. Gördükleri kısa süreli eğitim sonrası berber çırakları cerrah ve dişçi; attar çırakları da eczacı diploması alarak meslek hayatına atıldılar.[20]

Osmanlı döneminde Kanuni Sultan Süleyman'a kadar berberlerle ilgili herhangi bir kayıt yoktur. Kahvenin gelmesiyle birlikte İstanbul'da kahvehaneler açılmaya başlanınca, eskiden seyyar olarak çalışan berberler yavaş yavaş kahvehanelerin bir köşesinde çalışmaya başladılar. IV. Murad dönemine kadar bu şekilde çalışmaya devam eden berberleri tütün ve kahvenin yasaklanmasıyla beraber tekrar seyyar olarak çalışmaya başladılar. Berberler, IV. Murad'ın ölümünden sonra yeniden kahvehanelere dönüp, kahveci esnafına yamak sayıldılar. Dükkanın veya kahvehanedeki berber köşesinin temiz olması gerekiyordu. Berberliğin henüz ayrı bir zanaat sayılmadığı 19. yüzyılda İstanbul civarında yer alan kahvehanelerin bir köşesinde, aletlerini yaymış bir berberin olmadığı, veya kahvecinin bu görevi üstlenmediği kahve yok gibiydi; ve bu çok yaygın bir gelenekti. Saçları, tepede ancak bir tutam bırakacak kadar kazıtma alışkanlığı azalmıştır. Gerçi halkın bir bölümü bu geleneğe sadık kalmıştı ama, Paris'ten gelen saçları enseye kadar uzatma modası, yüzyılın ortalarında özellikle genç erkekler arasında epey yaygınlaşmıştı. Geleneklere sıkı sıkıya bağlı olanlar o zamanlar bu yeni modaya karşı bir fetva çıkarılmasını başarmışlardı: Yanlarında berberler olan zabıta sokaklardan geçip gördüklerinin uzun saçlarını hiç acımadan kısacık kesiyorlardı. Modern berberlik mesleği ise, tam anlamıyla II. Abdülhamid döneminde ortaya çıktı. Bu mesleği modernleştiren okul eğitimi değil, gündelik hayat içinde olgunlaşan toplumsal görgüdür.[21]

19. yüzyılda ortaya çıkan yeni insan tipi, çağdaş görgünün de mimarıydı. Modern kültürün şekillendirdiği alışkanlıklar ve değerler bütünü olan bu görgü, kısa sürede yapısal değişim geçiren meslek kollarına da yansıdı. Berberler için böyle bir değişimin anlamı, öncellikle kendisini modern mekanlara bağımlı hisseden bu yeni insan tipine uygun ortamı hazırlamaktı. Nitekim, mesleklerini kahvehanelerde icra eden berberler, kısa sürede hızla dükkanlar açmaya başladı. Bu yeni dükkanların iç düzenlemeleri de Avrupai tarzda oluşturuldu. Duvarlara aynalar ve raflar asıldı, kahvehane peykesi yerine arkalıklı berber koltukları, büyük leğenler yerine de küçük tıraş tasları ve fırçalar mesleğin yeni araç-gereçleri arasına katıldı. Öte yandan tıraş yöntemi de değişti. Eskiden müşterileri kurbanlık koyun gibi başını berberin dizine dayar ve sakal tıraşı olurdu. (RESİM KOY) Bu ilkel yöntem bırakıldı, çünkü iskemle ve koltuk türü Avrupa eşyası, konaklardan sonra esnaf dükkanlarına da girmiştir. Değişik isimlerle anılan birçok tıraş çeşidi vardı: Saçın dikine kesilip tarandığı "alabros", imam ve hocaların tercih ettiği "çember sakal", medrese öğrencilerinin tıraşı "müzellef", "top sakal", "sivri sakal", "tinton sakal", "kaytan bıyık", "akrep bıyık", "pala bıyık", "pos bıyık", "pis bıyık" bu tıraş çeşitleri arasında

[17] Perk, 2013, s. 54-56.
[18] Işın, 1999, s. 195.
[19] Işın, 1999, s. 195-196.
[20] Işın, 1999, s.197.
[21] Işın, 1999, s. 197.

sayılabilir.22 Berberlerin kıyafeti 1876 yılına kadar "kadim tarz" denilen türdeydi. Bu tarzın en önemli özelliği ayakların çıplak, kolların sıvalı olmasıydı; müşteriler berberin temizliğinden bu şekilde emin oluyorlardı. Berber nalınları şimşir ya da abanozdan yapılırdı. Berberler gömleklerinin üzerine göğüs kısmı işlemeli fermene[23] veya cepken[24] giyer, bellerindeki kuşağın üstüne ibrişimden bir önlük bağlarlardı. Berberlik mesleğinin modernleşmesi kıyafetlere de yansıdı. Dış görünüşleri açısından hamam tellaklarına benzeyen geleneksel berber ve çırağı Abdülhamid döneminde baştan tırnağa bir kıyafet reformu geçirdi; peştamaller, takunyalar çıkarıldı, beyaz iş gömlekleri kullanılmaya başlandı. Ortaya çıkan bu yeni berber tipi, kendisini eski meslektaşlarından ayırmak için "perükâr" adını kullandılar.[25] Berberlik sanatı da değişime uğradı.[26] II. Meşrutiyet sonrası perükâr salonları altın devirlerini yaşadılar. Avrupa modasını yakından izliyorlar, Kaiser Willhelm bıyığı ve Fransız Joseph tarzı sakal tıraşını başarıyla yapabiliyorlardı. Ne var ki bütün bu gelişmelere rağmen İstanbul'da kadın berberler henüz dükkan açmamışlardır. Mesleğinde işim yapmış Rum ya da Ermeni berberler, konaklara çağrılırlar ve hanımefendilerin saç tuvaletleriyle meşgul olurlardı.[27]

Osmanlı Dönemi İstanbul'unda Berberler

İtalyanca sakal anlamına gelen "barba" kelimesinden türetilen saç ve sakal kesimi yapan meslek sahiplerine denilen "barbiere" kelimesi muhtemelen 16. yüzyıl başlarında Osmanlı Türkçesi'nde berber şeklinde kullanılmaya başlandı. "Berber" kelimesinin geçtiği ilk resmî belge Yavuz Sultan Selim Kanunnâmesi'dir.[28] Osmanlı kaynaklarında berber karşılığı Arapça hallâk (= berber) ve ser-terâş kelimeleri de kullanılır. Arapça "sınıf" kelimesinin çoğulu olan esnaf ise şehir ve kasabalarda mal ve hizmet üretimi, alım satımı ile uğraşan kişilerin genel adı olarak29 ya da bir iş kolunun belirli bir alanında uzmanlaşmış olarak çalışanların meydana getirdiği meslekî örgütlenme için kullanılırdı.[30]

Berber mesleğinde usta olanlar çok yüksek mevkiilere gelebiliyorlardı. Örneğin Üsküdarlı bir kapıcının berber olan oğlu üç tuğlu paşa mevkiine getirilmişti: Cerrah Mehmet Paşa. Padişahın saçları, kesildikten sonra özenle toplanır, yıkanır, kurutulur ve esanslar sürülerek saklanırdı. Yavuz Sultan Süleyman zamanından kalan eski bir geleneğe göre bu saçlar bir paket yapılarak mühürlenir, her yıl hacca giden kafileye verilir, ve peygamberin gömüldüğü caminin yakınına gömülürdü. Seyyar berberler sanatlarını sokaklarda, pazarlarda, cami ve sebillerin önlerinde icra ederlerdi. Önlüklerinde bıçaklarını bilemek için kullandıkları deri parçası asılı olur, aletleri arasında leğen, havlu, sabunluk, ayna, tarak tıraş bıçağı, makas ve cımbız, üzerinde su ısıttıkları küçük bir kömür ocağı ve küçük bir tabure bulunurdu. Bıyığa büyük bir özen gösterilir, fazla kıllar cımbızla alınır, sivri uçlar fındık yağı ile düzeltilir ve döndürülür, böylece "Bıyık Terbiyesi" yapılırdı. Çalışma ruhsatı olmayan sokak berberleri, bir memur gördüklerinde yıldırım hızıyla tası tarağı toplayıp yok olurlar, tıraşı bitmemiş, sabunlar içindeki müşterilerini kaderlerine terk ederlerdi.[31] Seyyar berberlerin Eminönü ve Tahtakale civarında çalışanlarına ayak berberi de denirdi. Bu berberlerin yaptığı tıraşın da "Yeni Cami işi", "Tahtakale işi" ya da "Acem işi" denirdi. Ayrıca ustura kullanmayarak yüzdeki ince tüyleri iple alan ve genellikle Nuruosmaniye civarında çalışan "ibrişim berberleri" de vardı. Bazı ayak berberleri ise sokak sokak dolaşıp "Lahana kadar baş, on paraya tıraş" diye bağırarak müşteri ararlardı.[32]

Osmanlı toplumunda her meslek mitolojik bir kurguya oturtulur ve her mesleğin bir pîr'i olduğu kabul edilirdi. Berberlerin pîri Selmân-ı Pâk idi.[33] 20. yüzyılın başlarına kadar İstanbul'da bir çok berber dükkanında

"Her seherde Besmeleyle açılır dükkânımız
Hazret-i Selmân-i Pâk'dir pîrimiz üstâdımız" [34]

yazılı bir levha asılı dururdu. Berberlerin pîri olarak kabul edilen Selmân-ı Pâk'ın ismine dîvan şiirinde de yer verilir.

[22] Uğur Aktaş, İstanbul'un 100 Esnafı; İstanbul'un Yüzleri Serisi-15, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2010, İstanbul, s. 44.
[23] Üzeri nakış işlemeli, önü kavuşmayan, yeleğe benzer giysi.
[24] Çuhadan yapılmış, gömlek üstüne giyilen, üzeri işlemeli, kolları uzun ve yırtmaçlı, yakasız ve boyu belden yukarda kan üst giysisi.
[25] Işın, 1999, s. 197-198.
[26] Renate Schiele ve Wolfgang Müller-Wiener, 19.Yüzyılda İstanbul Hayatı, Roche, İstanbul, 1988, s. 58.
[27] Işın, 1999, s. 198.
[28] "ve berber gözlene kafir başın tıraş etdükleri ustura ile Müslüman başın tıraş etmeyeler. Kâfir yüzin sildikleri futa ile ve Müslüman yüzin silmeyeler. Usturaları keskin ola." [Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, III, İstanbul 1991, 115].
[29] Ahmet Kal'a, "Esnaf", TDVİA, 11 (1995), 423-430
[30] Mehmed Genç, Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi, İstanbul 2000, 293-294.
[31] a.g.e., s. 59-60.
[32] Uğur Aktaş, İstanbul'un 100 Esnafı; İstanbul'un Yüzleri Serisi-15, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2010, İstanbul, s. 44.
[33] Evliyâ Çelebi, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi 1. Kitap, (Haz. Orhan Şaik Gökyay) , İstanbul 1995, 290.
[34] Reşat Ekrem Koçu, "Berber", İstA, V, (1958), 2518.

“Şekve-i cevri o şûh-ı ser-terâşın rûz-ı haşr
Gûşe-gîr-i dâmen-i Selmân-ı Pâk eyler beni”[35]

İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar’da ayrı loncaları olan berberlerin diğer esnaf birliklerinde olduğu gibi kendi aralarından seçtikleri şeyh, kethüda, duacı, çavuş/yiğitbaşı denilen yöneticileri ve yazıcıları vardı. Bu heyetin görevi; berber esnafı arasında çıkan mesele, ihtilaf ve suiistimalleri çözmek, hükümetle, kadı ve subaşı gibi adlî-beledî yöneticiler karşısında esnafı temsil etmek, işle ilgili düzenlemeler yapılmasını ve narhın uygulanmasını sağlamak, çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa geçiş sınavlarını yapmak ve icâzet vermekti. Esnaf tarafından seçilen, kadı tarafından tescil edilmek ve ferman verilmek sureti ile göreve başlayan berberler kethüdası[36] hırfetin gerçek reisi idi. Ferman alabilmek için önce saraya yakın yüksek bir memurdan tavsiye ya da şehadetnâme almak gerekirdi. Hassa Cerrah-başının (Ser Cerrâh-ı Hassâ), usta ve kalfaların seçmiş olduğu kişiye şehadetnâme vermesi sureti ile kethüda tayin edilirdi.[37] Berberler kethüdalığı, berber esnafının yiğitbaşılarına,[38] sadrâzam berberi gibi itibarlı berberlere,[39] berberler aynı zamanda cerrahlık da yaptıkları için cerrahlara verilebilirdi.40 Berber esnafından olması gerekmeyen, sâlih kişiler arasından seçilen, kendisine esnaf sandığından (hırfet sandığı) yıllık bir ücret ödenen duacı, çırakların peştamal kuşanmasında, kalfaların ustalığa geçiş imtihanları ve törenlerinde dua ederdi. Kalfa olacak çırak ve usta olacak kalfa ilk olarak duacıyı tıraş eder, duacı da tıraştan sonra çırak ve kalfaya ahlakî konularda nasihatte bulunurdu.[41] Duacı esnafın geçit törenlerinde de yer alırdı. Bir mesleği yapma ve bunu gerçekleştirmek için gerekli bina, dükkan, alet ve araç-gereç sayısını kısıtlayan bir hak ve imtiyazı ifade eden gedik uygulaması berber esnafı için de geçerliydi. İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar ile bağlı nahiyelerdeki berber dükkânı sayısı belli idi. Bu nedenle esnafın dükkan sahibi olması ya bir gediği devralması ya da yeni bir berber dükkanı açılmasına izin verilmesi hâlinde mümkündü. Meslekle ilgisi olmayan “ahvâl-i nâ-mâlum acemî” kişilerin, kendilerinin haberi olmadan dükkan açmaları her zaman berber esnafının şikayetlerine neden olurdu.[42] Berberler devlete dükkan yevmiyesi denilen bir ihtisab vergisi öderlerdi.

Osmanlı döneminde şehzadelerin sünnet düğünleri, sultanların düğünleri gibi halka açık eğlencelerde ve belli zamanlarda esnaf gruplarının İstanbul’da yaptıkları esnaf alayı denilen geçit törenlerine berberler de iştirak ederlerdi. Berberlerin sefere katılma yükümlülükleri de vardı.[43] Ordu sefer çıktığında berberler, cerrah, peştamalcı, hamamcı, tellak ve usturacı esnafı ile birlikte sefere katılırlardı. Çadırlarını yanlarında götüren berberler askerleri tıraş eder ve tedavi yaparlardı. Osmanlı İstanbulu’nda berberler, dükkân sahibi olan berberler (esnāf-ı berberān-ı sünnetçiyān) ve seyyar berberler (berberān-ı piyādegān, ayak berberi) olmak üzere ikiye ayrılırdı.[44] Ayrıca, hamamlarda hem tellaklık hem berberlik yapan hamam berberleri vardı.[45]

O dönemlerde berberlerin kendilerine ait kıyafetleri vardı. Koçu, bu kıyafetleri şöyle tasvir etmektedir:
“Dükkanlarda zeminin taş döşeli olması, berber kalfaları ile çıraklarının yaz ve kış yalın ayaklarında nalınla çalışmaları kadılık(belediye) nizamı ile mecburi idi. Bu mecburiyetin, çıplak ayağın çoraplı ayaktan daha kolaylıkla temiz tutulacağından ileri geldiği muhakkaktır. Çıplak ayaklı berber ve kalfaları sırtlana ne giyerlerse giysinler ilk şart tertemiz olması idi. İç gömleğin ve onun üzerine giyilen mintanın kolları dirseklere kadar muhakkak sıvanırdı. Gömleğin üzerine göğüs kısmı işlemeli bir yelek veya işlemeli bir elbise, kısa kollu bir cepken giyilirdi. Bele bir kuşak, üstüne de ibrişimden bir peştamal bağlanırdı. Başlarına ise en eski devirlerde beyaz keçeden bir külah, külah üzerine sarık sararlardı. Sonraları ise fes veya dalfes (sarıksız) giymişlerdir.”[46]

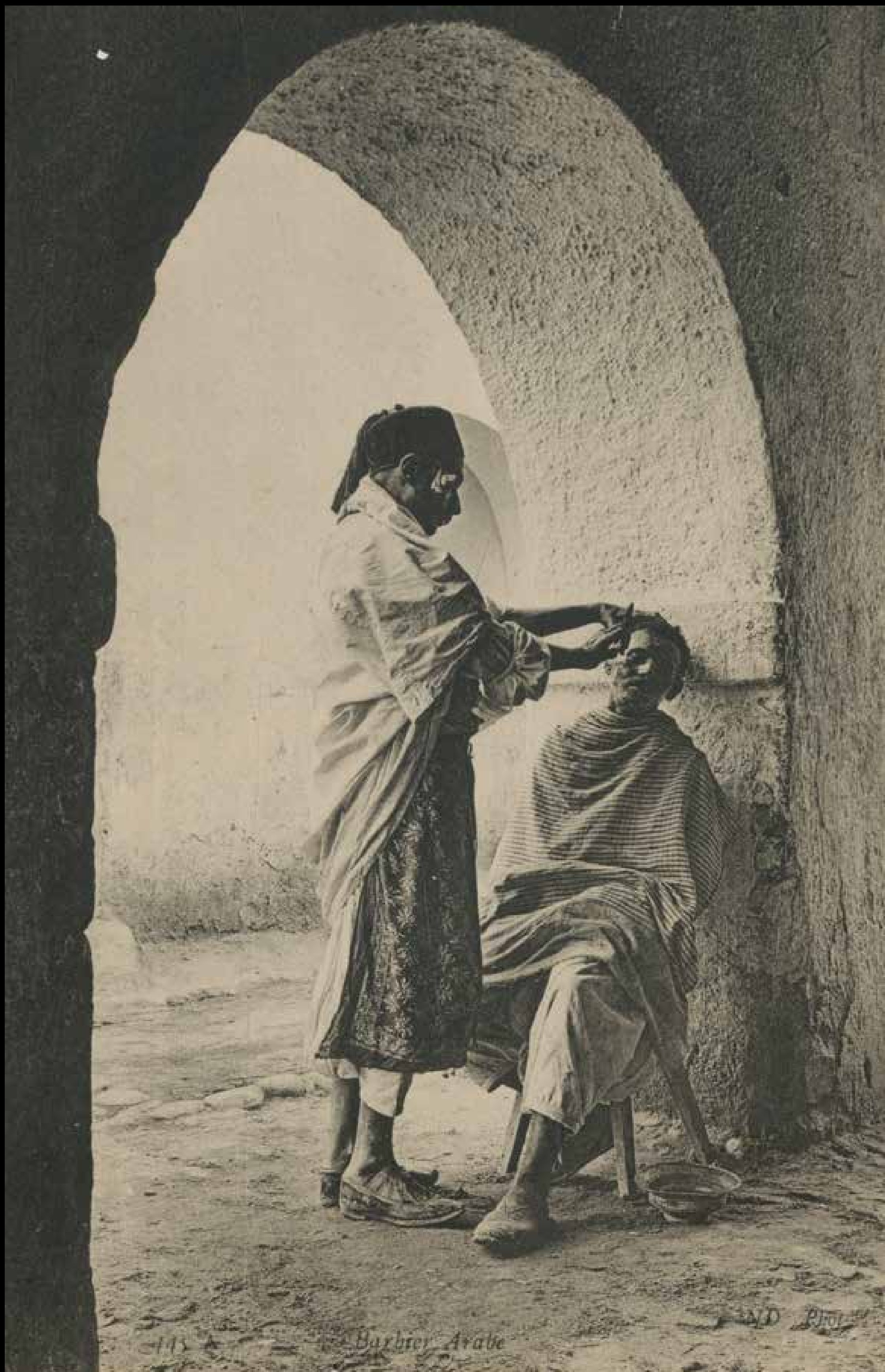
[35] Atabey Kılıç, Mîrzâ-zâde Ahmed Neyli ve Divanı (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği), İstanbul, 2004, G 173/3’ten İncinur Atik Gürbüz, “Divan Şiirinin Sevimli Yüzleri Osmanlı Şiirinde Berberler”, Turkish Studies. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7/3, (Summer 2012), 234, not. 1.
[36] BOA. Ali Emirî Ahmed III No. 9407; BOA. HH. Gömlek No. 12. Dosya No. 1530; BOA. Cevdet İktisat No. 680.
[37] BOA. İbnülemîn Dâhiliye No. 293.
[38] BOA. Cevdet Belediye, No. 6734 [Berberler kethüdalığının esnafın yiğitbaşısı Mehmed’e verilmesi].
[39] BOA. Cevdet Belediye, No. 4118 [Galata berberleri kethüdalığının Beşiktaş’ta sadrâzamın yalısı civarında dükkanı olan sadrazamın berberi Hüseyin’e verilmesi].
[40] BOA. Cevdet Belediye, No. 6088 [Berberler kethüdalığının Cerrah Mehmed Halife’ye verilmesi].
[41] Osman Nuri Ergin, Mecelle-i Umûr-ı Belediyye, I, İstanbul 1995, 539.
[42] Ahmet Kal’a, İstanbul Ahkâm Defterleri, İstanbul Esnaf Tarihi-I, İstanbul 1997, 56, hk. 592.
[43] 7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569). Özet-Transkripsiyon-İndeks, III, Ankara 1999, 272, Hk. 2517; Selanikî Mustafa Efendi, Tarih-i Selânikî (1003-1008/1595-1600), (Haz. Mehmet İpşirli), II, Ankara 1999, 806.
[44] Evliyâ Çelebi, Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi 1. Kitap, (Haz. Orhan Şaik Gökyay) , İstanbul 1995, 290.
[45] Reşat Ekrem Koçu, “Berber”, İstA, V, (1958), 2520; Aynı yazar. Tarihte İstanbul Esnafı, İstanbul 2002, 49.
[46] Koçu, R.E (1967). Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara, s. 34-35.

Joh. Gottl. Hauswaldt, Magdeburg-Neustadt.
Aecht Kaiser-Otto-Kaffee.
Beim Barbier in Kairo
4

Barbiere &c.

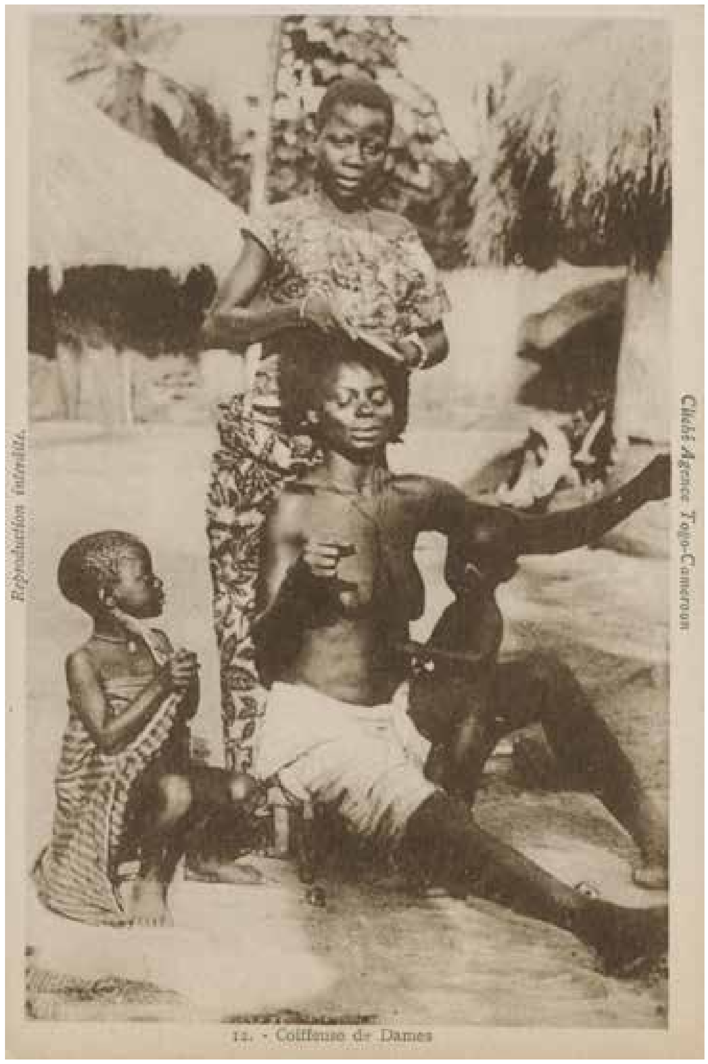

Barbier Arabe
ND Phot.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Coiffeurs turcs. Constantinople.

123. A TURKISH BARBER SHOP
CONSTANTINOPLE TURKEY

140
Barbier Maure et Mozabite

Barbiers turcs.
23

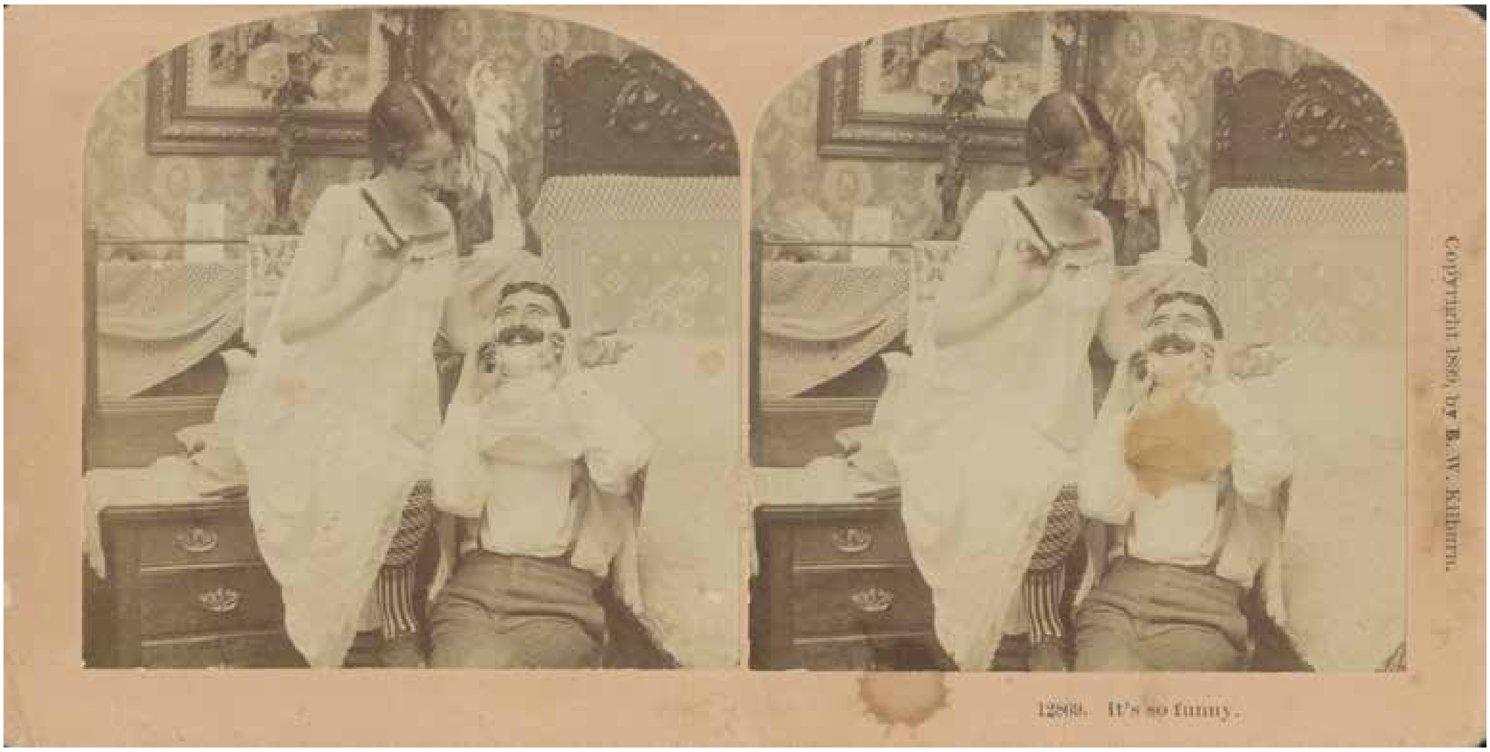

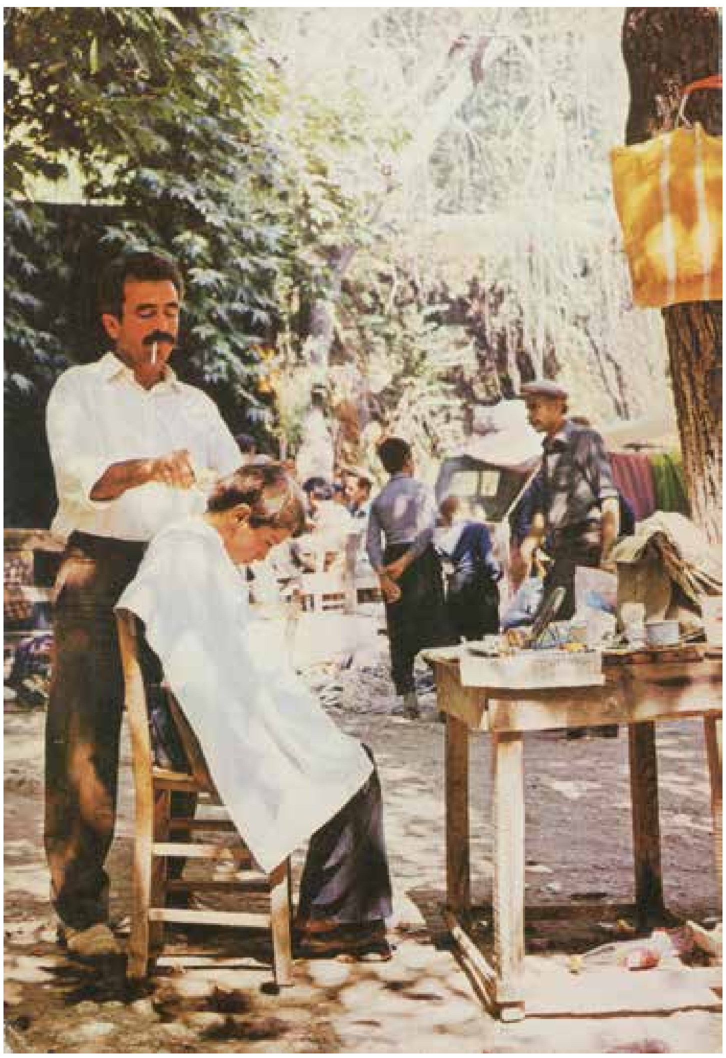

111. SALONIQUE. — Salon de coiffure modern' style
SALONIKA. — Modern style hairdresser's shop

Straßenbarbiere in Drama.

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Rhues (berbér)
Kujtim nga Shkjypenija

1.3. Yerleşik Berber Dükkanları (Esnāf-ı Berberān-ı Sünnetçiyān)

Kanunî Sultan Süleyman dönemine (1520-1566) kadar İstanbul'da müstakil dükkanlarda faaliyet gösteren Kanunî Sultan Süleyman Kanunnâmesi'nde ilk defa hamamcı esnafından ayrı zikredilen[1] berberler, 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren 1554'te açılan ve III. Murad döneminde (1574-1595) çoğalan kahvehanelerde de faaliyet göstermeye başladılar.

IV. Murad döneminde (1623-1640) kahve ve tütüne yasak getirilmesi üzerine bütün kahvehaneler kapatıldı, berberler de yeniden müstakil olarak çalışmaya başladı. IV. Murad'ın ölümünden sonra berberlerin bir bölümü yeniden kahvehanelere döndü.[2] Berberler, Osmanlı mahallelerinde sayıları oldukça fazla olan ve birçoğu yeniçerilerce işletilen kahvehanelerin bir köşesinde gelenleri tıraş eder, sakalını kesip düzeltir, bekarların başlarını yıkarlardı. İleri gelen kimselerle, tüccarların tıraş edildiği yerler çok temiz ve güzeldi. Rençber, amele gibi aşağı sınıf mensupları için ayrı berberler vardı.[3] Kahvehanelerin yasaklandığı dönemlerde berber tabelasının, dükkanın arka tarafında bulunan kahvehaneyi gizlemeye yaradığına sık rastlanırdı.[4]

Evliyâ Çelebi'nin esnâf-ı berberân-ı sünnetçiyân diye andığı, İstanbul'da 300 dükkânda 400 nefer faaliyet gösterdiklerini söylediği[5] dükkân sahibi berberlerin asıl işleri olan tıraş daha çok saç tıraşı ve saçın ustura ile kazınması idi. Osmanlı toplumunda simgesel anlam taşıyan, bırakılması âdet olan sakal genellikle düzeltilir ya da kısaltılırdı. Nitekim 16. yüzyılın ilk yarısına ait fetvâlarda sakal tıraş etmenin ve sakal tıraşı ücreti olarak alınan paranın haram olduğu ifade edilmektedir.[6]

Berberler sünnet, şişe çekme, hacamatla ve sülük koyarak kan alma, alât-ı cerrâhiyye'den olan kerpetenle diş çekme gibi işler yaparlar, cilt hastalıkları için merhem hazırlarlardı.[7] Göz ağrısı ve soğuk algınlığı olanların da çare için berberlere geldikleri olurdu.[8] Mahalle aralarında, çarşı, cami, hamam, kahvehane ve iskele civarlarında, han içlerinde yer alan çoğu bir vakıfa ait berber dükkânlarında[9] tıraş olmaya gelenlerle diş çektirmeye gelenler birlikte sıra beklerlerdi. Berberler işlerini yapmak için evlere de giderlerdi. İstanbul'da sünnetçilik yapan berberler Müslüman, hacamatla ve sülük koyarak kan alan berberler genellikle Ermeni idi.[10]

Osmanlı Devleti'nde geleneksel Doğu (Arap) tıbbından modern Batı (Avrupa) tıbbına geçmek ve gerçek anlamda bir kamu sağlığı hizmeti ve anlayışının ortaya çıkması için Tanzimat dönemini beklemek gerekecekti.

Osmanlı Devleti sağlıkla ilgili işleri yapan esnafı düzensiz ancak sıkı bir denetime tâbi tutardı. Bu denetimleri muhtesib, İstanbul'da hekimbaşı ve ser-cerrah, hastane olan şehirlerde hastanedeki ilgili hekimler yapardı. Denetimler müşterinin şikayetçi olması durumunda ya da gerek olduğunda yapılırdı. Hacamatçı, dişçi ve sünnetçilere açılan davalarla ilgili kayıtlara 16. yüzyıldan itibaren rastlıyoruz. Fetvâ mecmualarında da diş tedavisini bilmeyen berberlerin müşterinin ağrıyan diş diye gösterdiği dişin yerine sağlam olanı çektikleri,[11] kan alırken damarı kestikleri veya fazla kestikleri için hastaların öldüğü,[12] hıtân denilen sünnet ameliyatlarında kesilmesi gereken deriden fazlasını keserek cinsel organa zarar verdikleri hatta ölüme yol açtıkları[13] konularında

[1] Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, IV, İstanbul 1992, 329.
[2] Uğur Göktaş, "Berberler-Osmanlı Dönemi", DBİA, 2 (1994), 155.
[3] Abdülaziz Bey, A.g.e. 302.
[4] François Georgeon, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde İstanbul Kahvehaneleri", Doğu'da Kahve ve Kahvehaneler, (Ed. Hélene Desmet-Grégoire- François Georgeon), (Çev. Meltem Atik-Esra Özdoğan), İstanbul 1999, 48.
[5] Evliyâ Çelebi, A.g.e. 290.
[6] Tahsin Özcan, Fetvalar Işığında Osmanlı Esnafı, İstanbul 2003, 185.
[7] Reşat Ekrem Koçu, Tarihte İstanbul Esnafı, İstanbul 2002, 49.
[8] 1740'larda Şam'da yaşayan Hacı Ahmed b. Haşiş isimli berberin böyle hastaları vardı. [Şeyh Ahmet el-Bedirî el-Hallak, Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar, Berber Bedirî'nin Günlüğü (1741-1762), (Çev. Hasan Yüksel), Sivas 1993, 17.]
[9] Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi tarafından yayınlanan İstanbul Kadı Sicilleri, 1-40, İstanbul 2010-2011 içinde berber dükkanları ile ilgili çok sayıda kayıt vardır.
[10] Abdülaziz Bey, A.g.e. 350.
[11] "Hind berber tâifesinden Amr'a benim şu ağrıyan dişimi ihrâc ediver deyup Amr dahi Hind'in dişini ihrâc etdikten sonra Hind ve Amr ihtilâf edüp Hind Amr'a tayin ettiğim dişi ihrâc etmeyüp iznimsiz başka diş ihrâc eyledin deyüp Amr sen benim ihrâc eylediğim dişi tayin etmişdin dese Hind yemini ile musaddaka olur mu? el-cevab: olur. Bu surette Hind ba'de'l half dişinin diyetini Amr'dan almaya kâdire olur mu? el-cevâb: olur." [Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi, Neticet-ül Fetâvâ maa'n Nukûl, İstanbul 1265/1849, 593-594].
[12] "Berber tâifesinden Zeyd Amr'ın dilinin altında olan damarını Amr'ın izniyle fasd etdikte ol damarı Amr'ın izninsiz mu'tâdı tecâvüz edüp ziyade kat' etmekle Amr ol fassaddan sahib-i firâş olup kanamadan mütessiren fevt olsa Amr'ın veresesi Amr'ın diyetini Zeyd'den almağa kâdir olurlar mı? el-cevâb: olurlar." [Seyyid Feyzullah Efendi, Fetâvâ-yı Feyziyye maa'n Nukûl, İstanbul 1266/1850, 526-527].
"Berber tâifesinden Zeyd Amr'ın dilinin altında olan damarını Amr'ın izniyle fasd etdikte ol damarı Amr'ın izninsiz mutâdı tecâvüz edüp ziyade kat' etmekle Amr ol fassaddan naşi sahib-i firâş olup kanamadan mütessiren fevt olsa Amr'ın veresesi Amr'ın nısf-ı diyetini Zeyd'den almağa kâdir olurlar mı? el-cevab: olurlar." [Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi, Neticet-ül Fetâvâ maa'n Nukûl, İstanbul 1265/1849, 575].
[13] "Zeyd Amr-ı berbere kulun Bekir'i hıtân eyle deyu emr edüp Amr dahi mutâd üzere Bekir'in mevzi-i hıtânını kat' ederken haşefesini dahi kat' idüp badehu Bekir fevt olmayup mevzi-i hıtânın cerhinden berî olup lakin zekerinin menfaati bil külliye zâil olsa Zeyd Bekir'in tamam kıymetini Amr'a tazmine kâdir olur mu? el-cevab: olur." [Seyyid Feyzullah Efendi, Fetâvâ-yı Feyziyye maa'n Nukûl, İstanbul 1266/1850, 531].
"Zeyd Amr-ı berbere kulun Bekir'i hıtân eyle deyu emr edüp Amr dahi mutad üzere Bekir'in mevzi-i hıtânını kat ederken haşefesi kat' idüp badehu Bekir fevt olmayup mevzi-i hıtânın cerhinden berî olup lakin zekerinin menfaati bil külliye zâil olsa Zeyd Bekir'in tamamen kıymetini Amr'a tazmine kâdir olur mu? el-cevab: olur." [Dürrî-zâde Mehmed Ârif Efendi, Neticet-ül Fetâvâ maa'n Nukûl, İstanbul 1265/1849, 575].

verilmiş şeyhü'l-İslâm fetvaları bulunmaktadır. Bu durumlarda berberin mağdura ya da yakınlarına diyet ödemesi gerekirdi. Divân şairleri Türabî, Hâtif Ali ve Bosnalı Alaeddin Sâbit, söz konusu işleri yapan berberleri beyitlerinde şöyle dile getirmektedirler.

"Söksün dişini mest olıcak kelb-i laînin
Bul kanda ise kerpeden-i berberi şimdi." [14]

"Şîşe-i haccâma döndü dîde-i hasret bugün
Nîşter-i bîm-i nigâhından reng-i dil berberin." [15]

"Mübtelânun çoğını sindürdi
Kimi şîşe kimi diş çekdürdi." [16]

Esnâf-ı cerrahân'dan sayılan berberlerin bu konularda bilgi ve ihtisas sahibi olanlarına Hekim-başı tarafından bir izin-nâme verilir, berberler böylece cerrahlık yapabilirdi.[17] Berberler kethüdasının Hassa Cerrah-başı tarafından tayin edilmesi de berberlerin cerrahlık yapmalarının neticesidir.[18] Berberler kethüdasının hassa cerrah-başı görevine getirilmesi,[19] ordu baş-cerrahının Mısır'daki berber esnafının berberbaşılığına tayin edilmesi[20] hususunda arşivlerimizde belgeler bulunmaktadır. Öte yandan, berberlerin cerrahlık yapmaları 18. yüzyıl başlarına ait kaynaklarda bile eleştiri ve alay konusu idi.[21]

Usta, kalfa ve çırak berberler kolları daima dirseklere kadar sıvalı mintan ve gömlek giyer, bellerine ibrişim peştamal ve fûta bağlar, ayaklarında nalın ya da takunya olurdu.[22] Ustura biledikleri kayış tıraş sırasında bellerine sarılı dururdu. Berber çırakları, ustası ya da kalfası müşteriyi tıraş ederken hasırdan yapılmış yelpazelerle müşteriyi serinletir ve sinekleri kovarlardı.[23]
Berber dükkanlarında "Alman malı" usturalar, sünnet usturaları, sakal tarakları, makaslar, kerpetenler, mengene, neşterler, bıçaklar, aynalar, peştamallar, düz ve nakışlı peşkirler, yemeni peşkir, tülbend ve makrameler, boynuz, yelpaze, berber zinciri, köstere (bileği çarkı), bileği, bakraç, bakır hokka, berber kazanı, "sarı pirinçten" leğen ve ibrikler, sıtıllar, kapaklı taslar gibi berberlerin yaptıkları işlerde kullandıkları aletler bulunurdu.[24] Sünnetçi berberler dükkanlarını renk renk sünnet usturaları ile süslerler, berber çırakları def ve kudüm çalarak sünnete katılanları eğlendirirlerdi.[25]

Dükkâna gelen müşteri, peyke denilen halı döşeli tahta bir sedire oturtulur, müşterinin önüne Bursa ipeklisi futa bağlayan, omzuna ipek başlı havlular örten berber besmele ile tıraşa başlar önce sakalı ustura ile kazır ya da sakalı mıkras (makas) ile düzeltirdi. Sonra duvara asılı sarı pirinçten berber sıtılına sıcak su koyarak başı ıslatır, sol ayağını müşterinin oturduğu peykeye dayar, dizine temiz bir peşkir koyar, müşterinin başını dizine yatırır, karanfil yağı ile başı ovduktan sonra önce sağ tarafını tıraş eder, sonra sağ ayağını dayar, başı öbür dizine yatırır ve sol tarafını tıraş ederdi. Müşterilere kahve ikram edilir, tıraştan sonra müşterinin yüzüne ve başına kekik yağı ve gülsuyu dökülürdü.[26]

[14] Birol Azar, Türâbî Divanı (İnceleme-Metin), Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2005, Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G 415/8'den Atik, a.g.m. 235.
[15] Şeyma Sarı, Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği Divanı'nın Tenkitli Metni (132b-203a) ve Nesre Çevirisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, İstanbul Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, G 210/4'ten Atik, a.g.m. 235.
[16] Turgut Karacan, "Bosnalı Sâbit'in Berbernâme'si", Çevren, 76 (Mart-Nisan 1990), 37-44. 21
[17] Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey, Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı, (Haz. Ali Şükrü Çoruk), 3. Baskı, İstanbul 2007, 254-255.
[18] BOA Cevdet Belediye, No. 4586.
[19] BOA. Cevdet Belediye, No. 6734.
[20] BOA. Cevdet Sıhhiye, No. 1067.
[21] "tıraşı enikte öğrenüp bildüği cerrahlık taslayan püzüvenkler" [18. yy İstanbul'a Dair Risale-i Garibe, (Yay. Hayati Develi), İstanbul 1998, 34.] 22 Reşat Ekrem Koçu, "Berber", İstA, V, (1958), 2515; Burçak Evren, Osmanlı Esnafı, İstanbul 1999, 50.
[23] Reşat Ekrem Koçu, "Berber", İstA, V, (19), 2515.
[24] İstanbul Kadı Sicilleri Galata Mahkemesi 7 Numaralı Sicil (H.9 85-986/M. 1577-1578), (Haz. Mehmet Akman -Fethi Gedikli), İstanbul 2011, 50; Edirne Şeriye Sicili No. 36, yp. 73'ten Ömer Lütfi Barkan, "Edirne Askerî Kassamı'na Âit Tereke Defterleri (1545-1659)", Belgeler, 3 (1966), 64; Evliyâ Çelebi, Age. 290; Kamil Kepecioğlu, Bursa Kütüğü, Bursa 2009, I, 251.
[25] Evliyâ Çelebi, A.g.e. 290.
[26] Reşat Ekrem Koçu, "Eski İstanbul'da Berberler", Hayat Tarih Mecmuası, X/5 (1974), 32.
[27] Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, IV, İstanbul 1992, 329.

Berberler kanun-nâmelere göre; usturalarını keskin tutmak, "kâfir" ve Müslüman müşterileri ile uyuz hastası olanları ayrı ustura ile tıraş etmek, etek tıraşını ayrı ustura ile yapmak, havluları pak ve temiz tutmak, "kâfir" ve Müslüman'ın yüzlerini ayrı havlu ile silmek zorundaydı. Aksine hareket edenler cezalandırılırdı.[27] Mahallelinin şikayetçi olduğu, uygunsuz hareketleri görülen, fesat çıkaran berberlerin dükkanları kapatılır, kendileri sürgün edilirdi.[28] Berberler bazen meslekleri ile ilgili olmayan malları satar, bunun tespiti hâlinde kadı huzuruna çıkarılın berberden bir daha bu malları alıp satmayacağın dair taahhütname alınırdı.[29] Tıraş ücreti 1640'larda 1 akça,30 XVIII. yüzyılın başlarında ise 3 akçaydı.[31]

Osmanlı toplum hayatının diğer unsurları gibi berberler ve berberlikle ilgili çıraklar, müşteriler, dükkânlar, ayna, tarak, ustura, makas, leğen, ibrik, havlu gibi malzemeler Osmanlı dîvan ve halk edebiyatının mecazlar dünyasında yer almış, beyitlere veya bir şiirin tümünde işlendikleri, divân şiirinde en ünlüsü Bosnalı Sabit'in yazdığı berber-nâme, halk şiirinde berber destanı denen özel bir türe konu olmuşlardı.[32]

Bir berber destanında;

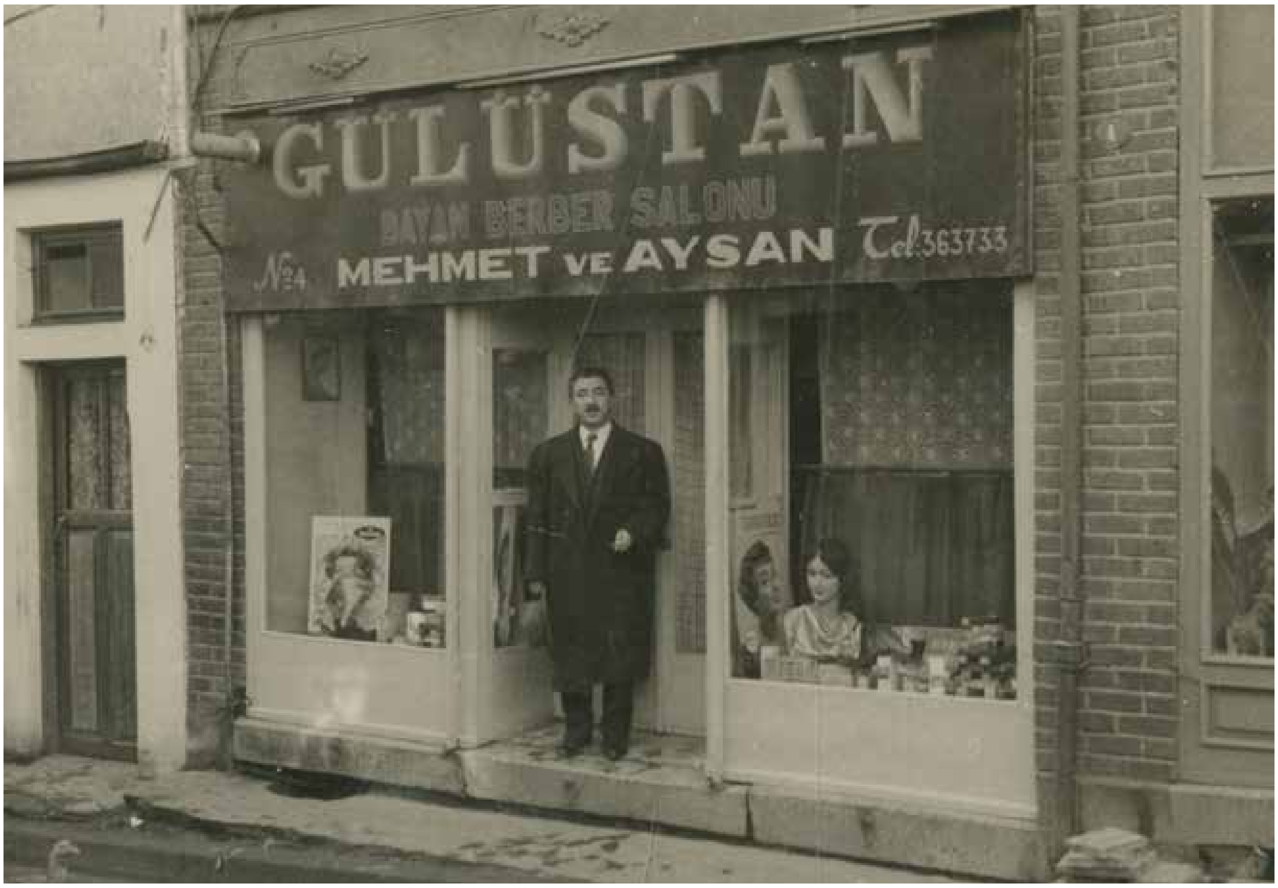
"İbrişim fûta güzel gerçi yakışmış beline
Sırma tasmalı nâlın pâyine mikras eline
Sığayım kollarını, al ele altun leğeni
Yüzümün kâresine bakma tıraş eyle beni
Dizine baş koyayım, koklayayım gül bedeni"

diye tasvir edilen "nev-civan" berber çırakları, berber-namelerde ve berber destanlarında eşcinsel bir ilişkinin tarafları ya da tecavüz mağduru olarak anlatılır. Berber-nâmelerin en tanınmışı olan 17. yüzyılın sonunda yazılmış Bosnalı Sabit'in berber-nâmesi çok güzel bir berber çırağının başından geçen ve tecavüzle sonuçlanan bir olayı çirkin, açık saçık beyitlerle, argo deyimler kullanarak anlatır. 18. yüzyıl başlarına ait bir metinde "taze kölesini berberliğe ve dellaklığa veren" kimse "pezevenk" olarak nitelendirilirken,[33] Câbî Ömer Efendi Tarihi'nde Zağarcılar Ocağı'na katılan bir "berber uşağı genç delükanlu" için yoldaşlarından ikisinin "bu oğlan berberdir deyü", "fi'l-i şenî' icrâ" etmeyi düşündükleri anlatılır.[34] Fetvâ mecmualarında çırağına zorla livatada bulunan berberin hapsedilmesi, bunu alışkanlık edindiyse katledilmesi gerektiği şeklinde fetvâlar vardır.[35]

Kahvehanelerin kapatılması üzerine buralarda çalışan berberler işsiz ve geçinmekten aciz duruma düştüler. Berberlerin geçim sıkıntılarını ve dükkan ihtiyaçlarını dile getirmeleri üzerine II. Mahmud (1808-1839) 1827'de gedikli berber dükkanlarının bir kısmının yeniden açılmasına müsaade etti. Berber dükkanları tek katlı, genişlikleri 6-7 zira', uzunlukları 8-10 zira' olacak, bahçeleri olmayacak ve dükkanlara peyke konulmayacaktı.[36] Bu şartlara uyan dükkanlara berber gedik senetleri verildi. Ancak berberlikte mülkiyet ve sermaye el değiştirmişti.[37] Berber dükkanlarının sayımı yapıldı. Buralara yine muhbirler gönderilerek dükkanlar gözetim altına alındı.[38] Nitekim, İstanbul Berberler Şeyhi Hacı Abidin "umûr-ı devlete ve Asâkir-i Mansûre'ye dair münasebetsiz sözler ettiğinden" azil ve Midilli adasına ömür boyu sürgün edildi.[39] Sultan II. Mahmud'un reformlarından sonra sakalın kesilmeye ve Avrupa usulü saç tıraşının yerleşmeye başlamasından sonra berberlik mesleği yeni bir döneme girdi. [40]

[28] BOA. Cevdet Zabtiye, No. 2073 [Kılıç Ali Paşa Mahallesi sakinlerin mazarratından rahatsız olmalarından dolayı Berber Emin'in Limni adasına sürülmesi]; BOA. Cevdet Zabtiye, No. 3053 [Kılıç Ali Paşa Mahallesi'nde berberlik yapan Mehmed Emin'in "müfsid takımından" olması nedeni ile Limni adasına sürülmesi]. Kıbrıs Şeriye Sicili No. 20, 151'den Mehmet Demiryürek, Kıbrıs'ta Esnaf Teşkilatı, Şeyh i Sebâ, Esnaf Grupları ve İhtisab Rüsûmu (1750-1850), 109-110 [İstanbul'da berberlik yapan Erzurumlu Berber Abdullah'ın uygunsuz hareketlerinden dolayı Kıbrıs'a sürgün edilmesi].
[29] BOA. Cevdet İktisat No. 583.
[30] Kütükoğlu, A.g.e. 262.
[31] 18. yy İstanbul'a Dair Risale-i Garibe, (Yay. Hayati Develi), İstanbul 1998, 39.
[32] Divan şiirinde berberlik ve berberlikle ilgili konular hakkında mükemmel bir makale, İncinur Atik Gürbüz, "Divan Şiirinin Sevimli Yüzleri Osmanlı Şiirinde Berberler", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7/3, (Summer 2012), 233-255'tir.
[33] "tıraşı enikte öğrenüp bildüği cerrahlık taslayan püzüvenkler" [18. yy İstanbul'a Dair Risale-i Garibe, (Yay. Hayati Develi), İstanbul 1998, 34.] 34 Câbî Ömer Efendi, A.g.e. 219.
[35] Menteş-zâde Abdürrahim Efendi, Fetâvâ-yı Abdürrahim, I, İstanbul 1242/1827, 101.
[36] BOA. Cevdet Belediye No. 4476.
[37] Turna, a.g.m. 36.
[38] BOA. HH No. 34655/A ; BOA. Cevdet Dahiliye, No. 608.
[39] BOA. Cevdet Zabtiye, No. 1912.
[40] Sadık Müfit BİLGE, Osmanlı İstanbulu'nda Berber Esnafı (Fetihten 1830'lara İstanbul Esnaf Ve Sosyal Hayat Tarihine Bir Katkı).

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Berber Silindiri

Orta Çağ'da berberlerle en fazla özdeşleşmiş işlem kan alımıydı. Bunun için dar uçlu bir bıçakla hastanın damarını kesen berber, kanın pirinç bir kaba akmasını sağlıyordu. Üstelik bu pirinç kaplar berberler tarafından aynı zamanda reklam aracı olarak kullanılıyordu. Pek çok berber, dükkanında kan verilebileceğini göstermek için dükkan vitrininde içi kan dolu kaseleri sergiliyordu. Kan alma işlemi sırasında hastalar, kan akışını hızlandırmak için elleriyle beyaz bir çubuğu sıkıyorlardı. Ve işlem sonrasında hastaların yaralı bölgelerine beyaz renkli bandaj sarılıyordu. Kirli bandajlar ise kurumaları için hastanın sıktığı çubuğa sarılarak dükkanın önüne asılıyordu.

Silindirin üzerinde üç farklı renk olduğunu bilinmektedir. Bu renklerden beyaz, hastanın kan alma işlemi sırasında sıktığı çubuğu, kırmızı renk İse bu çubuğa sarılarak dükkanın önünde kurumaya bırakılan kanlı bandağı temsil ediyor. Üstelik işler bu kadarla da kalmıyor: Silindirin üstünde ve altında bulunan kubbe biçimli metaller, kanın boşaltıldığı pirinç kaseyi, tüm silindirlerde bulunmayan mavi şerit ise tartışmalı olsa da çoğu kişiye göre damarları sembolize ediyor. İlerleyen zamanlarda cerrah ve berberlerin meslekleri keskin sınırlarla ayrılsa da dükkanın dışına asılan silindir bir sembol olarak varlığını sürdürüyor.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

1.3.1. Berber Ehliyetname ve Ruhsatnameleri

تورکیه جمهوریتی

اهلیتنامه سی

Belge Özeti:
Dersaadet ve Bilâd-ı Selâse Perukâr Esnafı Cemiyeti tarafından Ahmed oğlu Niyazi'ye berberlik yapmasına dair verilen ehliyetname

Transkripsiyon:

Dersaadet ve Bilâd-ı Selâse Perukâr Esnâfı Cem'iyeti

Dâire-i Belediyece tasdîk edilmişdir.

(Pullar ve Mühür)

Türkiye Cumhûriyeti

Dersaadet ve Bilâd-ı Selâse Perukâr Esnâfı Cem'iyeti

Ehliyetnâmesi

İsmi ve Pederi: Niyazi bin Ahmed

Tevellüdü: 1313

Memleketi: Dersaadet

Tâbi'iyeti: Türkiye

Derecesi: Kalfa

Perukârlık san'atına dâhil olan Niyazi b. Ahmed Efendi icrâ-yı san'at etdiği müddet zarfında icrâ olunan (…) merâsiminde dahi lâyıkıyla (…) ahzına ibrâz-ı liyâkat eylemiş olmağla mûmâileyhe imtihân hey'eti tarafından işbu ehliyetnâme i'tâ kılındı.

Fî 29 Haziran sene 1340 [29 Haziran 1924]

Meclis-i İdâre Reîsi -, Reîs-i Sânî (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür), **A'zâ** (mühür),

İSTANBUL UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA ve KALFALARI, SANATKÂRLARI KORUMA ve YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
BEŞİKTAŞ

EHLİYETNAME

Adı, Soyadı : MEHMET ERDAL
Baba Adı : ABDULLAH
Doğum yeri ve tarihi : BULGARİSTAN - 1905
Tabiyeti : T . C
Dernek kayıt No. : 1266
Belediye sicil No. :
İkametgâh adresi : Bülbül Dere çıkmazı No.: Üsküdar

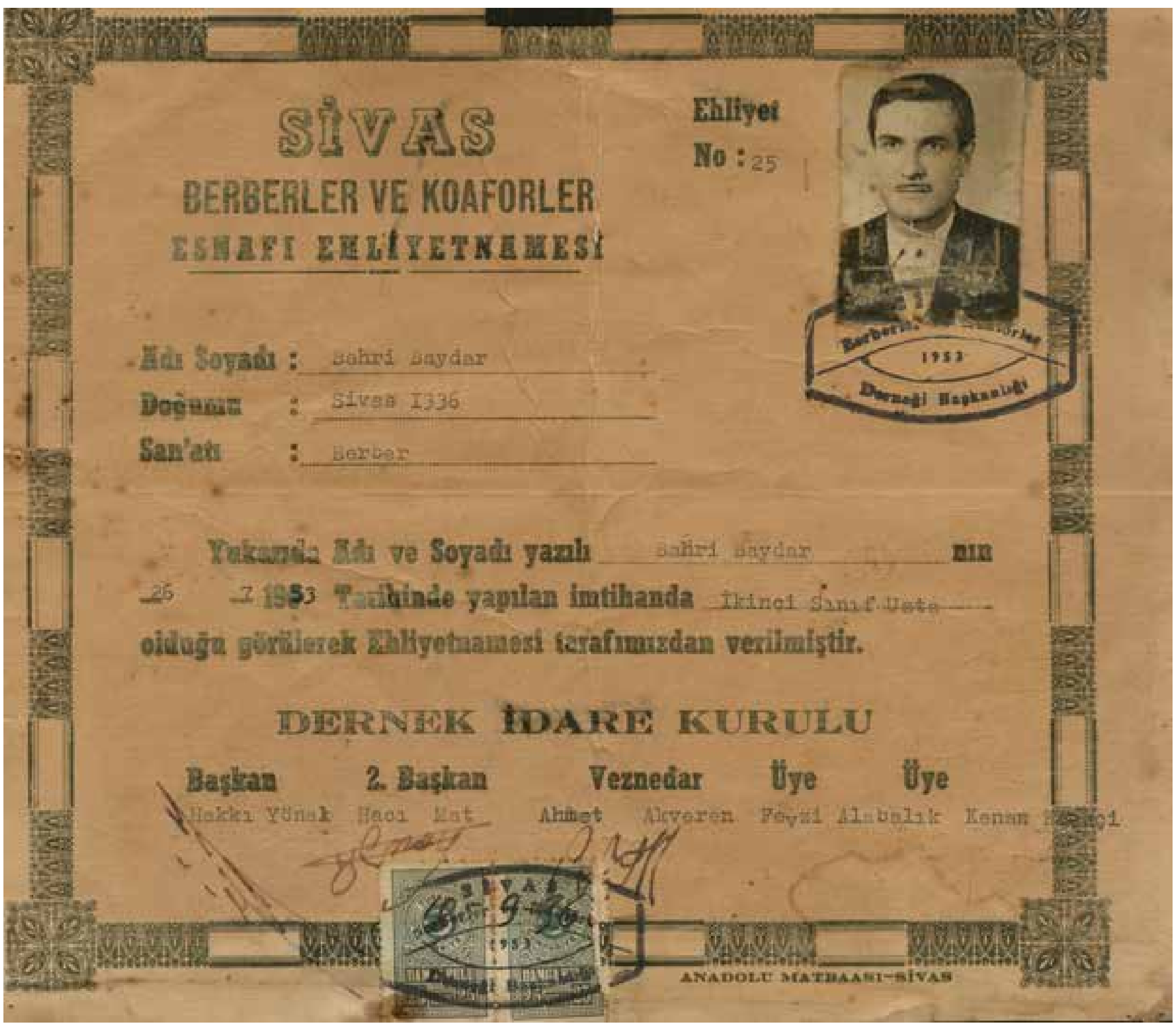
Yukarda açık hüviyeti yazılı =(MEHMET ERDAL) nın yapılan imtihanında (USTA) ehil olduğu anlaşılarak bu ehliyet verildi.

İmtihan Hey'eti Başkanı | İktisat Müdürlüğü Temsilcisi | Sağlık Murakabe Md. Temsilcisi | Maarif Müdürlüğü Temsilcisi

İş ve İşçi Bulma Kur. Müd. | Üye | Üye | Üye

İşbu ehliyetname 1580 sayılı kanunun 15. nci maddesinin 8. nci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

İktisat İşleri Müdürlüğü

SİVAS
BERBERLER VE KOAFORLER
ESNAFI EHLİYETNAMESİ

Ehliyet No : 25

Adı Soyadı : Bahri Baydar
Doğumu : Sivas 1336
San'atı : Berber

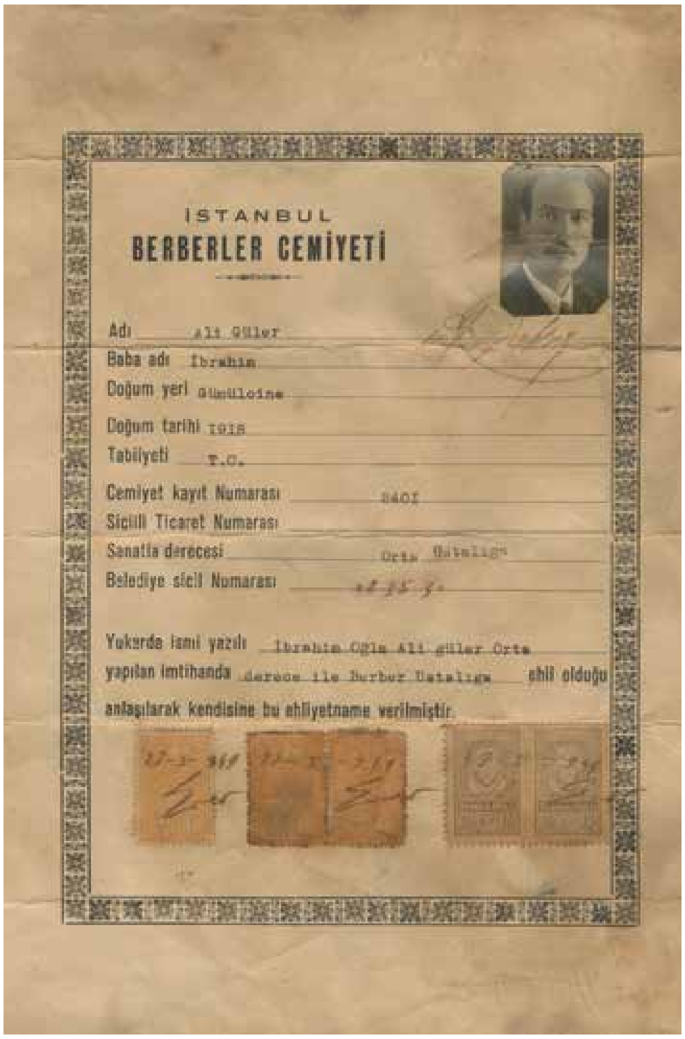
Yukarıda Adı ve Soyadı yazılı Bahri Baydar nın 26 7 1953 Tarihinde yapılan imtihanda İkinci Sınıf Usta olduğu görülerek Ehliyetnamesi tarafımızdan verilmiştir.

DERNEK İDARE KURULU

Başkan | 2. Başkan | Veznedar | Üye | Üye
Hakkı Yönak | Hacı Mat | Ahmet Akveren | Feyzi Alabalık | Kenan [illegible]

Berberler ve Koaforler 1953 Derneği Başkanlığı

ANADOLU MATBAASI—SİVAS

İSTANBUL

BERBERLER CEMİYETİ

Adı Ali Güler
Baba adı İbrahim
Doğum yeri Gümülcine
Doğum tarihi 1918
Tabiiyeti T.C.
Cemiyet kayıt Numarası 2401
Sicilli Ticaret Numarası
Sanatla derecesi Orta Ustalığı
Belediye sicil Numarası

Yukarda ismi yazılı İbrahim Oğlu Ali güler Orta yapılan imtihanda derece ile Berber Ustalığa ehil olduğu anlaşılarak kendisine bu ehliyetname verilmiştir.

Berber Sanatkârlarına mahsus Ehliyet

Adı ve soyadı :
Babasının adı :
Doğum tarihi :
Memleketi :
Dükkân yeri :

Üye Üye Üye Dernek Başkanı

İSTANBUL

Umum Berberler Derneği

EHLİYETNAME

Adı ve soy adı Mehmet Ülgün
Baba adı Timur
Doğum yeri Kefardüz
Doğum tarihi 1935
Tabiiyeti T.C.
Dernek kayıt No.sı 5085
Sanat adresi Silivri kapı caddesi 59
Belediye sicil No.sı

Yukarıda ismi yazılı Timur Oğlu Mehmet Ülgün yapılan imtihanda Erkek Berber Kalfalığına ehil olduğu anlaşılarak kendisine ehliyetname verilmiştir.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

B. Kayıt No. :
B. Makbuz No. :
Dernek Kayıt No 117
Dernek Kayıt T. 2-10-959
Belediye Tescil
Tarih : / / 196

EHLİYETNAMESİ

Adı Soyadı Yakup Avlanır Baba Adı İsmail Doğum Tarihi 1934
Doğum yeri Erzurum İş Adresi Gölbaşı Caddesi
Yukarıda açık kimliği yazılı ve fotoğrafı iliştik Yakup Avlanır Sanatı (iyi)
Derecede Usta Olduğu 1-2-10-959 Tarihinde yapılan denemede anlaşıldığından iş bu
Ehliyetname Derneğimizce kendisine Verildi.

İMTİHAN KURULU

ÜYE	ÜYE	ÜYE	İmtihan Kurulu Başkanı	Dernek Başkanı
F. Alim	F. Sancı	M. Naci Çetin	M. Tavasapı	Ağa Basrobanl.

T. C.
MANİSA BELEDİYESİ
Zabıta amirliği
SAYI
20 Berberler Derneğinden Veri-len iş bu ehli-yet tasdik olunur
Belediye Amiri
DAMGA PULU
MANİSA
BERBERLER DERNEĞİ
Hüviyet Kartı
Ehliyet Kartı

Adı, soyadı	Muharrem Tayyar
Doğduğu yer	1337
Doğduğu tarih	Manisa
Oturduğu yer	Akmeclar Mh.
Dükkân No.	18
Kayıt No.	37

Fotoğraf ve künyesi yukarıda yazılı Bay Muharrem Tayyar imtihan edilmiştir. Traş yapabilir.
Berberler Derneği

İSTANBUL UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA ve KALFALARI, SANATKÂRLARI KORUMA ve
YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

Adı ve Soyadı : Cevdet Şen
Baba adı : Süleyman
Doğum yeri ve tarihi : 1940 Pirlepe
Tabiyeti : T.C.
Belediye sicil No. :
Dernek kayıt No. :
İkametgâh adresi : Şehit ... cad. No 53 ...

Yukarıda kimliği belirtilen (Cevdet Şen) ın yapılan erkek berberliği imtihanında kalfalığa ehil olduğu anlaşılmıştır. Tasdik olunur.

Başkan 2. Bşk. Üye Üye Üye Üye Üye

ANKARA BERBERLER — KUAFÖRLER DERNEĞİ 1947

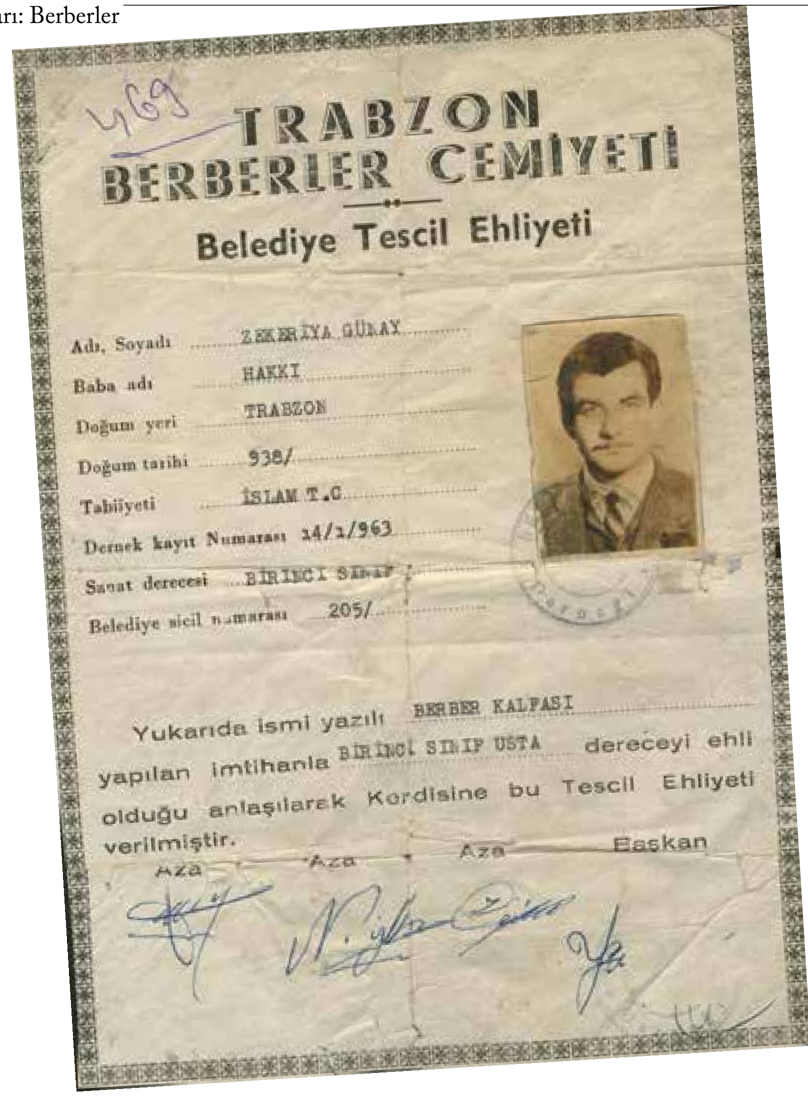
B. Kayıt No :
B. Makbuz No :
Dernek Kayıt No :
Dernek Kayıt T. :
Belediye Tescil
Tarih :

Manikür
EHLİYETNAMESİ

Adı Soyadı Aysel Ataserer Baba adı Halil Doğum Tarihi 1937
Doğum yeri K.Hamam İş Adresi Fen Fakültesi Karşısı Ülgenler Bayan Berberi
Yukarıda açık kimliği yazılı ve fotoğrafı iliştik Aysel Ataserer'in Sanatı (=İyi=)
Derecede Kalfa Olduğu 30. 6. 1963 Tarihinde yapılan denemede anlaşıldığından
işbu Ehliyetname Tastiken Kendisine Verildi

İMTİHAN KURULU
ÜYE ÜYE ÜYE İmtihan Kurulu Başkanı
Dernek Başkanı
Seyit ...

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

TRABZON
BERBERLER CEMİYETİ

Belediye Tescil Ehliyeti

Adı, Soyadı ZEKERİYA GÜRAY
Baba adı HAKKI
Doğum yeri TRABZON
Doğum tarihi 938/
Tabiiyeti İSLAM T.C.
Dernek kayıt Numarası 14/1/963
Sanat derecesi BİRİNCİ SINIF
Belediye sicil numarası 205/

Yukarıda ismi yazılı BERBER KALFASI yapılan imtihanla BİRİNCİ SINIF USTA dereceyi ehli olduğu anlaşılarak Kendisine bu Tescil Ehliyeti verilmiştir.

Aza Aza Aza Başkan

Numara
K.P. 373

T. C.
İSTANBUL BELEDİYESİ

Verildiği tarih
/196

Erkek berberi
Küçük pazar Deveoglu yokuşu
Kundakçı han
15

Durmuş Avcı

Erkek berberi

İSTANBUL
UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA ve KALFALAR DERNEĞİ

DİPLOMA

Adı, Soyadı : Talip Kahraman
Baba Adı : Mustafa
Doğum yeri ve tarihi : Bursa 933
Tabiyeti : T.C
Dernek kayıt No. : 719
Belediye sicil No. : 12216
İkametgâh adresi : Tophane cad İdlaciler sok no 43

Yukarıda açık Hüviyeti yazılı Talip Kahraman açılan Kurslar sonunda Düzenlenen İmtihanda Kalfa lığa ehil görülmüştür.

İş ve İşçi Bulma Kurumu Temsilcisi — Maarif Müdürlüğü Temsilcisi — Sağlık Murakabe Md. Temsilcisi — İmtihan Hey'eti Başkanı İktisat Müdürlüğü Temsilcisi

Üye — Genel Sekreter — Dernek II. nci. Başkanı — Dernek Başkanı

İktisat İşleri Müdürü

4/8/1966

İşbu Diploma 1580 sayılı kanunun 15. ci maddesinin 8. ci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

25 R.

B. Kayıt No. : 13/967
B. Makbuz No. : 9200

Dernek Kayıt No : 1292-241
Dernek Kayıt T. : 17-12-1966

Belediye Tescil
Tarih : 12/5/1967

Erkek Berberleri
EHLİYETNAMESİ

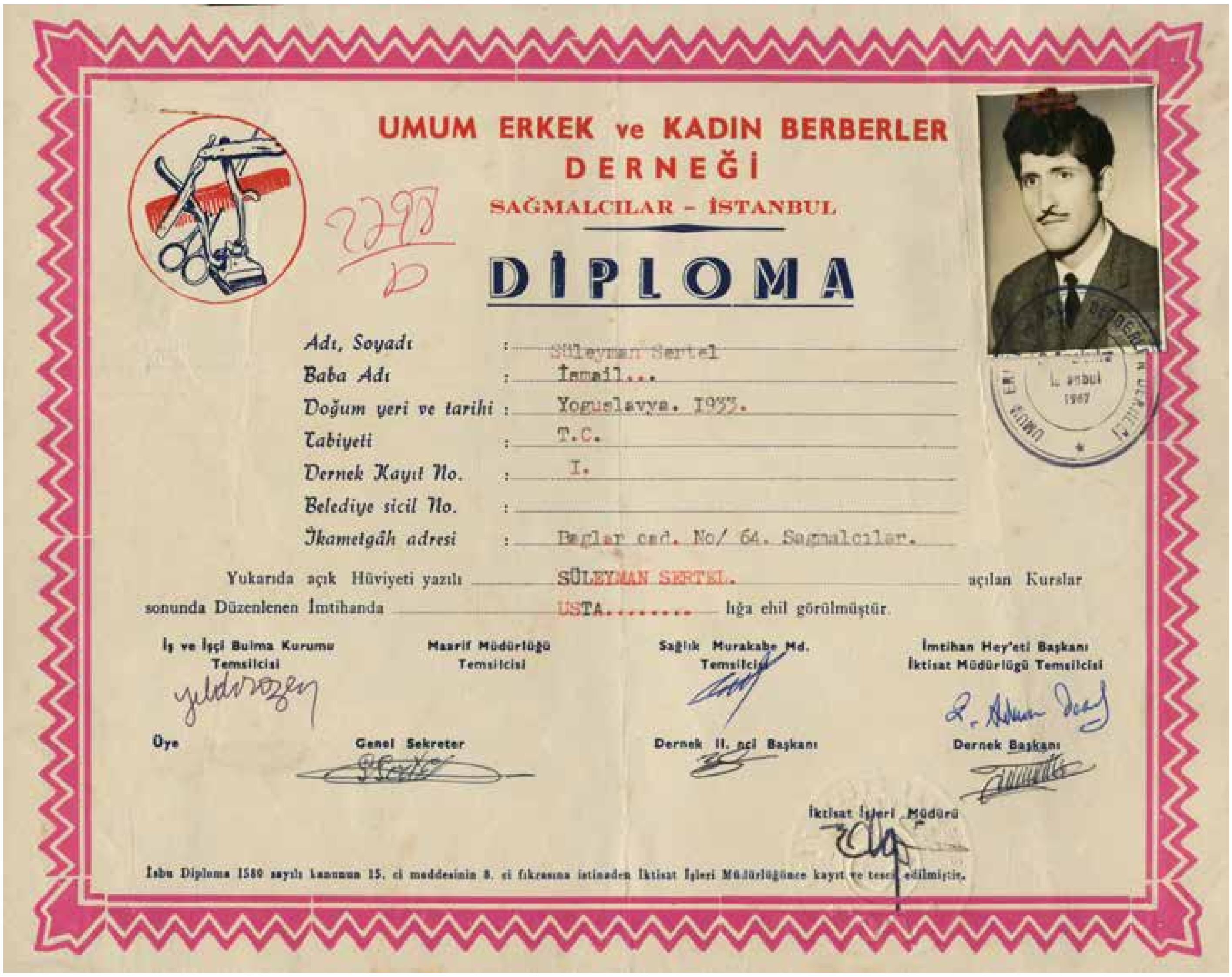
Adı Soyadı M. Hulûsi Telefoncu Baba Adı Ramazan Doğum Tarihi 1937
Doğum yeri Gaziantep İş Adresi Etfaiye Meydanı Ordu sok. No: 28/A
Yukarıda açık kimliği yazılı ve fotoğrafı ilişik M. Hulûsi Telefoncu'nun Sanatı (Orta)
Derecede Usta Olduğu 7-5-1967 Tarihinde yapılan denemede anlaşıldığından iş bu Ehliyetname Tasdiken Kendisine Verildi.

İMTİHAN KURULU

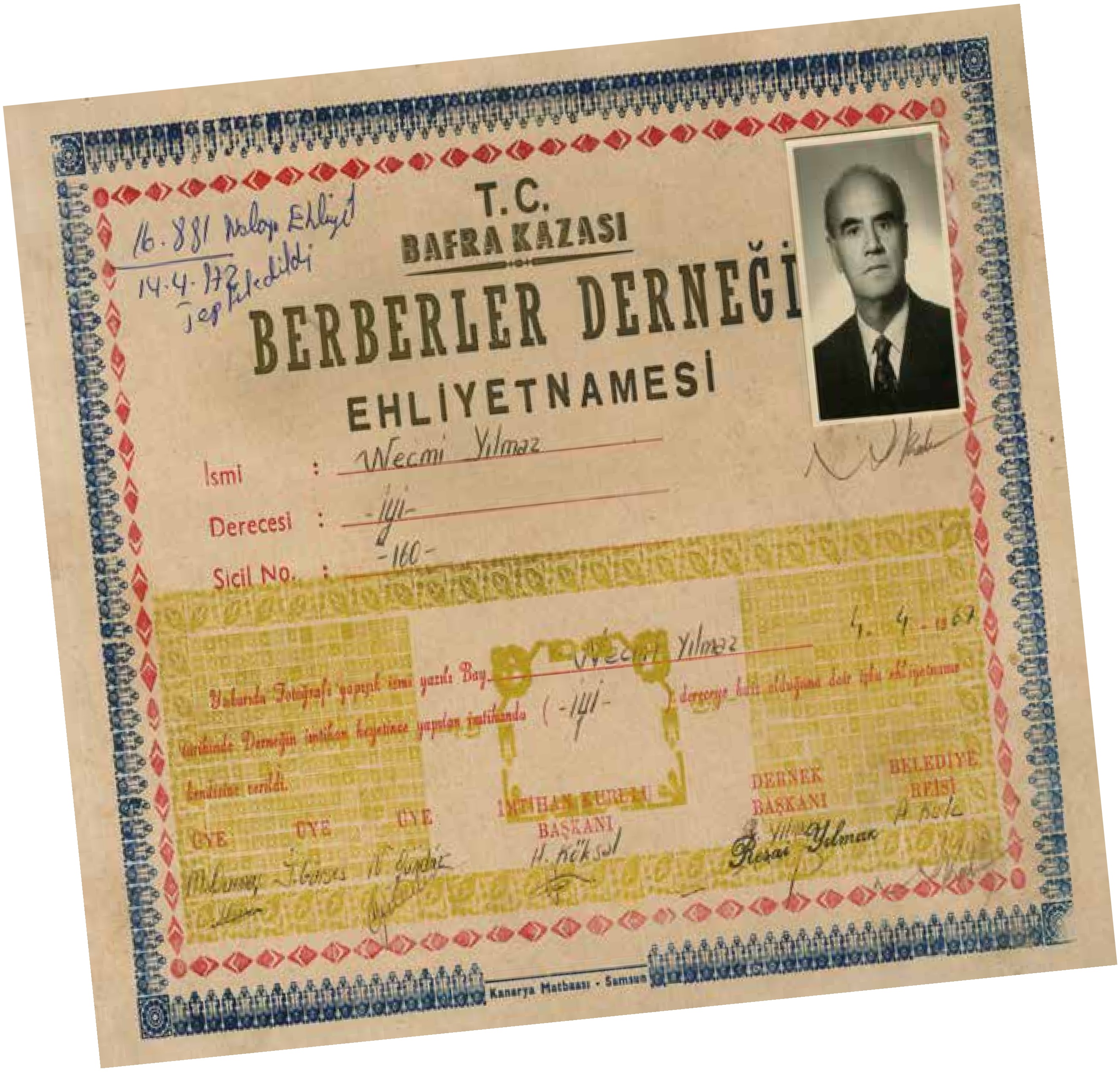
ÜYE	ÜYE	ÜYE	İmtihan Kurulu Başkanı	Dernek Başkanı
A. Yazgan	M. Çatalbaş		B. Peköz	Seyit Gürol

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

T.C.
BAFRA KAZASI
BERBERLER DERNEĞİ
EHLİYETNAMESİ

İsmi : Necmi Yılmaz

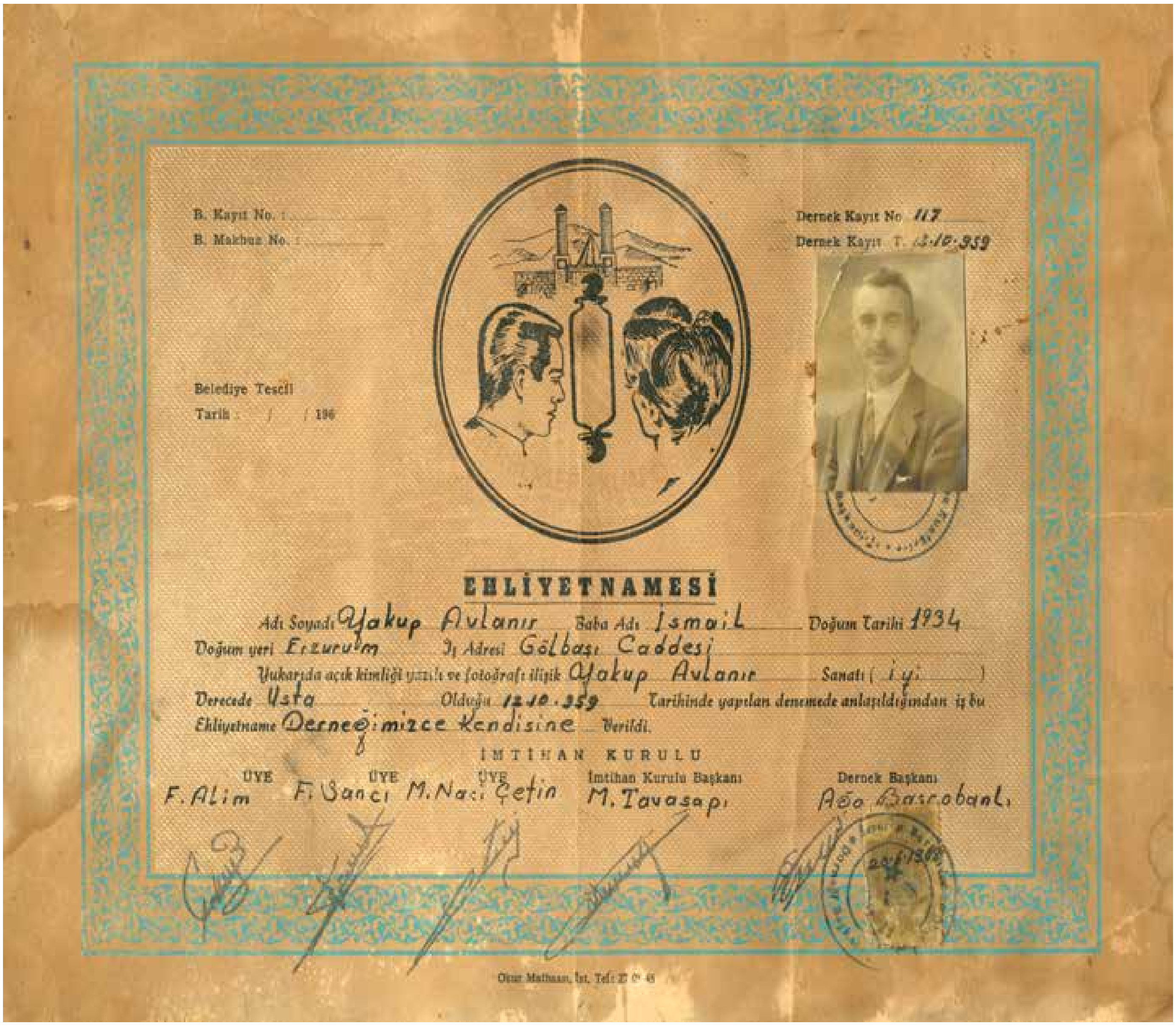
Derecesi : -iyi-

Sicil No. : -160-

Yukarıda Fotoğrafı yapışık ismi yazılı Bay Necmi Yılmaz 4.4.1967 tarihinde Derneğin imtihan heyetince yapılan imtihanda (-iyi-) dereceye haiz olduğuna dair işbu ehliyetname kendisine verildi.

ÜYE ÜYE ÜYE İMTİHAN KURULU BAŞKANI DERNEK BAŞKANI BELEDİYE REİSİ

Kanarya Matbaası - Samsun

B. Kayıt No. :
B. Makbuz No. :

Dernek Kayıt No 117
Dernek Kayıt T. 13.10.959

Belediye Tescil
Tarih : / / 196

EHLİYETNAMESİ

Adı Soyadı Yakup Avlanır Baba Adı İsmail Doğum Tarihi 1934
Doğum yeri Erzurum İş Adresi Gölbaşı Caddesi
Yukarıda açık kimliği yazılı ve fotoğrafı iliştik Yakup Avlanır Sanatı (iyi)
Derecede Usta Olduğu 12.10.959 Tarihinde yapılan denemede anlaşıldığından iş bu
Ehliyetname Derneğimizce kendisine Verildi.

İMTİHAN KURULU

ÜYE	ÜYE	ÜYE	İmtihan Kurulu Başkanı	Dernek Başkanı
F. Alim	F. Sancı	M. Naci Çetin	M. Tavasapı	Ağa Basrobanlı

Ozar Matbaası, İst. Tel: 27 09 48

TÜRKİYE BERBERLERİ ve KUAFÖRLERİ
Güzelleştirme, Saç, Dekorasyon Sanatkârları
İşverenler Sendikası
İSTANBUL

DİPLOMA

Adı, Soyadı :
Baba adı :
Doğum yeri ve tarihi :
Tabiyeti :
Diploma No. : 220
Belediye Sicil No. :
İş Adresi :
İkâmetgâh Adresi :

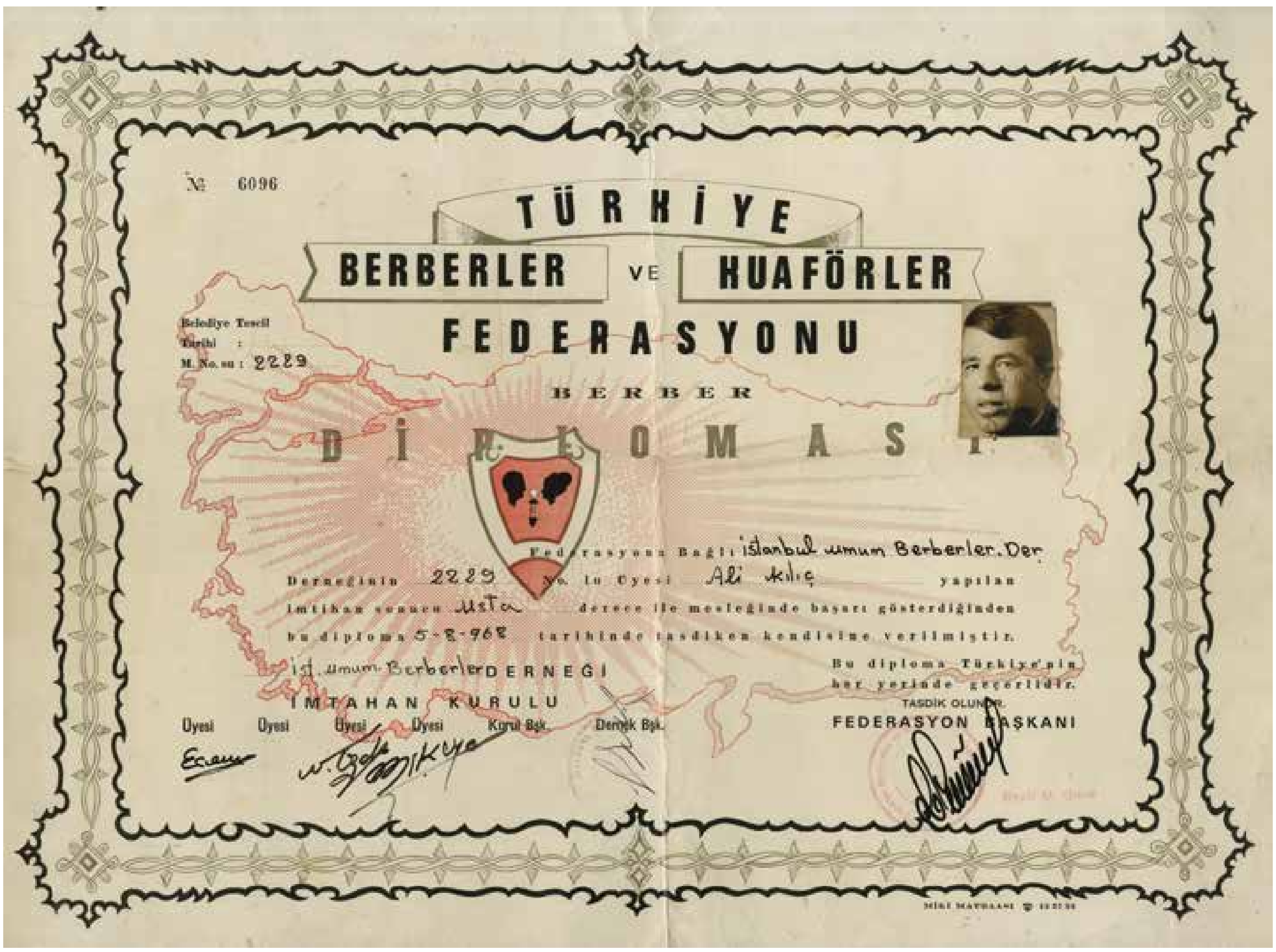
Yukarıda kimliği yazılı .... Sendikamızca yapılan sınavda .... Derece ile .... DİPLOMA'sı verildi.

İmtihan Heyeti Başkanı İktisat Müdürlüğü Temsilcisi — İstanbul Belediyesi Makina Elektrik Sanayi İşleri Müdürlüğü Temsilcisi — Maarif Müdürlüğü Temsilcisi — Sağlık Murakabe Müdürlüğü Temsilcisi — İş ve İşçi Bulma Kurumu Temsilcisi

Sendika Başkanı — İkinci Başkan — Genel Sekreter — Üye

İKTİSAT İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

İşbu Diploma 1580 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin 8 inci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

№ 6096

TÜRKİYE
BERBERLER VE KUAFÖRLER
FEDERASYONU
BERBER
DİPLOMASI

Belediye Tescil
Tarihi :
M. No. su : 2229

Federasyona Bağlı İstanbul umum Berberler Der Derneğinin 2229 No. lu Üyesi Ali Kılıç yapılan imtihan sonucu Usta derece ile mesleğinde başarı gösterdiğinden bu diploma 5-8-968 tarihinde tasdiken kendisine verilmiştir.

İst. umum Berberler DERNEĞİ
İMTAHAN KURULU
Üyesi — Üyesi — Üyesi — Üyesi — Kurul Bşk. — Dernek Bşk.

Bu diploma Türkiye'nin her yerinde geçerlidir.
TASDİK OLUNUR.
FEDERASYON BAŞKANI

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

İstanbul

Umum Erkek Berberleri Usta

ve Kalfalar Derneği

D. Sicil No. 1561

DİPLOMA

Yukarıda fotoğrafı yapışık bay ŞAHİN AYHAN yapılan sınavda kursumuzdan (USTA) derece ile Diploma almağa hak kazanmış olup iş bu Diploma Derneğimizce tasdik olunarak kendisine verilmiştir.

Mesleki Hoca | Mesleki Hoca | Kurs Müdürü

14-5-1968

Zeyilnden

Yönetim Kurulu Bşk.

NOT : Bu Diploma 507 sayılı kanunun 22 maddesi g bendi gereğince tanzim ve tasdik olunmuştur.

Baskı : Şeref Matbaası - Cağaloğlu

U. K. K. M. D.

İSTANBUL
UMUM KADIN KUAFÖRLER
MANİKÜRCÜLER
DERNEĞİ

BELEDİYE TESCİL EHLİYETİ

Adı ve Soyadı AYSEL AHİ

Baba Adı HALİL İBRAHİM

Doğum yeri ve tarihi ANKARA 1954

Tabiyeti T.C.

Dernek kayıt No. sı 4115

Sanat derecesi P. iyi

Belediye sicil No. sı 17365

Yukarıda açık Hüviyeti yazılı AYSEL AHİ *nin*
yapılan imtihanda MANİKÜR PEDİKÜR *ehil olduğu*
anlaşılarak bu Ehliyet verildi.

İMTİHAN HEYETİ BAŞKANI — İKTİSAT MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ — SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ — MAARİF MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ

13-6-977

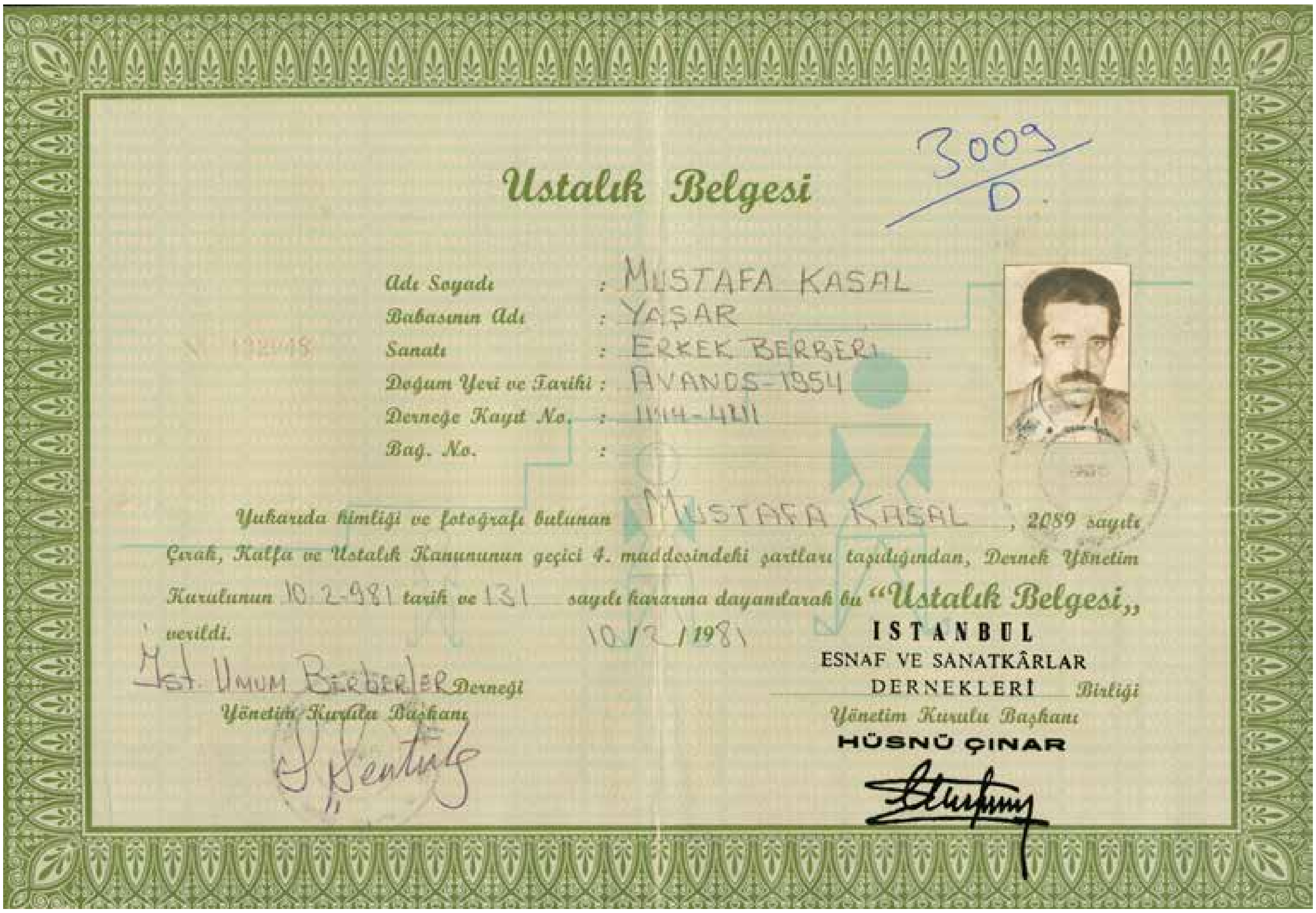
İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU MÜDÜRLÜĞÜ — ÜYE — ÜYE — ÜYE

Beyoğlu Belediye Tahsildarı

İşbu Ehliyetname 1580 Sayılı Kanunun 15 inci maddesinin Sekizinci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

İKTİSAT İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

3009
D.

Ustalık Belgesi

Adı Soyadı : MUSTAFA KASAL
Babasının Adı : YAŞAR
Sanatı : ERKEK BERBERİ
Doğum Yeri ve Tarihi : AVANOS-1954
Derneğe Kayıt No. : 1114-4111
Bağ. No. :

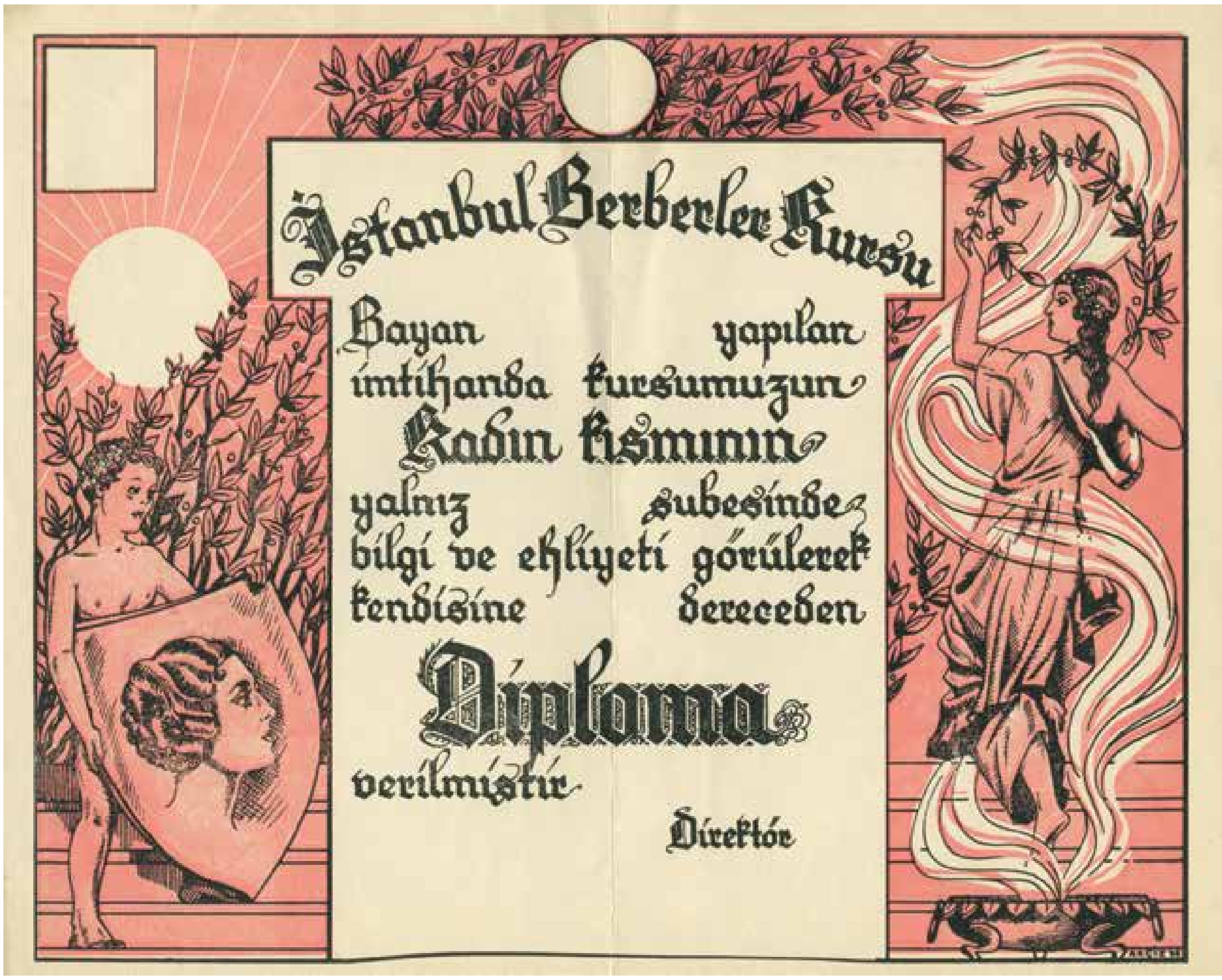
Yukarıda kimliği ve fotoğrafı bulunan MUSTAFA KASAL, 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanununun geçici 4. maddesindeki şartları taşıdığından, Dernek Yönetim Kurulunun 10-2-981 tarih ve 131 sayılı kararına dayanılarak bu "Ustalık Belgesi" verildi.

10/2/1981

İst. Umum Berberler Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

ISTANBUL
ESNAF VE SANATKÂRLAR
DERNEKLERİ Birliği
Yönetim Kurulu Başkanı
HÜSNÜ ÇINAR

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

İstanbul Berberler Kursu

Bayan yapılan imtihanda kursumuzun Kadın kısmının yalnız şubesinde bilgi ve ehliyeti görülerek kendisine derecebden

Diploma

verilmiştir

Direktör

İSTANBUL

№ 1110

UMUM KADIN KUAFÖRLERİ, MANİKÜRCÜLERİ DERNEĞİ

USTA EHLİYETİ

Derneğimizin .... No. sunda kayıtlı .... tarihinde yapılan imtihanda .... derece ile başarı gösterdiği için

USTA EHLİYETİ

almağa hak kazanmıştır.

Kurs Müdürü Üye Üye Üye Dernek Başkanı

İSTANBUL
UMUM BERBERLER DERNEĞİ
EHLİYETNAME

Adı, Soyadı: KARABET KARİGA
Baba Adı: İpek
Doğum yeri ve tarihi: İst. 1926
Tabiiyeti: T.C.
Dernek kayıt Numarası: 2021
Belediye sicil Numarası: 1031
İş adresi: Kadıköy kuşdili cad. No: 159/1

Yukarıda ismi yazılı İpek oğlu Karabet Kariga yapılan imtihanda erkek berber ustalığa ehil olduğu anlaşılarak kendisine bu ehliyetname verilmiştir.

İmtihan Heyeti Başkanı — İktisat Md. Temsilcisi — Sağlık murakabe Md. Temsilcisi — Maarif Md. Temsilcisi

İş ve işçi bulma kur. Md. Temsilcisi — Üye — Üye

İşbu ehliyetname 158 sayılı kanunun 15 ci maddesinin 8nci fıkrasına istinaden iktisat işleri müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

İktisat İşleri Müdürlüğü

İSTANBUL UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA ve KALFALARI SANATKÂRLARI KORUMA ve YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
BEŞİKTAŞ
EHLİYETNAME

Adı, Soyadı: REMZİ ALTINDİŞ
Baba Adı: Ahmet
Doğum yeri ve tarihi: İskenderun- 1949
Tabiiyeti: T.C
Dernek kayıt No.: 2145
Belediye sicil No.: 10714
İkametgâh adresi: Üsküdar- Selmanipak caddesi NO.: 20

Yukarda açık hüviyeti yazılı (REMZİ ALTINDİŞ)nın yapılan imtihanında Kalfa ehil olduğu anlaşılarak bu ehliyet verildi

İmtihan Hey'eti Başkanı — İktisat Müdürlüğü Temsilcisi — Sağlık Murakabe Md. Temsilcisi — Maarif Müdürlüğü Temsilcisi

İş ve İşçi Bulma Kur. Müd. — Üye — Üye — Üye

İşbu ehliyetname 5380 sayılı kanunun 15. ci maddesinin 8. nci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

İktisat İşleri Müdürlüğü

İSTANBUL
BERBERLER CEMİYETİ

Adı — Tahsin Örnek
Baba adı — Yusuf
Doğum yeri — İstanbul
Doğum tarihi — 19..
Tabiiyeti — T.C
Cemiyet kayıt Numarası — 758
Sicilli Ticaret Numarası
Sanatla derecesi — Usta
Belediye sicil Numarası

Yukarda ismi yazılı Yusuf oğlu Tahsin Örnek yapılan imtihanda Berber Ustalığına ehil olduğu anlaşılarak kendisine bu ehliyetname verilmiştir.

80

İSTANBUL
Umum Berberler
Derneği

EHLİYETNAME

Adı ve soy adı — Mustafa kırgı
Baba adı — Seyit osman
Doğum yeri — Köstence
Doğum tarihi — 1331

Tabiiyeti — T.C
Dernek kayıt No.su — 3607
Sanat adresi — Haydarpaşa koşuyolu 1/2
Belediye sicil No.su — 371

Yukarıda ismi yazılı Seyit osman oğlu mustafa kırgı yapılan imtihanda Erkek berber ustalığına ehil olduğu anlaşılarak kendisine ehliyetname verilmiştir.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

İSTANBUL
UMUM BERBERLER
DERNEĞİ

141

EHLİYETNAME

Adı Soyadı MUSTAFA BAŞKAYA

Baba Adı Şevket

Doğum yeri ve tarihi Kemah 1931

Tabiiyeti T.C.

Dernek kayıt Numarası 2036

Belediye sicil Numarası 2249

İş adresi Sirkeci orhaniye cad, No: 14

Yukarıda ismi yazılı Şevket oğlu Mustafa Başkaya yapılan imtihanda erkak berber ustalığına ehli olduğu anlaşılarak kendisine bu ehliyetname verilmiştir.

1960

İSTANBUL UMUM ERKEK BERBERLERİ
USTA ve KALFALARI, SANATKÂRLARI KORUMA ve YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
BEŞİKTAŞ

EHLİYETNAME

Adı, Soyadı : Ali Güler
Baba Adı :
Doğum yeri ve tarihi : Istanbul - 1928
Tabiyeti : T.C
Dernek kayıt No. : 6
Belediye sicil No. :
İkametgâh adresi : Bakırkoy Istanbul Caddesi 85 numarada

Yukarda açık hüviyeti yazılı ALİ GÜLER nın yapılan imtihanında USTA ehil olduğu anlaşılarak bu ehliyet verildi.

İmtihan Hey'eti Başkanı — İktisat Müdürlüğü Temsilcisi — Sağlık Murakabe Md. Temsilcisi — Maarif Müdürlüğü Temsilcisi

İş ve İşçi Bulma Kur. Müd. — Üye — Üye — Üye

İşbu ehliyetname 1580 sayılı kanunun 15. nci maddesinin 8. nci fıkrasına istinaden İktisat İşleri Müdürlüğünce kayıt ve tescil edilmiştir.

İktisat İşleri Müdürlüğü

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

1.3.2. Berber Belgeleri

İSTANBUL
ONUR ERKEK BERBERLERİ
USTA VE KALFALAR DERNEĞİ

ONUR BELGESİ
MESLEKTE
30
YIL

Sayın, MURAT AKBIYIK

Mesleğimize bu güne kadar yaptığınız başarılı hizmetler ve yetiştirdiğiniz sanatkârlar dolayısıyle size takdir ve teşekkürlerimizi arz etmekten mutluluk duyuyor, daha nice başarı dolu hizmet yılları diliyoruz.

Saygılarımızla
Yönetim Kurulu Adına
Başkan
Celal Akpınar

İSTANBUL
ERKEK BERBERLERİ ODASI
SİCİL SERTİFİKASI

Sayın MURAT AKBIYIK

Odamızın 1068 sicil no'lu üyesidir.

İş yeri ünvanı BERBER MURAT

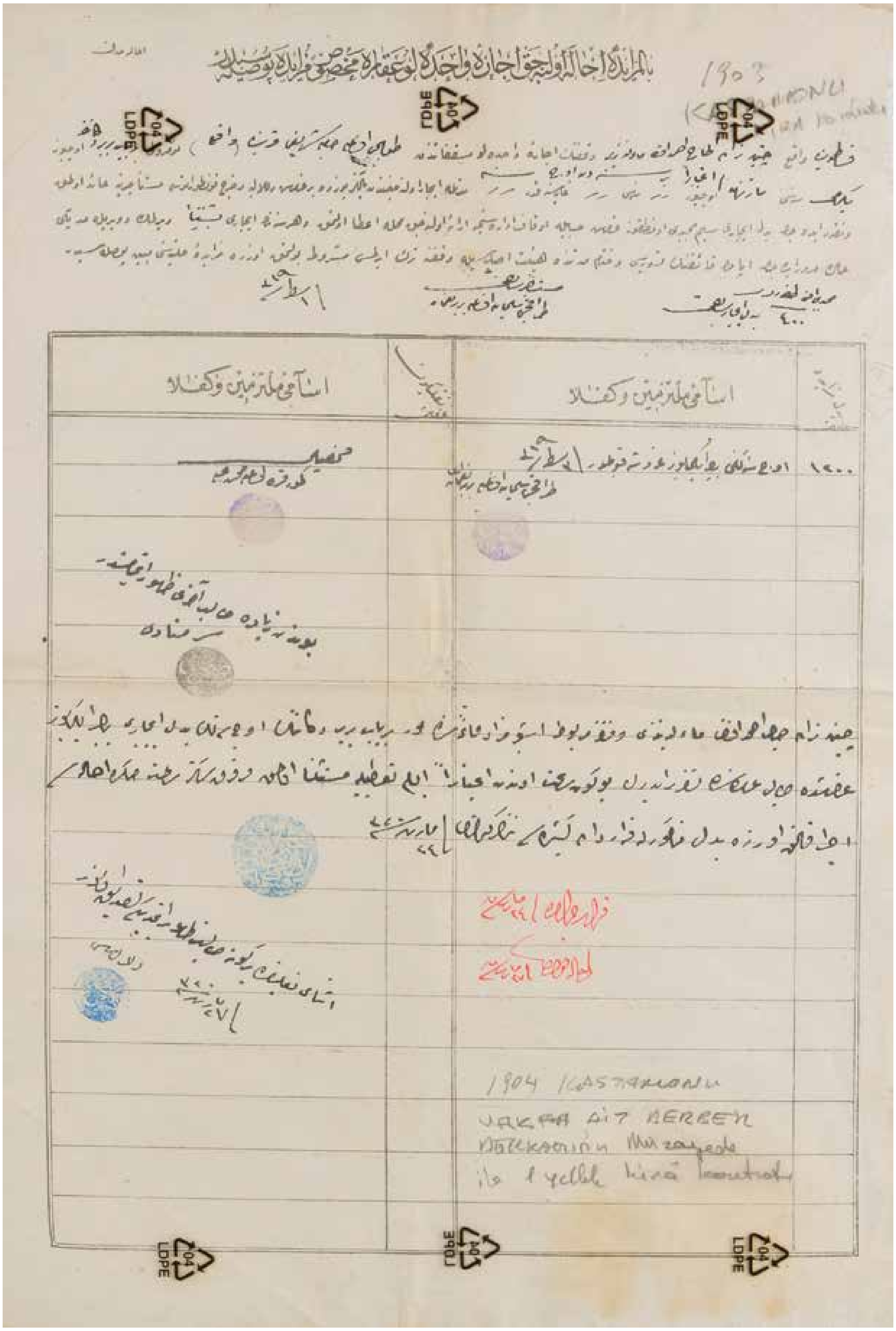
Ayça Şeker
Genel Sekreter

Şükrü Akyüz
Yönetim Kurulu Başkanı

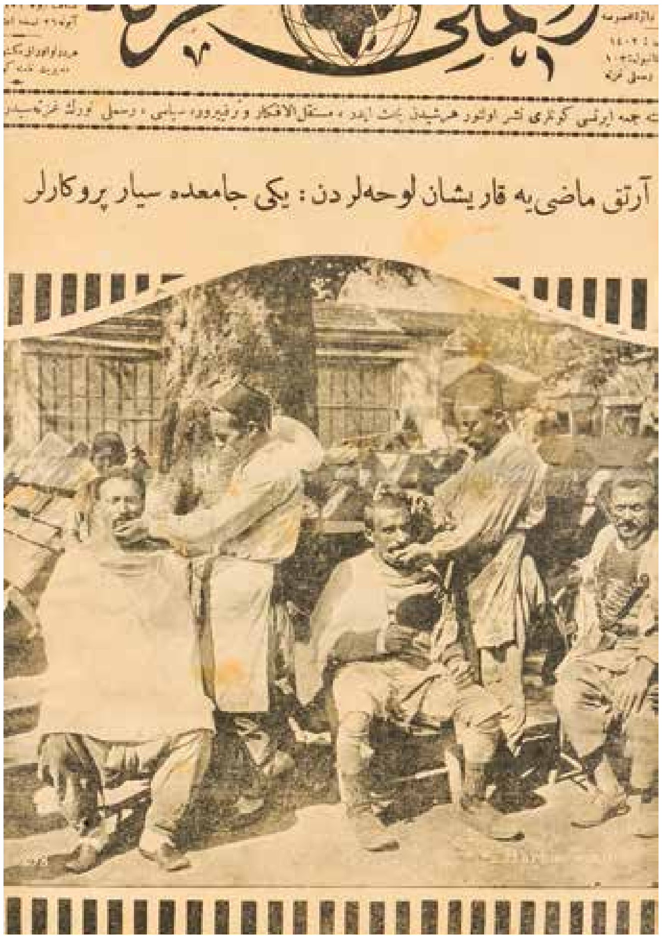
www.istberberlerodasi.org info@istberberlerodasi.org

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

1.3.3. Berber Evrak ve Reklamları

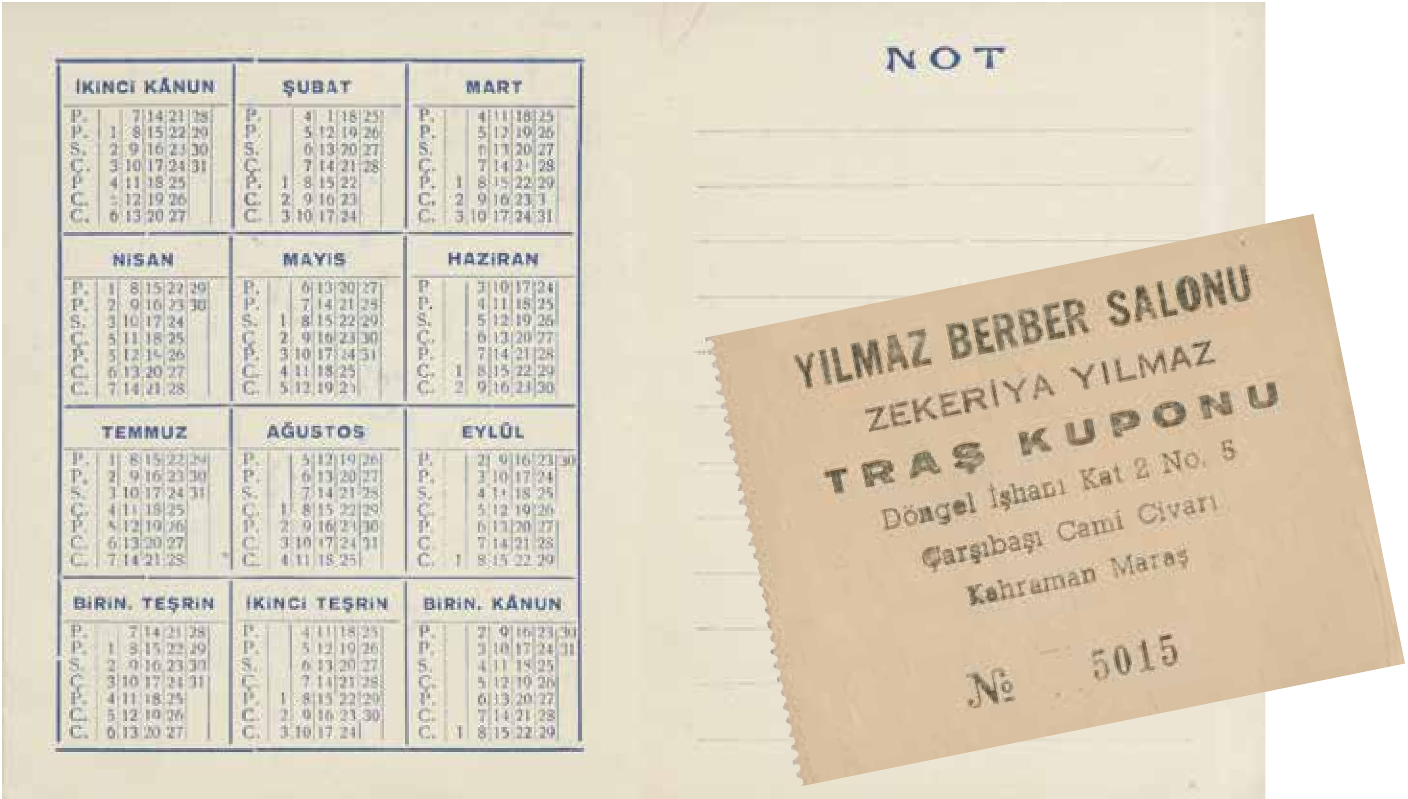
1904 tarihli Kastamonu'da bir vakfa ait berber dükkanının müzayede ile 1 yıllık kira kontrat örneği.

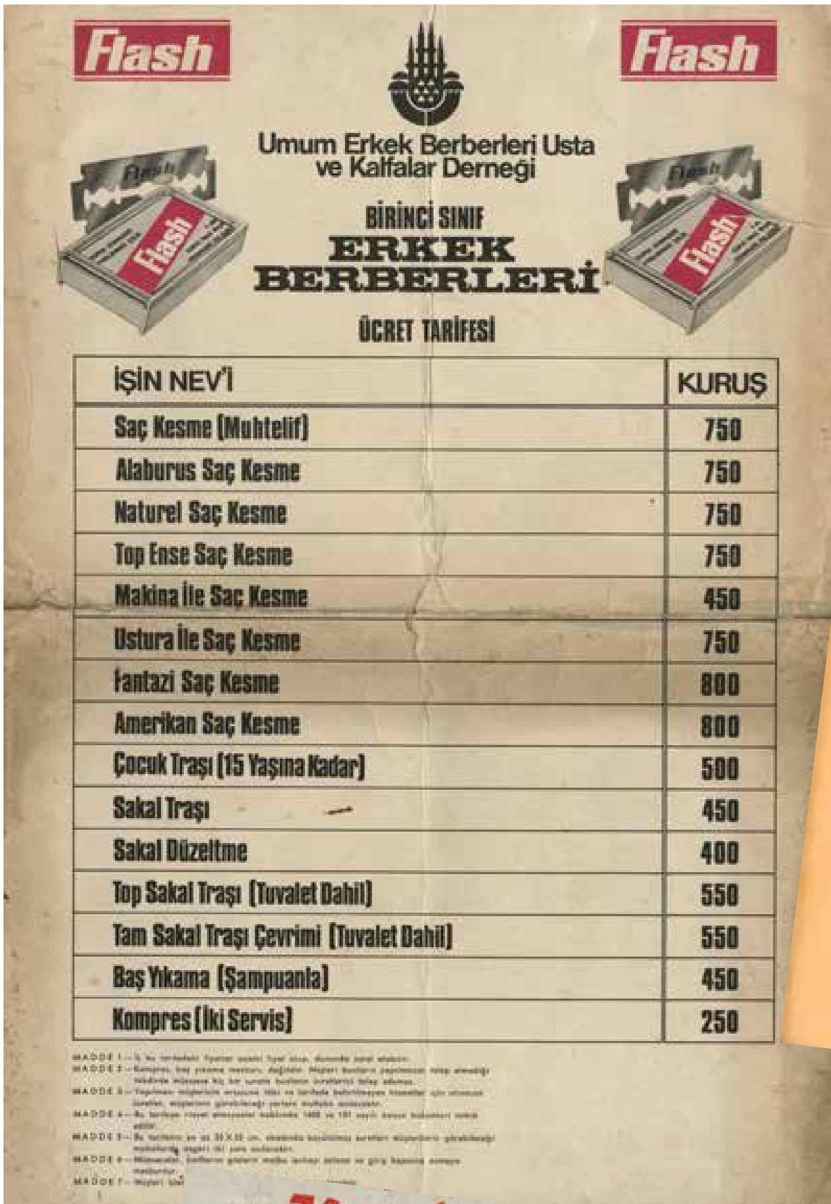

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

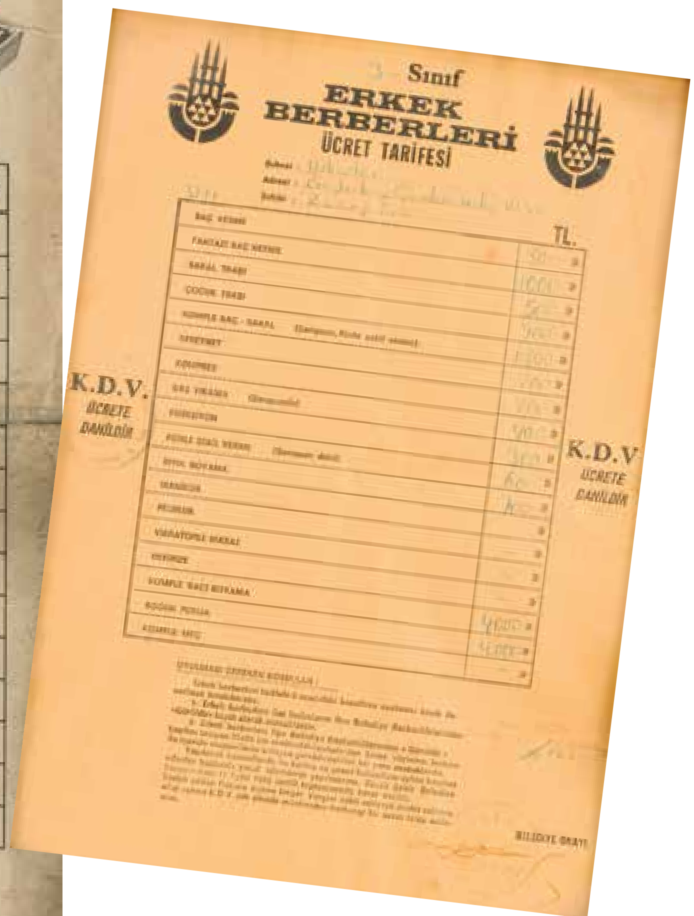
Flash Flash

Umum Erkek Berberleri Usta ve Kalfalar Derneği

BİRİNCİ SINIF ERKEK BERBERLERİ

ÜCRET TARİFESİ

İŞİN NEV'İ	KURUŞ
Saç Kesme (Muhtelif)	750
Alaburus Saç Kesme	750
Naturel Saç Kesme	750
Top Ense Saç Kesme	750
Makina İle Saç Kesme	450
Ustura İle Saç Kesme	750
Fantazi Saç Kesme	800
Amerikan Saç Kesme	800
Çocuk Traşı (15 Yaşına Kadar)	500
Sakal Traşı	450
Sakal Düzeltme	400
Top Sakal Traşı (Tuvalet Dahil)	550
Tam Sakal Traşı Çevrimi (Tuvalet Dahil)	550
Baş Yıkama (Şampuanla)	450
Kompres (İki Servis)	250

Sınıf ERKEK BERBERLERİ ÜCRET TARİFESİ

K.D.V. ÜCRETE DAHİLDİR

K.D.V. ÜCRETE DAHİLDİR

Karabulut Ticaret

ABDULLAH KARABULUT ve Ort. Koll. Şti.

LÜKS HIRDAVAT

TÜRKİYE GENEL SATICISI

FATURA

SAYIN BAYANLAR

SALONUMUZA BEYOĞLU'ndan GETİRDİĞİMİZ BOYA ve PERMA MÜTEHASSISI Kuaför LÂMİ ÖNER ile Kuaför SAFFET AHBAP

Sizleri yenilikleri ile teşrifinizi beklerken saç kesme, tarama, boya, perma, mizampli manikür ve pedikür'ü en uygun ve tenzilâtlı fiatlariyle sizler için hizmete girmiştir.

SAYGILARIMIZLA

Adres: Bağlarbaşı, Çiftlik Sineması Karşısı No. 341

ÖZEL KUAFÖR SALONU

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

1.3.4. Berber Rozetleri

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halük Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

BERBERLERİN KULLANDIKLARI ALETLER

2.1. Hacamat Aletleri
Flebotom

Flebotom, sivri uçlu iki tarafı keskin cerrah bıçağıdır. Kan alma yanında özellikle apselerin açılması, içi sıvı dolu kavitelerin boşaltılması ve diseksiyon gibi hemen tüm operasyonlarda kullanılmaya müsaittir. Bakır alaşımdan bütün dökülmüş gövdenin bıçak kısmı sonradan dövme tekniği ile kesinleştirilerek oluşturulmuştur. Jackson (2008) bu aletler için spatül sonda değerlendirmesi yapmıştır. Biz bu değerlendirmeye katılmamaktayız. Eserlerin hepsi gümüşten dökümdür ve hepsi Roma Dönemine tarihlenmektedir.

(HPM13210) uz. 97 mm.

(HPM13211) uz. 87 mm.

(HPM00057) uz. 86.5 mm.

(HPM126132) uz. 88.6 mm.

19. - 20. yy Hacamat Bıçakları

Deri üzerine çizilerek kan çıkartma usulüne ise kanlı hacamat denmektedir. Genellikle bu usul yüksek tansiyona bağlı baş ağrılarında kullanılmaktadır. Burada deriyi çizme işlemi hacamat aleti ile yapılmaktadır. Bu alet dikdörtgen prizması şeklinde olup içerisinde yandan basılan düğmeye bağlı yayla hareket eden 3-5-7 küçük dişleri olan bıçakları bulunmaktadır.
Deriye aletin kaç bıçaklı yüzü geldiyse o kadar çizgi çizmekte ve çizilen deri üzerine tekrar ikinci bir defa yakılmış pamuklu bardak kapatılmaktadır. Vücuttaki kanın basıncı, cilt üzerindeki basınçtan fazla olduğundan çiziklerden koyu ve pıhtı kan sızmaya başlamakta ve hastanın ağrısı kaybolana kadar da 1-2 bardak kan akmaktadır. Göz zafiyetlerinde enseden, sırt ağrılarında ve şişmanlıkta ise sırttan kan alınmaktadır. Kan alımı hacamat aletinden başka, eskiden öküz boynuzlarıyla da yapılmaktaydı. [1]

[1] Şar, Sevgi, Anadolu'da Rastlanan Halk Hekimliği Uygulamalarına Genel Bir Bakış.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Kan Alma Kapları

Sağlığa kavuşmak için vücuttan kan alma uygulaması günümüzde olduğu gibi antik dönemde de çok yaygın olarak uygulanmıştır. Amaç, kirli kanı alarak vücuttaki zararlı hümoru boşaltmaktır. Antik dönemdeki kan alma yöntemi değişmeden günümüze kadar gelmiştir.

Celsus farklı tipte kan kapların tarifini yapar: "İki tip kap vardır: Bronz ve boynuz. Bronzun bir ucu açık, diğer ucu kapalıdır. Boynuzun bir ucu öncekinde olduğu gibi açıktır ve diğer ucu küçük bir deliğe (foramen) sahiptir. Bronz tipin içine yakılacak keten tiftiği yerleştirilir ve sonra bir ağız üzerine uyumlanır ve yapışana kadar bastırılır. Boynuz tipi, vücuda boşken yerleştirilir ve sonra küçük deliğin olduğu kısım vasıtasıyla hava dışarı boşaltılır. Kavite üzeri mumla kapatılır daha önce olduğu gibi yapışır". Paul ise şunları yazmıştır: "Boş aleti uygulamak için kolu dik konuma getirir, aleti yana bağlarız, çünkü eğer ateşi yatarken uygularsak, alevli fitil damlar ve ateş deriyi acı vererek yakar ve buna hiç gerek yoktur. Alet boyutunun, uygulanan bölgeye uygun olması zorunludur, bu nedenle kan alma (hacamat) aletlerinde büyüklüğe ve küçüklüğe göre büyük boyut farkı vardır. Dahası, daha uzun boyun ve daha geniş gövdeli yapılmış olanlar kuvvetli bir çekim gücüne sahiptir". (Bilgilerin önemli kısmı Milne 1970; s.101–102'den alınmıştır.)

Roma Dönemi
Benzeri Bliquez 1994; s. 108/1-3
(HPM11701); yük.153mm.
Bakır alaşım. Askı halkası eksiktir.

Demir Çağ (?)
(HPM3036); yük.. 5mm.
Bakır alaşım

Roma Dönemi
(HPM6373); yük. 61mm.
Bakır alaşım

Roma Dönemi
(HPM6379); yük. *36 mm.*
Bakır alaşım

Sasani Dönemi (?)
(HPM9414); yük. 83mm.
Bakır alaşım

Sasani Dönemi (?)
(HPM6374); yük. 60mm.
Bakır alaşım

Hacamat Kupaları

Deri üzerindeki kanı çekmeye ya da deriyi çizip kanı çıkartmaya hacamat denmektedir. “sırta şişe çekmek” veya “şişe vurmak” diye bilinen usul ise kuru hacamat olarak adlandırılmaktadır. Bu usulde içerisinde tutuşturulmuş alkollü pamuk parçası bulunan hacamat şişeleri oturan veya yüzükoyun yatan hastanın derisi üzerine yapıştırılmaktadır. Bu iş için bardak da kullanılmaktadır. Uygulanan şişenin içindeki yanma bittikten sonra vücuttaki kan şişenin altında kalan deri parçasına hücum ederek önce kızarıklık sonra morarma meydana getirmektedir. Deri üzerine yapıştırılmış şişeler 2-3 dakika sonra çekilerek kaldırılmaktadır.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Service Militaire

Sırt ağrılarını en kısa
zamanda izale eder.
EXTRA
QUALITY
Ventouse
Sırt ağrılarını en kısa
zamanda izale eder.

2.2. Sünnet Malzemeleri

Roma Döneminde sünnet amaçlı da kullanılan gümüş kakmalı neşter sapı

MAZBATA

Kariyemizde mukim Bulgaristanın Karlova kasabasından Mustafa Oğlu İbrahim efendi. Beş altı seneden beri Sünnetcilik sanatını icra etmekte olduğu ve şimdiye kadar hiç bir hadeseye meydan vermediği ve sanatının eh li bulunduğu şahadet ve tastik ettiğimizin mübeyyin işbu mazbatamız ve mu maileyhin yedine ita kılındı;

Mandıra kariyesinde Mukim Bulgaristanın Karlove kasabasından Mustafa Oğlu İbrahim efendi beş altı seneden beri Sünnetcilik sanatile me- gul olduğu ve şimdiye kadar bir hadiseye meydan verilmediği gibi sanatını ehli bulunduğunu şehadet ve tastik ettiğimizin mübeyyin işbu mazbata muma- ileyhin yedine ita kılındı.

I5/Kânunusani /12/1929:

Sünnetçilik Yapabilme Mazbata Örneği

Muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından verilmiş mazbataların hukuki, tıbbi bir değeri olmamakla birlikte sünnetçiler tarafından diploma gibi kullanılmışlardır.

1929 yılında Mustafa oğlu İbrahim'e verilmek üzere kötü vukaatının bilinmediği işinde de ehil olduğuna dair Muhtarlık ihtiyar heyetince düzenlenmiş mazbatadır.

Sünnete Uygun Roma Dönemi Tıp Aletleri
Neşterler

Kesici bıçak kısımları daha sert olan demirden yapıldığı için bronzdan yapılmış saplarından daha çabuk korozyona uğramaktadır. Bu sebepten sadece sap kısımları korunabilmiştir.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

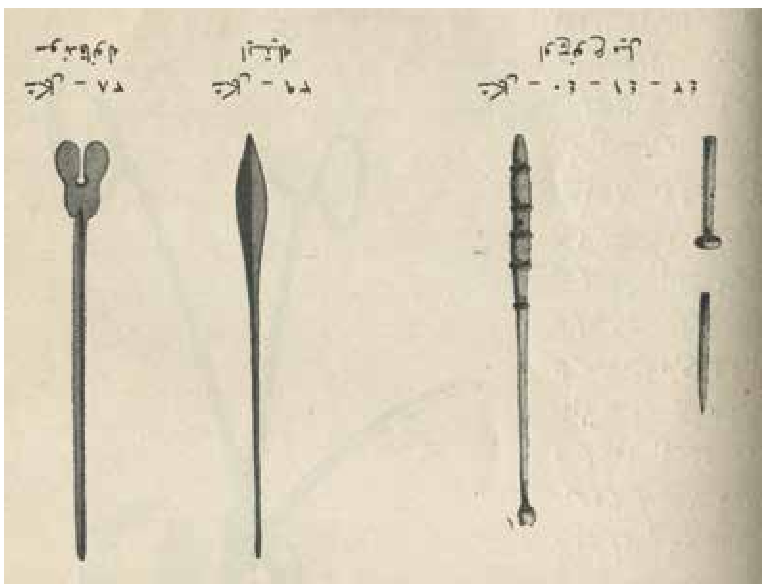
Osmanlı / Cumhuriyet Dönemi Sünnet için kullanılan cerrahi set

Osmanlı Dönemi ahşap saplı sünnet usturaları

Sünnet milleri

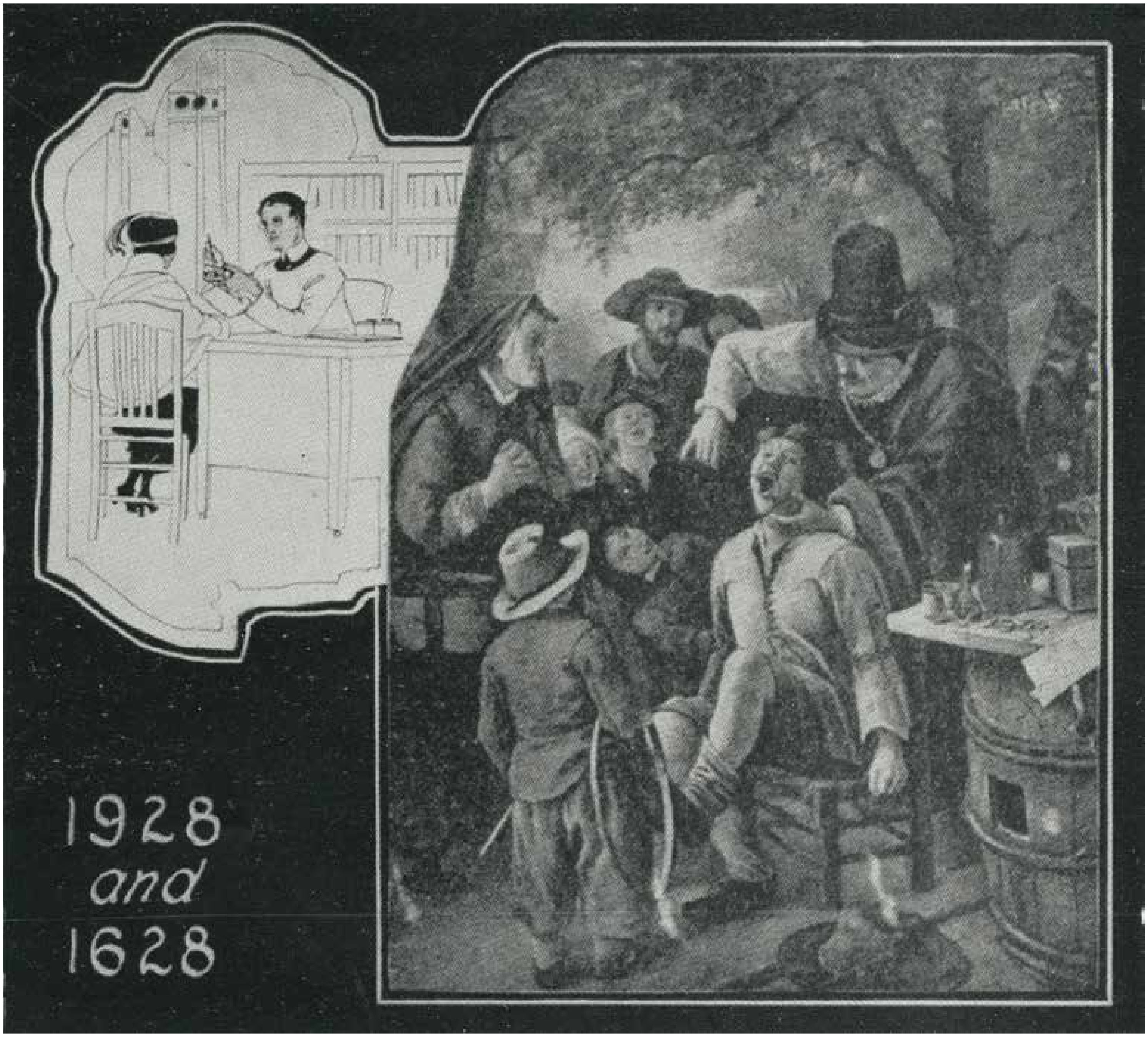
Sünnet pens ve makasları

Sünnet Koltuğu

16. yüzyılda da seyyar dişçi (Avrupa)

1968 ile 1928 yıllarındaki dişçilerin karşılaştırılması

Diş Kerpetenleri

Günümüze ulaşan en erken diş kerpeteni örnekleri Roma Dönemine tarihlendirilmektedir. Zira, sert maden olan demirden üretilmiş diş kerpetenleri zamana direnemediği ve çabuk korozyona uğramış ve günümüze az örnekleri ulaşmıştır.
Antik dönem tıpçılardan Celsus, "dişin alveolden tam gevşetilmesi, sonra da elle veya forseps'le çıkarılması gerektiğini" söyler. "Eğer dişin içi çürükse, içi kurşun veya bez parçası ile tıkanır böylece forseps tatbik edildiğinde kırılması önlenir. Diş, alveol kırılmasın diye dosdoğru çekilir." Diş forsepsi başka amaçlar için de kullanılmıştır. Mesela Soranus, fetüsun başı içeride kalmışsa, kemiklerin bir kemik forsepsi veya diş forsepsi ile çıkarılması gerektiğini önerir. Gene Paul'e göre baş kırıklarında parça matkapla delinmeli, keski ile ayrılmalı; kırık parça parmakla, diş ya da kemik forsepsi ile çekilmelidir.

Roma Dönemi, Demir.
Kerpetenlerin kolları ayrı ayrı demirden dökülerek sonradan birbirlerine pençinlenerek birleştirilmiştir.
(HPM 6366); uz. 198mm, (HPM 6367); uz. 187mm.
Benzerleri: Künzl 1982; s.71., Uzel 2000a; lev. CII/117-118.

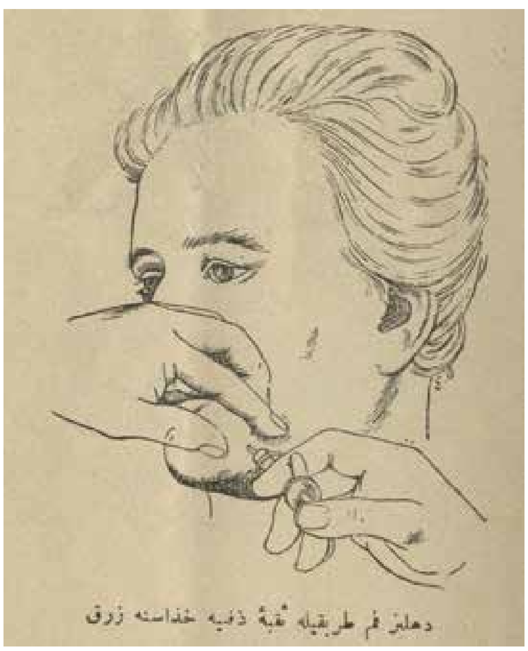
Osmanlı Dönemi demir diş kerpetenleri tamamı dövme demirden halk atölyelerinde yapılmışlardır.
Bunlar berber / Dişçiler tarafından kullanılmışlardır.
Benzerleri içib bkz. Uzel 2000; s.42-43 (63-68) Müellif benzerleri için 17. ve 18. yüzyıl olarak tarihlemiştir.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Diş çekiminde kullanılan şırıngalar ve kullanım bilgileri (1920’ li yıllar)

2.4. Berber Koltuğu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

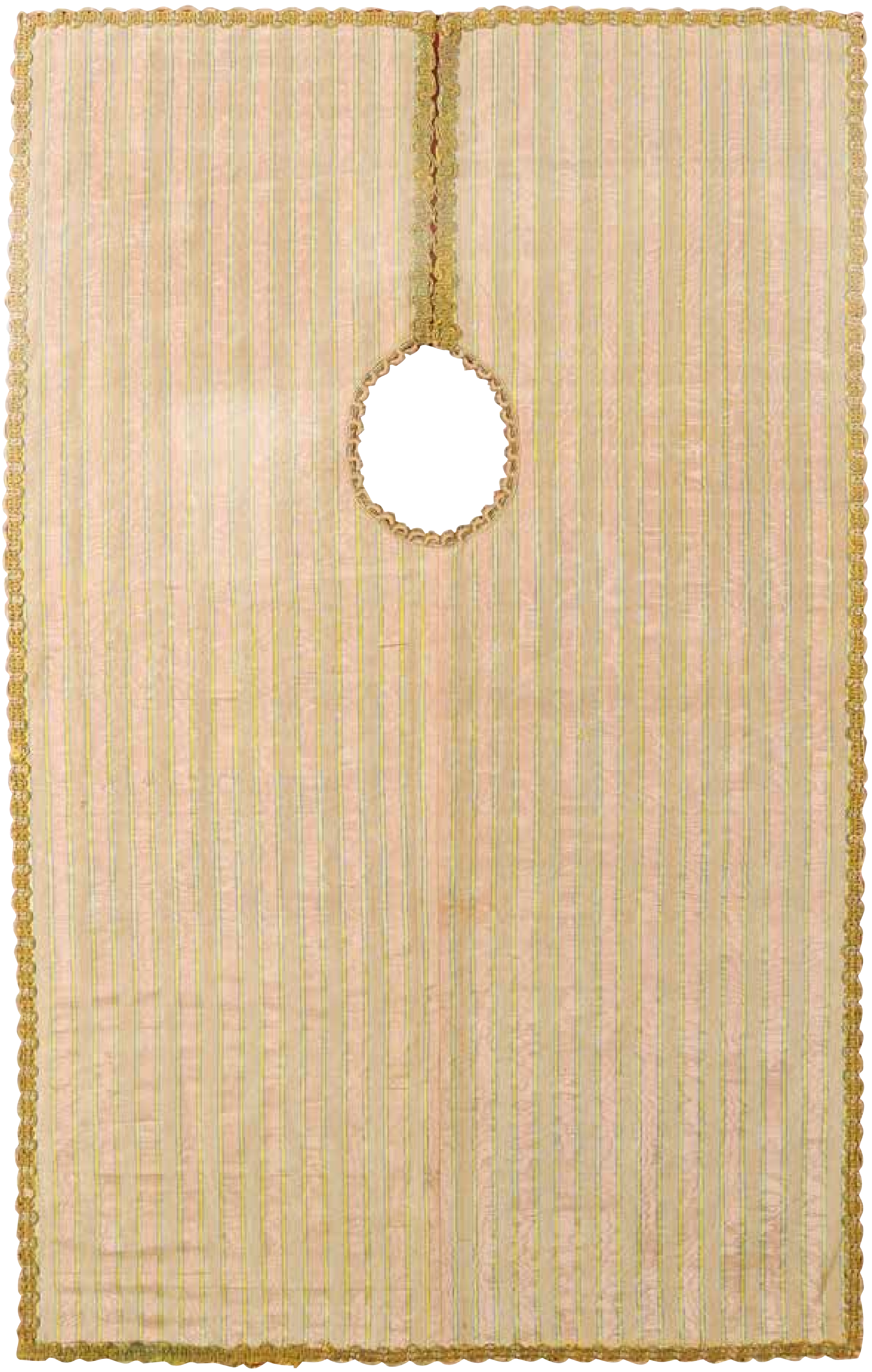
2.5. Berber Önlüğü

Berber önlüğü, saç ve sakal tıraşı için hazırlanmış, önü kapalı, arkadan tutturulan, yuvarlak yakalı, büyük dikdörtgen biçiminde bazen işlemelerle bezenmiş bir örtüdür.[1] Genelde beyaz patiska kumaştan yapılmaktadır. Boyun kısımları ve kenarlıklar ince ipliklerle işlenir. Berber önlüklerinin geçmişte daha özenle yapıldığı günümüzde bu özenin azaldığı görülmektedir. Günümüzde şu an kullan at şeklinde önlükler kullanılmaktadır.[2]

[1] Barışta, 1999, s.231.
[2] Yayla Mine, Miyase Çağdaş, 505.

2.6. Berber Leğeni

Genellikle berberlerin traş ettikleri kişilerin yüzünü yıkarken kullanılması için üretilmişlerdir. Bu leğenlerin en büyük özellikleri yıkanacak kişinin boğazına yaklaştırmak için yarım ay şeklinde oyulmuş bölmeli olarak üretilmiş olmalarıdır.

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Pirinç Süleymaniye Yapımı

Bakır Dövme İşçilikli

Bakır Dövme İşçilikli

Bakır Dövme İşçilikli

Bakır Dövme İşçilikli

Bakır Dövme İşçilikli

Bakır Dövme İşçilikli

Nikel

Porselen Uzak Doğu Yapımı

Porselen

Porselen Uzak Doğu Yapımı

Porselen Avrupa Yapımı

Porselen Avrupa Yapımı Kütahya Yöresi

Emaye Anadolu Yapımı

Emaye Anadolu Yapımı

Emaye Anadolu Yapımı

Emaye Anadolu Yapımı

Emaye Anadolu Yapımı

2.7. Su Deposu Kapları

Seyyar askılıklı ve musluklu su depoları seyyar berberler tarafından kullanılmaktadır. Yerleşik berber dükkanlarına geçildiğinde de bir süre kullanılmışlardır. Bakırdan dövme işçiliklidirler.

20. yy Süleymaniye (İstanbul) yapımı, pirinç

Sıcak su ve Kompress Kazanı

Sıcak su ve Kompress Kazanı

2.8. Ayna

Aynanın kelime anlamı farsça “áyine” veya “áyene” olup, áyen (áhen) “demir” kelimesinden türemiştir. Dünya’nın en eski aynası, M.Ö. 6200’de James Mellaart tarafından Çatalhöyük’te bulunmuştur.[1] Obsidyenin bir yüzeyinin parlatılarak yapıldığı ayna, şu anda Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde sergilenmektedir. Obsidyenden yapılmış olan diğer ayna örnekleri ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi’nde sergilenmektedir. Ayna, M.Ö. III. binyılın sonunda Mısır’dan Çin’e kadar tüm antik dönem medeniyetler tarafından kullanılan bir araç haline gelmiştir. Metal örnekleri bronz, gümüş yada altından yapılan aynalar en basit şekliyle bir yüzü parlatılmış disk şeklindeki metalden oluşur. Disklerin bir yüzü kabartmalı yada sapı plastik yada kemikten bir figürin şeklinde yapılmış daha sanatsal örnekleri vardır. Antik Yunan Dönemi’nde, Sparta’da bulunan bronz aynanın tutamak kısmı insan betimlidir. M.Ö. 460-450 yıllarına tairhlenmiştir. Formu ve sanatsal nitelikleri, toplumların kültürel yapısına ve birbirleri ile olan ilişkilerine göre şekillenmiştir.[2] Obsidyenin malzeme olarak kullanılmadığı, Mezopotamya’daki ilk ayna M.Ö. 4000’de parlatılmış bakırdan yapılmıştır. Mısır’da M.Ö. 3000’de yapılan ayna da parlatılmış bakırdır. Çinliler ise ilk aynayı M.Ö. 2000’de bronzu parlatarak üretmiştir. Bakırın olmadığı yerlerde, suyla dolu kaplar ayna yerine kullanılırdı. Parlatılmış sert taşlar da suyla ıslatılıp ayna olarak kullanılırdı. İlk cam aynalar II. yy’da Romalılar tarafından siyah camdan yapılmıştır. Eritilmiş camı, metal bir borunun ucunda üfleyip şişirerek cam balon ve vazo yapma tekniği 1300’lerde gelişmiştir. Bu cam balonların içi eritilmiş kurşun, kalay ve antimuan metallerinin karışımıyla kaplanarak cam aynalar yapılmıştır. Cam balon kesilerek küçük tümsek aynalar yapılmıştır. Orta Çağın sonuna doğru, cıva ile kalayın karışımından oluşturulan kaliteli aynalar üretildi. Venedik’te 1500’lü yıllarda ilk kez düz camdan aynalar yapıldı. İlk sırlı aynalar ise XV. yy’da Flandra’da yapılarak Rönesans devrinde bütün Avrupa’ya yayılmıştır. Zenginlerin ünlü ressamların tablosundan daha yüksek fiyata ayna alırdığı bilinmektedir. İngiltere kralı VIII. Henry’nin pahalı bir ayna koleksiyonu vardı. Avrupa’da bazı din adamları aynanın arkasında şeytan olduğunu ve aynadan dünyayı izlediği iddiasıyla aynayı yasaklamıştı. Kırılan aynanın 7 yıl uğursuzluk getirdiği inancı çok eski ve yaygındır. Anadolu toplumlarında da bu inanç hala devam etmektedir. Koleksiyon dahilindeki aynalar kendi içinde 5 gruba ayrılmıştır. Tutamaklı Kulplu Dairesel Aynalar, Kapaklı Aynalar, Dairesel Formlu Düz Aynalar, Dörtgen Aynalar, İç Bükey Aynalar.

[1] Hodder, 2006, 229-230.
[2] Lerner, 1996, 11.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

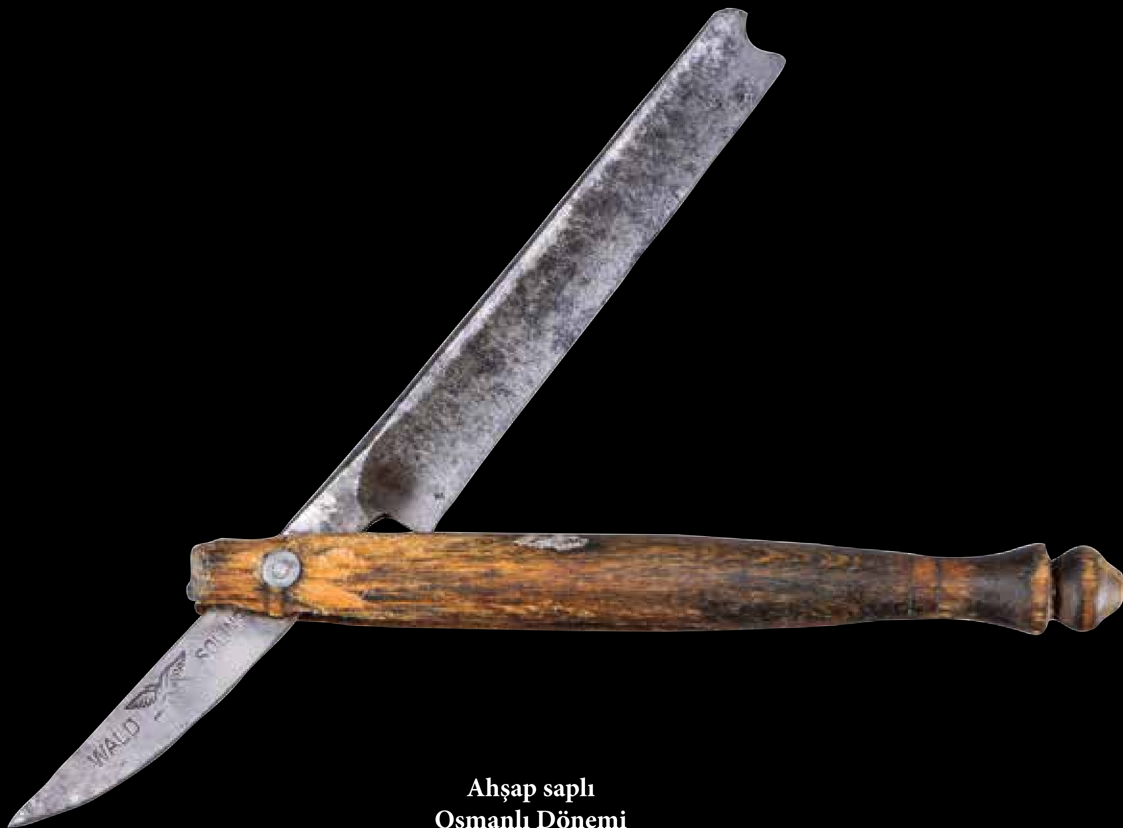

2.9. Ustura

**Ahşap saplı
Osmanlı Dönemi
çelik ustura**

Sağlık ilk olarak mikroplardan korunmaktan, temizlikten (Hijyenden) geçer. Su ve sabun yanında en önemli hijyeni sağlayan istenmeyen tüylerden kurtulmak için kullanmaya yarar kesiciler jilet ve atası usturadır. Kesici olarak ilk ustura çakmak taşından ve daha sonraları obsidyenden yapılmışlardır. Cerrahi müdahalelerden ziyade hijyen amacıyla kılların temizlenmesinde kullanılır. Bazı mağara resimleri, 30000 yıl önce insanların midye kabuklarından yaptıkları cımbızlarla saç veya sakallarını aldığını göstermektedir. Daha sonra ise midye kabuğu, köpek balığı dişi veya çakmak taşını keskinleştirip sakallarını kesen insanlar, ilk usturayı icat etmiştir. Obsidyen taşından yapılan usturalar çok değerli ve çok keskindi. Bu nedenle obsidyen taşından yapılan usturalarla tıraş olmak bir ayrıcalıktı. Obsidyen usturalar, cerrahi operasyonlar için de tercih edilirdi. Mısır'a Anadolu'dan ihraç edilen bu usturaların bazıları firavun mezarlarında bulunmuştur. Mısırlılar, obsidyen ustura ve baltaları kutsal sayardı. Diğer yerlerde usturalar doğada bulması kolay olan çakmaktaşından yapılmıştır. Demir Çağ ve sonrasında Roma Dönemi'nde usturalar bronz döküm ile yapılmış olup; oldukça keskin bıçak kısımlarıyla şimdiki bıçaklara benzeyen usturalar meydana getirmişlerdir. Sümerler döneminde bazı kralların ve katiplerin saç ve sakallarını bronz usturayla tıraş ettiği biliniyor. Sümerler döneminde bazı kralların ve katiplerin saç ve sakallarını bronz usturayla tıraş ettiği biliniyor. Firavun mezarlarında işçiliği mükemmel olan bronzdan yapılmış ustura ve aynalar bulunmuştur. Mısır'da din adamları ve askerler saç ve sakallarını tıraş ederlerdi. Firavunların çoğu da saç ve sakalını tıraş ettirirdi. Bronz ve demir usturalar çok çabuk köreldiği için berberler, usturalarını bileme taşı ve suyla keskinleştirip tıraş olanlara sorun yaşatmamaya çalışırdı. Orta Çağ'da bronz ve demir usturaların şekli fazla değişmemiştir. İlk modern çelik ustura 1680'de İngiltere'de yapılmıştır. İngiliz mucit B. Hunstman 1740'da usturayı mükemmelleştirdi. Sert ve keskin olması için usturanın yapıldığı çeliğin karbon oranı düşürülür ve ustura çeliği 760 santigrat dereceye kadar ısıtılır ve sertlik verilir. Usturalar kurşun çarlarda bilenir sonra yağ taşında ağızları düzeltilir, yağlı kösele kayışlarda çapakları alınarak keskinleştirilir. Günümüzde berberlerin çoğu ucuna jilet takılan usturalardan kullanmaktadır.

Çeşitli aletlerin yardımı ile saç veya sakalın insanın yüz yapısına ve berberin yeteneğine göre kesip şekil vermesine berberlik ve bu mesleğin yapıldığı yerlere berber denmektedir. Seyyar berberler kahvehane, han, hamam, çeşme başı gibi yerlerde sanatlarını icra ederlerdi, aynı zamanda diş çekimi, hacamat (kan alma) sünnet, sülükçülük, pansuman, kellik ve uyuz tedavisi de yapıldığı bilinmektedir. Bir de ibrişim berberleri tanımı vardır. Bu berberler, kaş arası, kulak ve elmacık kemiği üstü ve ayva tüylerini almakla görevlidir. 1930'dan önce berberliğe tıraşçılık denirdi.

İlk çağlarda insanlar yolma, ateş ile, ilkel kesici aletlerle, deniz kabukları, hayvan kemikleri ve dişleri ile tıraş ihtiyaçlarını karşıladıkları bilinmektedir. Çağlara göre Taş Devri'nde, çakmaktaşı ve sert taşlarla, Bronz Çağ'da bronz ve demir ile Sanayi Devrimi ile çelik usturalar, tıraş bıçakları, elektrikli makinalar son olarak kullanılan pratik makinalardır. MÖ. 3 - 4 binli yıllarda Mısır, Assur, Med, Pers, Fenike, Yunan Uygarlıklarında kadın ve erkek berberleri vardır. Berberliğin Piri peygamberimiz HZ. Muhammed'in hizmetinde çalışmış Selmani Farisi'dir. Osmanlı Dönemi'nde ise dükkanı olan berberlere perukar denir. II. Sultan Mahmut devrinde perukarlık başlamıştır. Kuaförlük 1789 yılında Fransa'da başlamıştır. Fransız kuaför Marsel Grateu 1870 yılında ondülasyona (bigudi-maşa) başlamıştır. 1900'lü yıllarda Rus (Maks ve Jori), Alman(Sezar), Fransız(Blazi) İstanbul'da kuaförlüğe başlamışlardır.

Bu tıraş aletlerini kronolojik olarak sıralarsak; Usturalar, Makaslar, Saç kırpma makinaları, Tıraş bıçakları – jiletler, Tıraş bıçaklı makinalar, Bileme aletli tıraş makinaları, Tıraş bıçağı bileme makinaları, Elektrikli makinalar olarak söylenebilir.

USTURALAR:

1--Tek ağızlı klasik sakal için (Res. 4-5-6-7)

2--Taraklı saç için

3--jiletli usturalar olmak üzere 3 gruba ayrılır.

12 Eylül'den sonra memur ve işçiler tıraşlarından dolayı baskı görür ve kıyafet yönetmelikleri çıkarılırken, YÖK de 1983'te sakal bırakan öğretim görevlilerini sakallarıyla görevleri arasında seçim yapmak zorunda bırakmıştı. Türk düşünce, basın ve edebiyatında yenilenme tarihinin öncü adı Şinasi ise, sakalını tıraş ettiği için memuriyetinden olmuştur. Dede Korkut'ta sakalı uzun olmak yabancı "tat eri" olmakla özdeşleştirilirken, İslamiyet'le birlikte sakal bırak ak sünnetler arasına girmiş, sakalın biçimi belirlendiği gibi, sakal duasıyla bırakılan sakalın kesilmesi de hoş karşılanmamıştır. Klasik kaynaklarda, gece kitap okuyan bir muhteremin, kitapta, "Sakalı bir yumruktan uzun olanda akıl yoktur," diye okuyunca, kendi sakalının boyunu merak ettiği, elini atınca yumruğundan taştığını gördüğü, hemen kandili alıp taşan yerleri yakmak isterken elinin de sakalının da yandığı, ve kitabın kenarına "tecrübeyle doğrulanmıştır," diye şerh düştüğü çok yinelenen hikâyelerdendir. [1]

Sermet Muhtar Alus, İstanbul'da ilk sakalsızın Alman Blum Paşa olduğunu, 1849'da sokağa çıktığında halkın kendisini akağalardan sandığını yazar. 1885'te dram aktörü Manakyan'dan başlayarak Aleksanyan, Arifi Bey, Burhaneddin Tepsi sakallarını tıraş etmiştir. Osmanlı vatandaşlarına hüviyet cüzdanı verilmesini düzenleyen ve bunlara saç sakal renginin de yazılmasını isteyen yasa tasarısı 1910 yılında görüşülürken, sakalın kesilebileceği, hüviyet cüzdanında yazılmasının gereksizliğini söyleyen mebuslara karşı Amasya mebusu Fazıl Arif Efendi'nin cevabı serttir:

Bıyık ve sakalını tıraş eyler deniyor. Vicdanlı, hamiyetli bir insan, hiçbir vakit ne bıyığını, ne sakalını tıraş etmez. O bıyık ve sakalı kazımak birtakım adi sahtekarlar hakkındadır. Binaealeyh bu kayıt kalkmamalıdır."[2]

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra sakalını kesenler hızla arttı. Anadolu'da sakal ilmiyeye ait bir simge olduğundan sorun oluşturmamış, a9150'li yıllara kadar asker ocağında bıyıkları kestirmek zorunda kalan yiğitler zorlanmıştır.
İlk emniyetli ustura Fransız berber Jean Jacques Perret tarafından 1762'de yapılmıştır. Keskin bıçağın metal mahfaza içine konduğu bu modelden, t biçimli modern usturaya geçiş 1880'lerde Amerika'da olmuştur, fakat bu usturaların da ucu değişmediğinden sık sık bilenmesi gerekir.[3]

[1] Emiroğlu, Kudret, 2011, Gündelik Hayatımızın Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, ss. 197.
[2] a.g.e., 2011, s. 198.
[3] a.g.e., 2011, s. 198.

Hpm03142
Uz. 13.5 cm
Demir Çağı (Luristan)

Hpm09154
Uz. 13.7 cm
Demir Çağı (Luristan)

Hpm13300
Uz. 5 cm
Demir Çağı (Luristan)

Hpm12036
Uz. 13.6 cm
Demir Çağı (Luristan)

Hpm13370
Uz. 11 cm
Demir Çağı (Luristan)

Roma Dönemi
(Hpm13291); uz .67mm.
Benzerleri: Milne 1970; s./p.30-lev./pl.7/4
Açıklama: Bakır alaşımdan. Saplarında dökümle birlikte veya daha sonra kıvrılarak delik yapılmıştır.

Roma Dönemi
(Hpm13290); uz. 56mm.
Benzerleri: Milne 1970; s./p.30-lev./pl.7/4
Bakır alaşımdan. Saplarında dökümle birlikte veya daha sonra kıvrılarak delik yapılmıştır.

Roma Dönemi
(Hpm13293); uz. 97mm.
Benzerleri: Milne 1970; s./p.30-lev./pl.7/4
Bakır alaşımdan. Saplarında dökümle birlikte veya daha sonra kıvrılarak delik yapılmıştır.

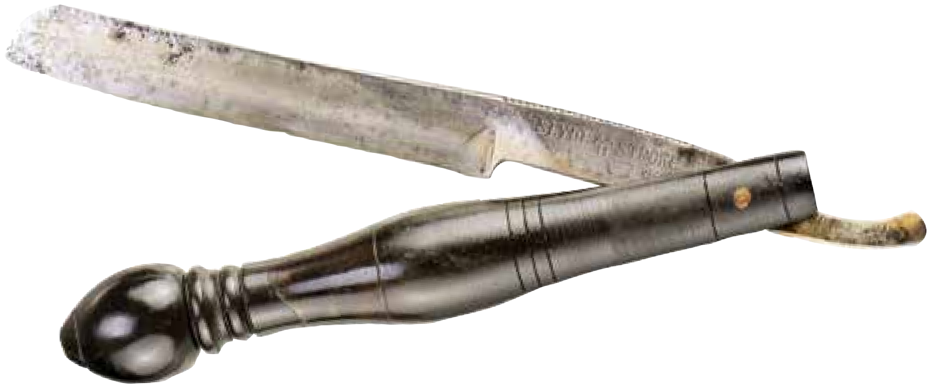

Roma Dönemi
(Hpm13292); uz. 71mm.
Benzerleri: Milne 1970; s./p.30-lev./pl.7/4
Bakır alaşımdan. Saplarında dökümle birlikte veya daha sonra kıvrılarak delik yapılmıştır.

D.R.G.M
493373

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

DOVO 330
PAUL 72

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

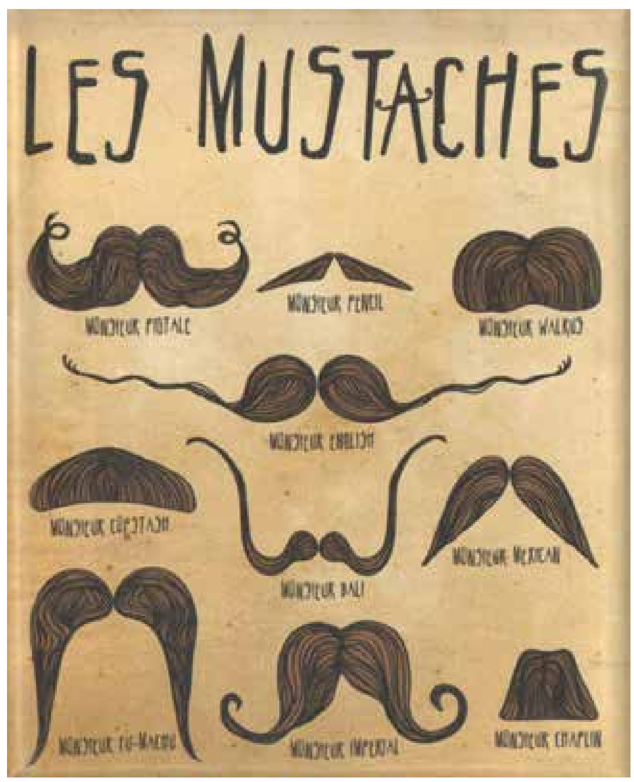

2981

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Sultan Reşad Portreli Ustura

Atatürk Portreli Ustura

Shakespeare Portreli Ustura

Plastik saplı çelik kaplama usturalar.
1900'lü yıllar

DORKO
DORKO Solingen

TIMOR
Hamburg Ring
GIESEN& FORSTHOFF
Solingen

Filarmónica
DOBLE TEMPLE
UTILICE
TIJERAS PELUQUERO
DE MAXIMA CALIDAD
FABRICADAS POR
JOSE MONSERRAT POU

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Çoklu ustura takımları haftalık olarak ayrılmıştır her güne bir ustur-anın kullanıldığı ve bu kullanımında usturaları dinlendirmek için uygulandığı bilinmektedir.

Çoklu ustura takımları haftalık olarak ayrılmıştır her güne bir usturanın kullanıldığı ve bu kullanımında usturaları dinlendirmek için uygulandığı bilinmektedir.

2.10. Ustura Bileme Araçları

Antik Dönem Biley Taşları

Demir Çağ - Luristan

Roma Dönemi biley taşları tıp dışında, kesicilerin körleşmiş kısımlarının keskinleştirilmesinde de kullanılmışlardır.

Yakın Dönem Kayışları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.11. Traş Bıçağı Reklamları

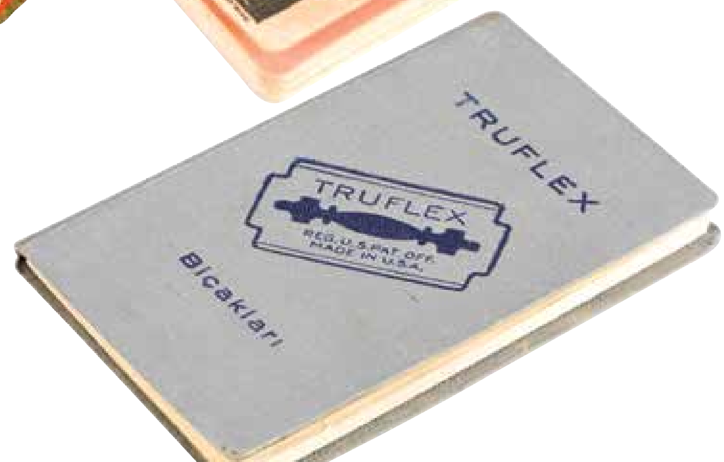

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

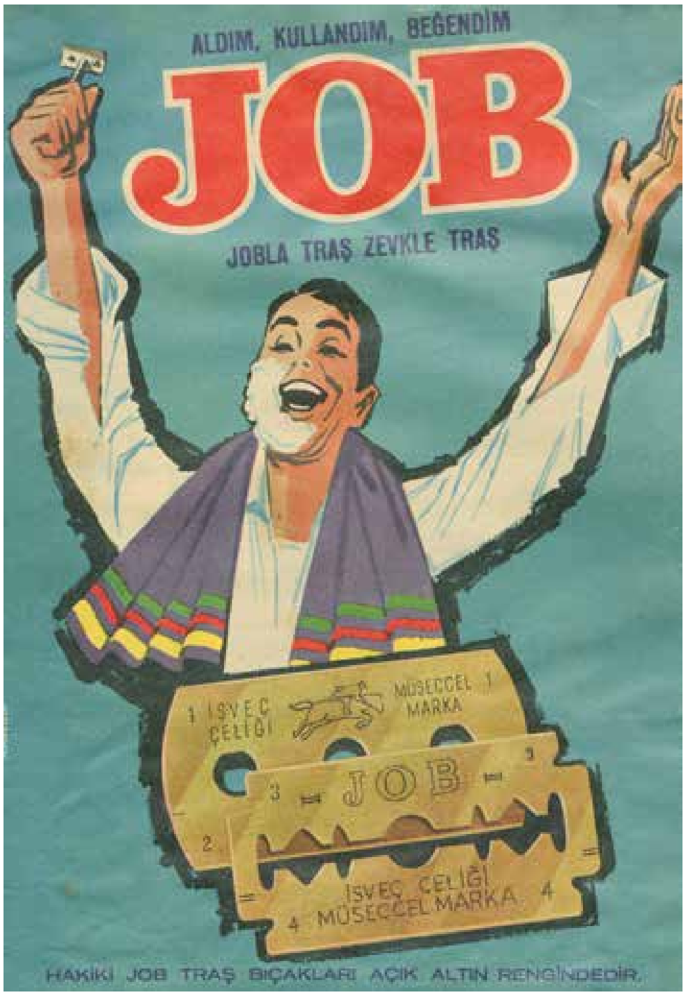

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

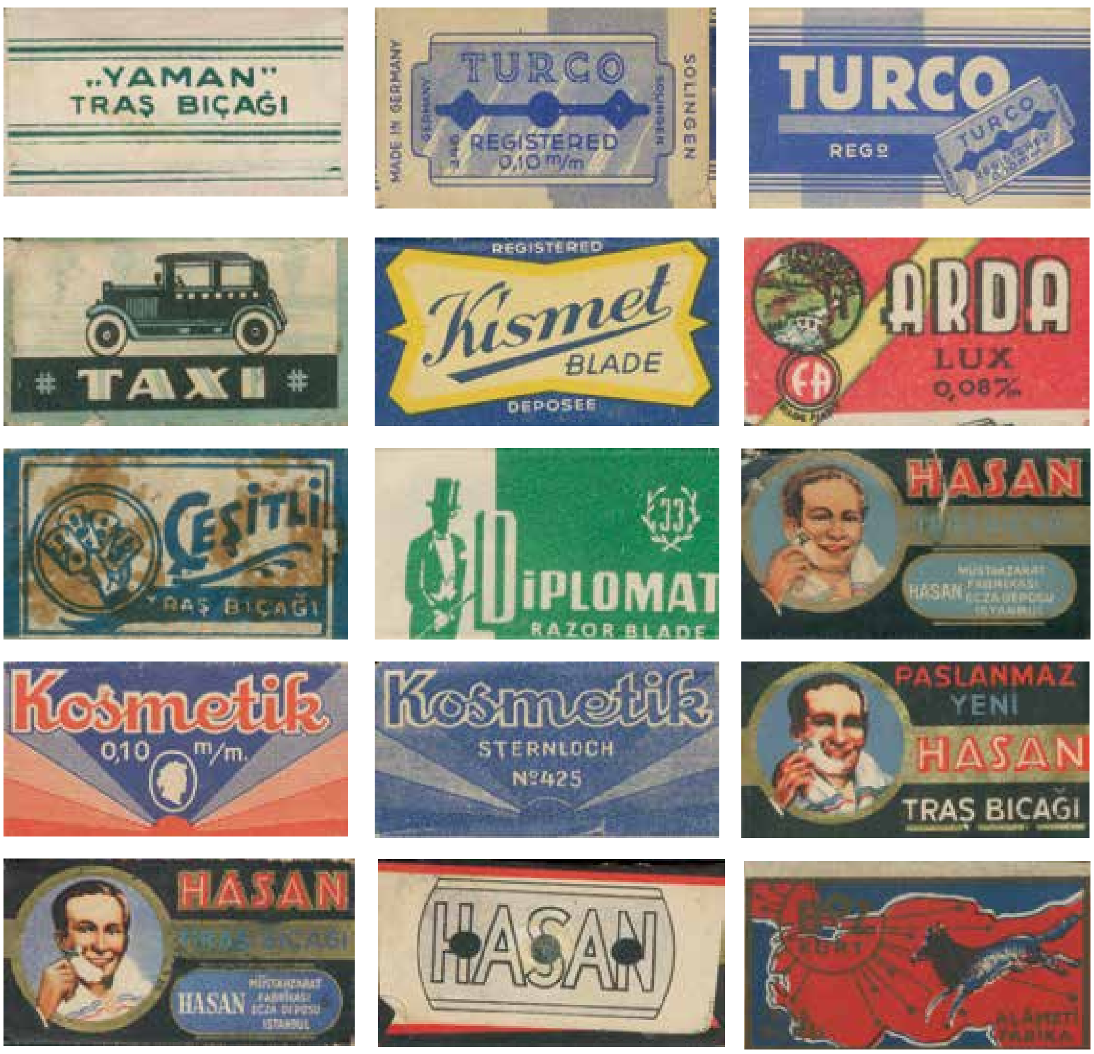
Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

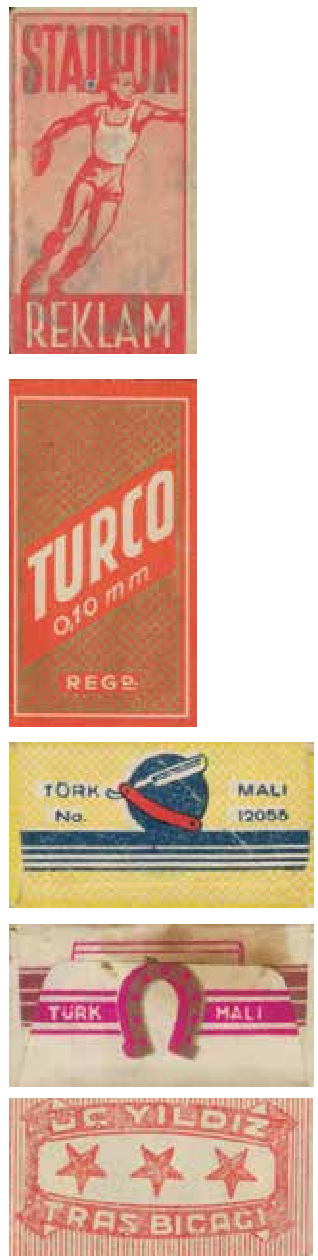
2.12. Traş Bıçakları
Yerli Üretim

Tıraşta devrim yapan buluş King Camp Gillette'e aittir (1855-1932). Ütopik sosyalistlerinden olan Gillette 1894'te bastırdığı The Human Drift adlı broşüründe toplumsal düzen hakkında görüşlerini anlatır. Gillette 1871'de evlerinin yanması üzerine genç yaşta çalışmaya başlamış, birçok işe girdikten sonra metal eşya pazarlamaya başlamıştı. Massachusetts'deki evinde, mekanik aletler konusundaki yaratıcılığını gören mucit arkadaşının önerisiyle, bir yılını günlük kullanımı olan eşya listesini alfabetik sırayla çıkarıp kullanılıp atılacak bir eşya saptayıp üretmek üzerine geçirir. 1895'te bir sabah tıraş olmak istediğinde usturasının körleşmiş olduğunu görür. Kullanılıp atılan ustura bıçağı üretme fikriyle harekete geçer ve gerekli malzemeyi alarak ilk jileti evinde üretir. 1901'de Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) profesör William Nickerson onunla işbirliği yapar ve jilet yapma fikrinin doğuşundan sekiz yıl sonra 1903'te ilk ürün piyasaya çıkar. Gillette'nin resmi ve imzası bulunan jilet paketleri 51 ustura makinesi ve 168 jilet içermektedir. Kısa sürede üretim talebi karşılayamaz olur. 1910'da Theodore Roosevelt'ten Arizona'da kurulacak deneysel "Dünya Şirketi"ne destek isteyerek bir milyon dolar vermeyi önerir, makaleler yayımlanırken, Birinci Dünya Savaşı'nda Amerikan hükümetinin ordu için 36 milyon jilet ısmarlamasından sonra jilet, tıraşın ayrılmaz parçası oldu. Türkiye'de jilet firmaları çoğalınca, jiletin adı tıraş bıçağına dönüştürülmek istendi.

Türkiye'de en çok yaygınlaşan markalar, Gillette, timsahlı ambalajıyla "Nacet", diş macunu markası olarak tanınan Radyolin ve Radium lambası jiletleri, yerli olarak da hem İsveç çeliğini hem de yerli malını kullanmayı öneren paketlerde satışa sunulan Emir, Yalova, Hasan, Keskin, Altın Tıraş gibi markalardı.

Türkiye'de saplı, kullandıktan sonra atılan tıraş bıçağının adı da bir dönem permatik olmuştur. Dolmakalem, çakmak, mendilden sonra tıraş bıçakları da plastikleştikten sonra, iki, üç bıçaklı, çelikleri çok daha gelişkin ve çok daha uzun süre kullanılabilen modelleri üretildi.[1]

[1] Emiroğlu, Kudret, 2011, Gündelik Hayatımızın Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, ss. 199-200.

Yabancı Üretim

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

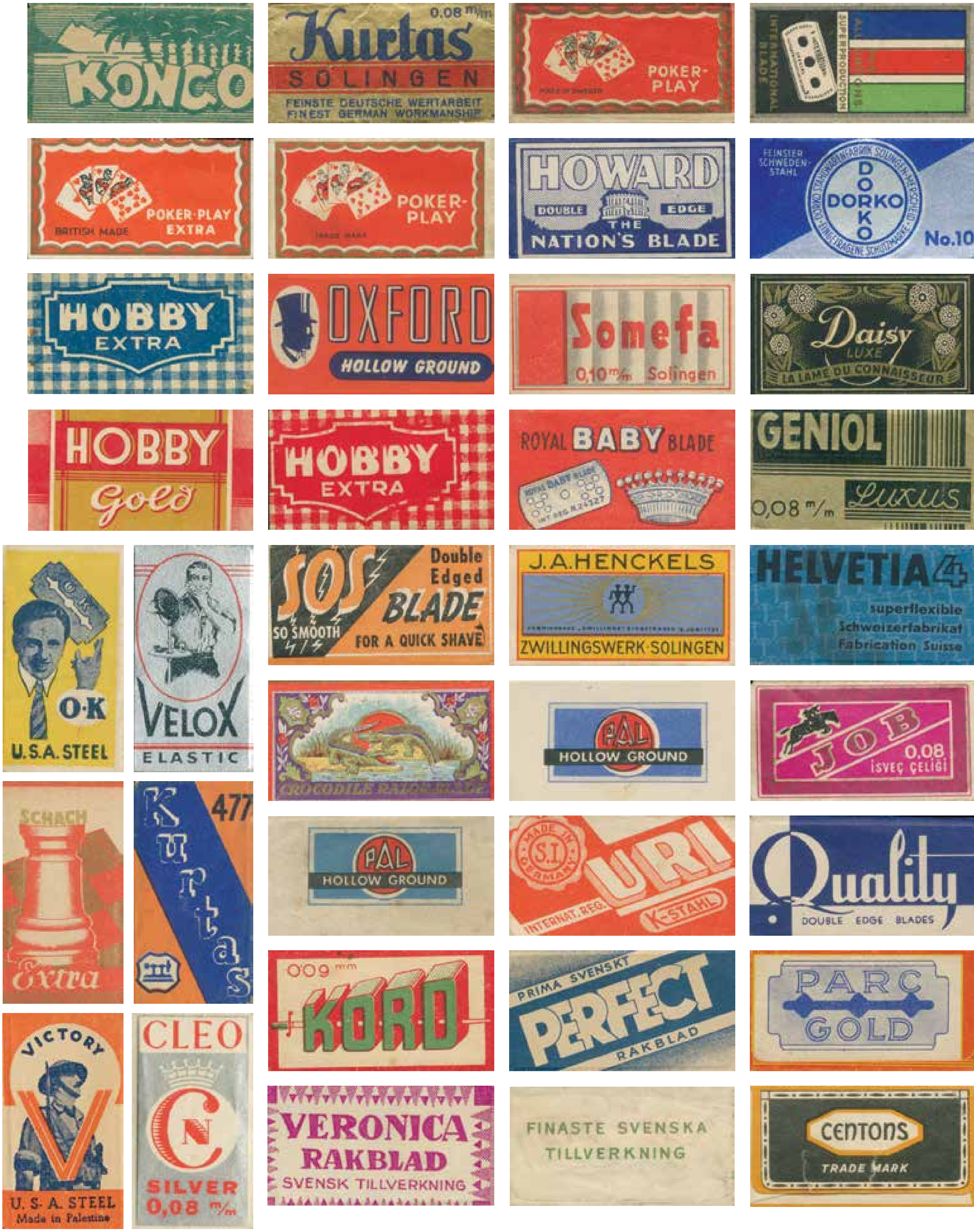

SVENSKT STÅL
SVENSKT ARBETE
HÖGSTA KVALITET
I.T.A.L.I.A.
INDUSTRIA TORINESE ARTICOLI LAMINATI IN ACCIAIO
ACQUI (ITALIA)
CONSERVE STEEL
By
Drying Blades After Shaving
TRIANGLE MECHANICAL LABORATORIES
BROOKLYN, N. Y.
Johann Emil Kronenberg
Solingen Aufderhöhe
MADE IN GERMANY
SCHWEDENSTAHLKLINGE
MAKRUL
MENTONS
TRADE MARK
WELTFUNKKLINGE 0.08 m/m
MADE IN GERMANY
PERFECT
Svensk tillverkning
TRADE MARK
סכיני גלוח מפלדה
אמריקאית ממין נעלה
Made in Palestine
BEST BLADE OF U.S.A. STEEL
Tuna 5:an
SVENSK TILLVERKNING
BEST SWEDISH STEEL
SVENSKT STÅL
SVENSKT ARBETE
HÖGSTA KVALITET
SISU
MADE IN ENGLAND
ACIER SURFIN
FABRICATION SUISSE
INDUSTRIA TORINESE
ARTICOLI LAMINATI IN ACCIAIO
I.T.A.L.I.A.
PERFECT
MADE IN SWEDEN
DIE FEINSTE - THE UNSURPASSABLE
MADE IN GERMANY
LA LAME MERVEILLEUSE - LA SIN RIVAL
MOZART
OKEY
SWEDISH STEEL
MADE BY 6NX PROCESS
STAR DIVISION
AMERICAN SAFETY RAZOR CORP.
BROOKLYN, N.Y. MADE IN U.S.A.
Mozart
MADE IN GERMANY
KONGO
TRADE MARK
THE REGISTERED FOOTBALL RAZOR BLADES ARE MANUFACTURED BY MOST SKILLED SPEZIALISTS FROM FINEST STEEL
EVERY BLADE IS CAREFULLY TESTED BEFORE PACKING AND FULLY GUARANTEED
TRADE MARK
NR. 8973
0.08 m/m
INT. REG.
No. 74252
TRADE MARK
O·K
MADE IN PALESTINE

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

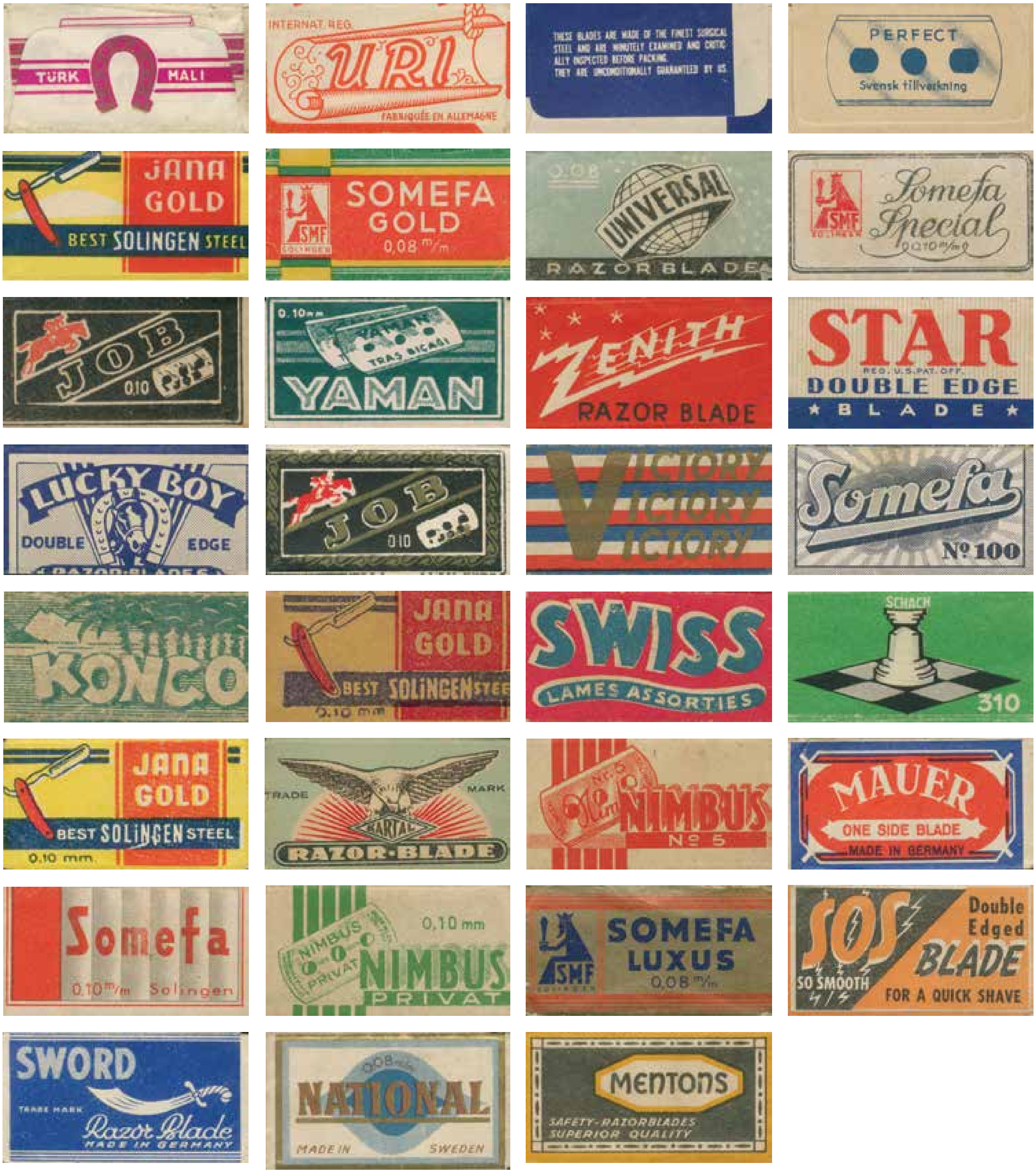
Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

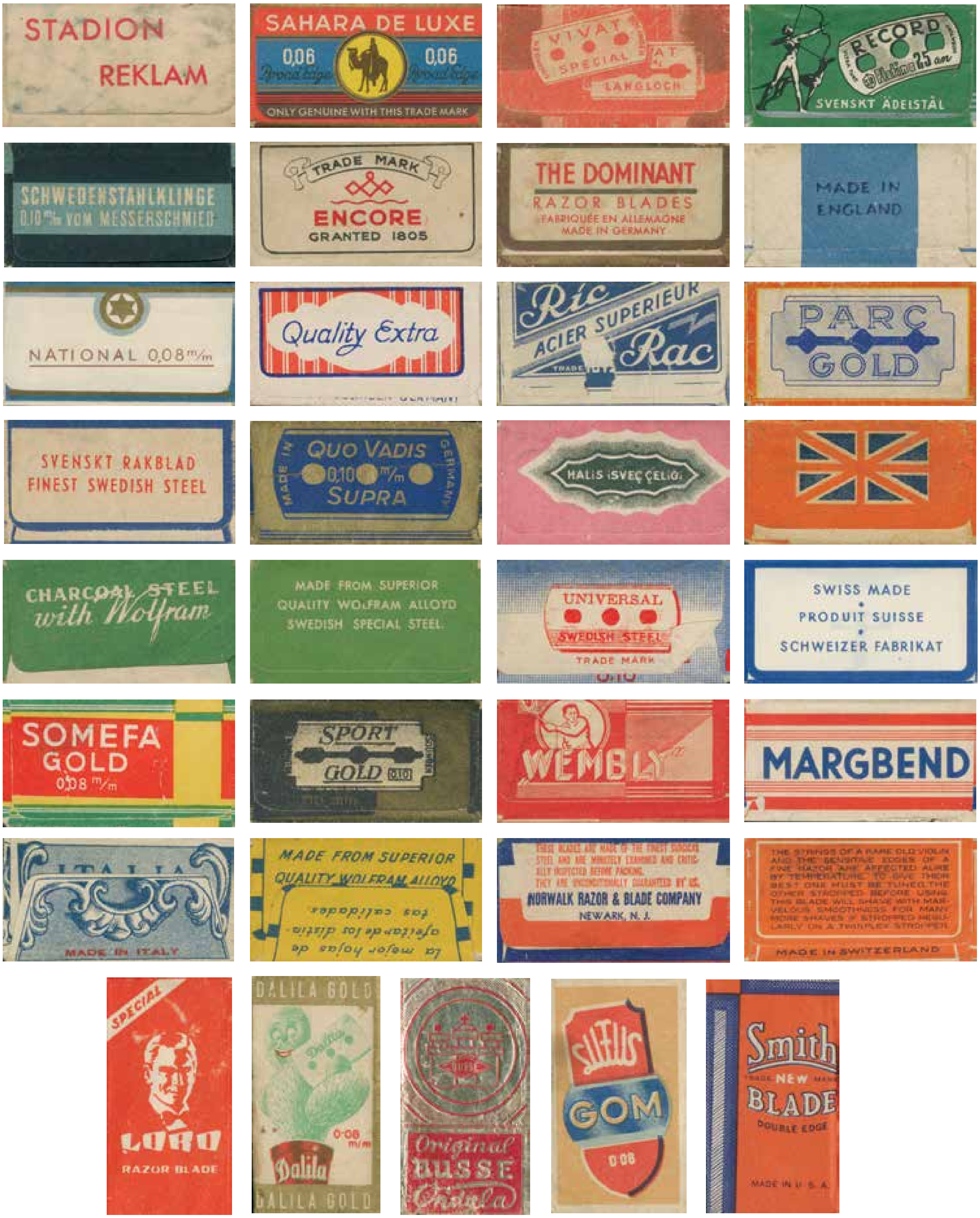

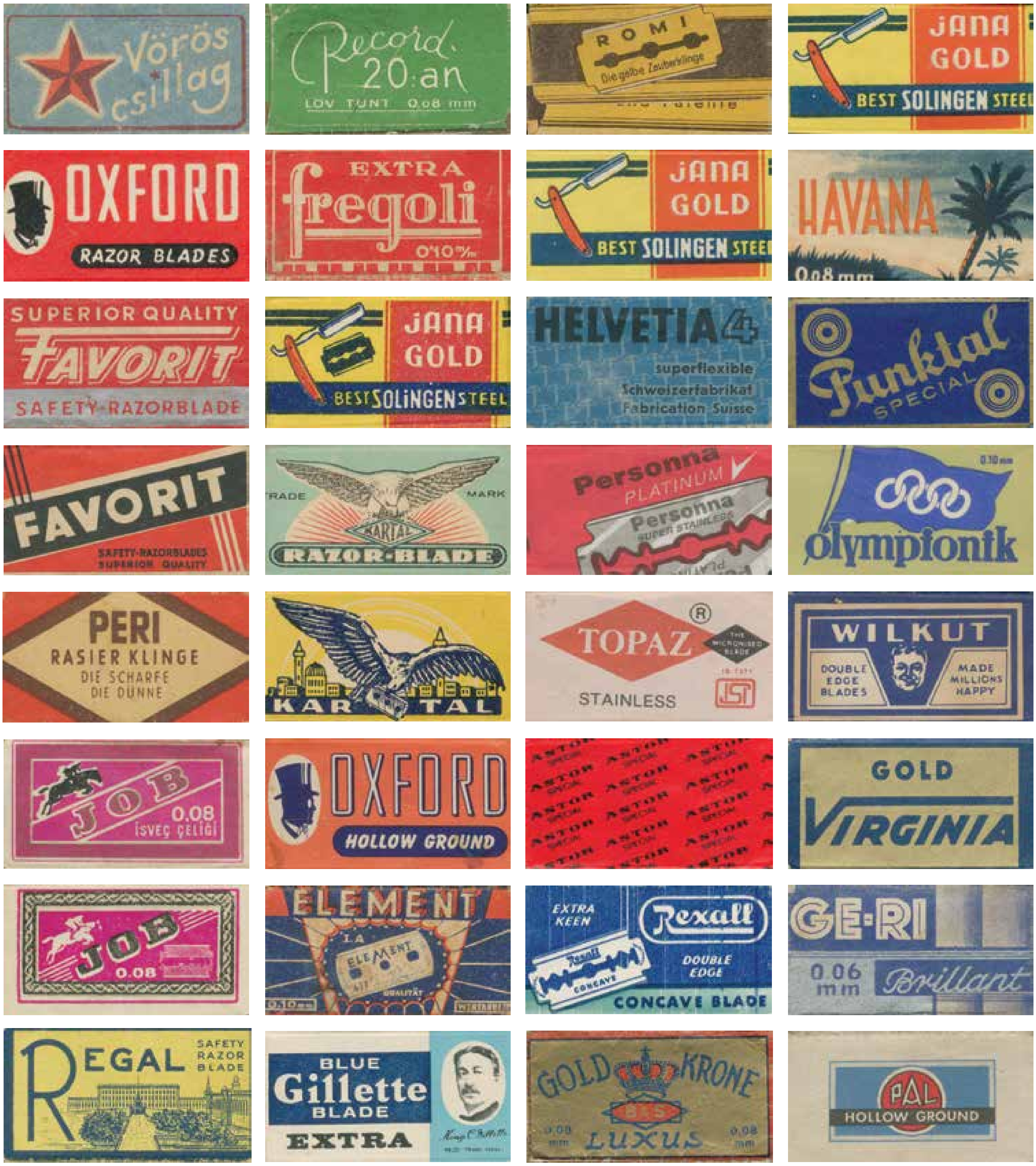
Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Tıraş bıçağı kutuları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.13. Tıraş Sabunları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

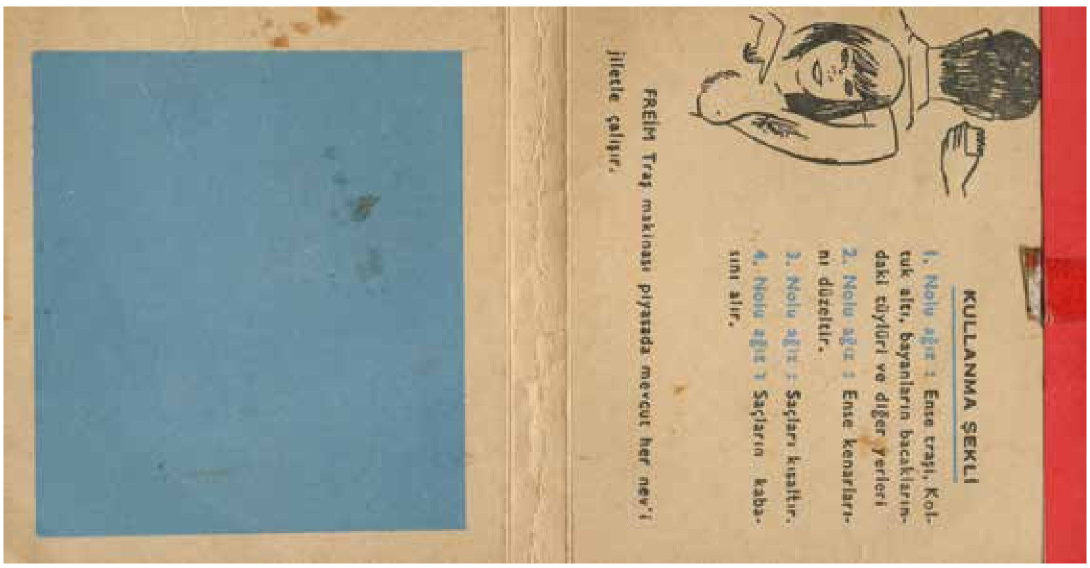

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.14. Tıraş Makinası Reklamları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

ÇİFTE BAŞ
TRADE
MARK
ZAZA

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Myatt
Ladies
Razor
MYATT
LADIES
Midget Blades

The Laurel
LADIES
BOUDOIR
SAFETY
RAZOR
MADE IN ENGLAND
THE SAFEST OF SAFETY RAZORS
THE
LAUREL
BLADE
MADE IN
SHEFFIELD ENG.

POCKET EDITION
GILLETTE SAFETY RAZOR
PATENTED IN
UNITED STATES NOV.15 04
CANADA MAR.7 05
GREAT BRITAIN DEC.30-02
GERMANY JUNE 13 05
AUSTRIA JULY 26 04
FRANCE JULY 3 03
BELGIUM DEC 30-02
ITALY APR.20-03
SPAIN APR. 1-03
NORWAY JULY 6-03
SWEDEN OCT. 15-03
SWITZERLAND JUNE 14 04
RUSSIA APR.30-07
JAPAN JULY 25 03
AND OTHER COUNTRIES
King C Gillette

Halük Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Ever-Ready

Gillette
SAFETY RAZOR
MADE IN ENGLAND

Gillette

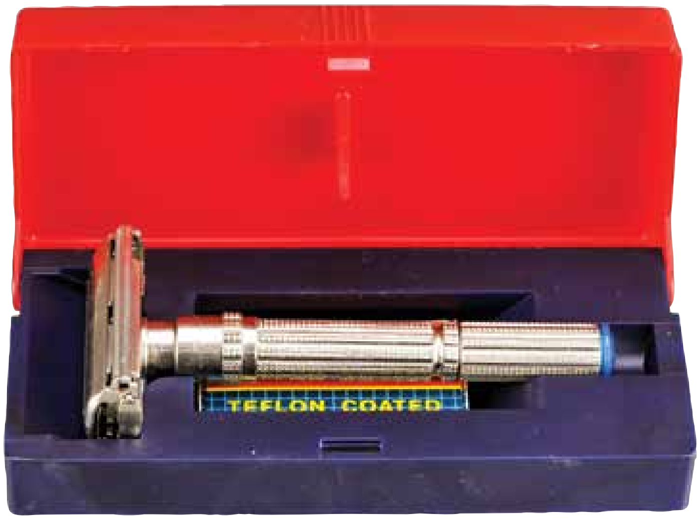

Henso
J.A.HENCKELS
ZWILLINGSWERK
SOLINGEN

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Burun kılı alma makinası

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

SWING

Genuine Gillette
GILLETTE SAFETY RAZOR COMPANY
BOSTON, U.S.A.
IDENTIFY THE GENUINE
BY THE DIAMOND TRADE MARK

CURVFIT
The Feminine Razor

KLAS
Traş Makinası

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Seyahat tıraş takımları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Seyahat tıraş takımları

Seyahat tıraş takımları

Seyahat tıraş takımları

2.16. Kan Taşları

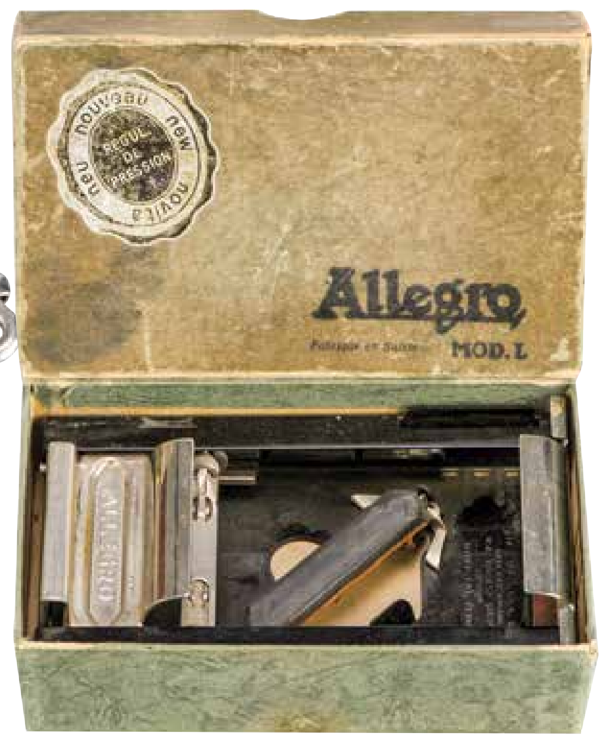

Schutzmarke
TARANTELLA
O.R.P.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Rolls Razor
SILVER PLATED CASE

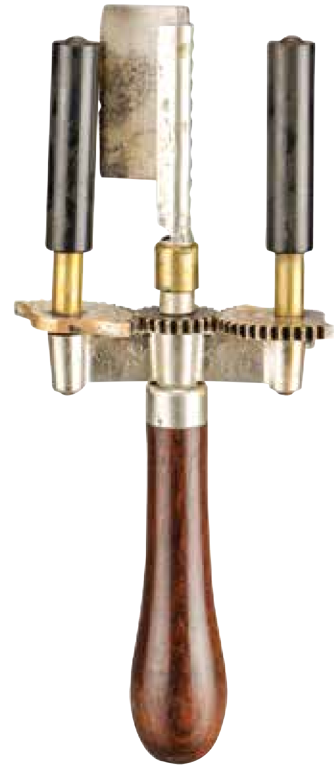

ROLLS RAZOR
THE WORLD'S BEST SAFETY

Trade Mark Regd.
ALLEGRO
MOD. L

ENGLAND &
ABROAD
ROLLS RAZOR
IMPERIAL Nº 2
Made in England
by
ROLLS RAZOR LTD LONDON

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

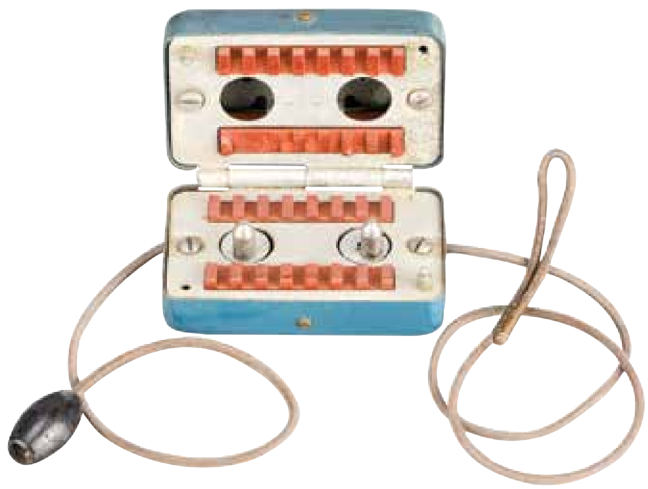

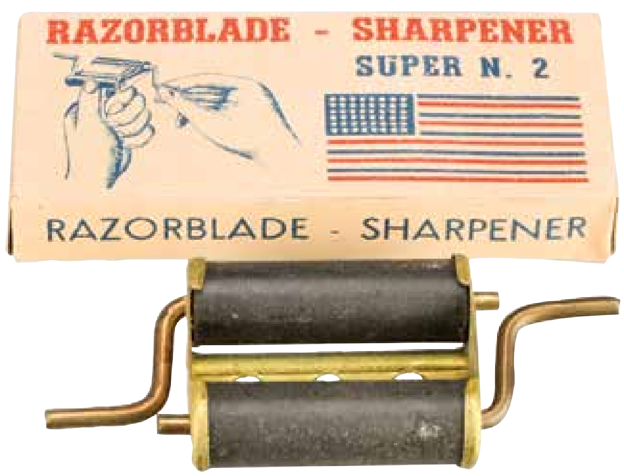
Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.18. Elektrikli Tıraş Makinaları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Amerikan ordusunda Alaska'da askerlik yapan Jacob Schick, jiletini yıkamak için buzu kırmak zorundadır ve suya ihtiyaç duyulmadan kullanılabilecek bir tıraş bıçağı üstünde çalışmaya başlar. Savaştan sonra elektirikli tıraş makinasını icat eden Schick, beş yıllık çalışmanın ardından kendi küçük elektirik motorunu yapar ve 1923'te patentini alır.

Üreticiler elektirikli tıraş makinesine talep olmayacağı düşüncesiyle Schick'in makinesine yatırım yapmazlar. Evini ipotek eden ve borca batan Schick 1931'de, büyük bunalım yılında, kendi makinesini satışa çıkarır. O yıl üç bin makine satabilir.

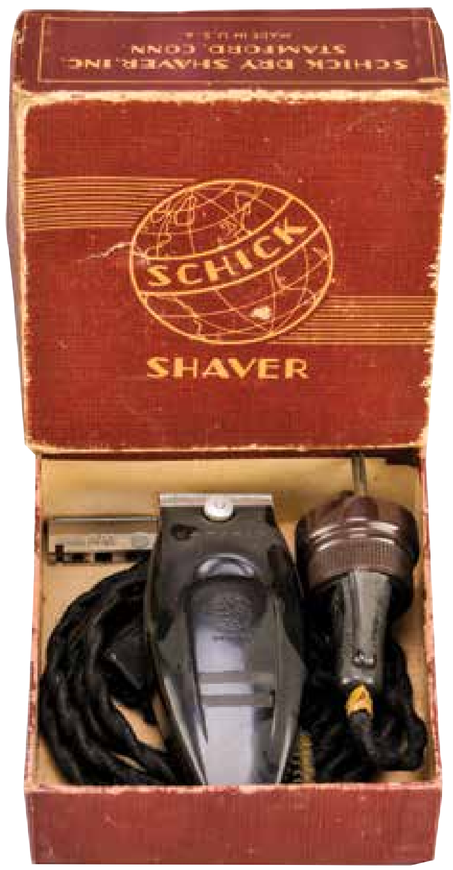
Kazancıyla reklam kampanyaları düzenleyen Schick 1937'de ABD, Kanada ve İngiltere'de iki milyon makine satabilmiştir. 1940'lı yıllara elektirikli tıraş makinesi üretiminde de rekabet başlar ve Remington firması iki başlı ilk makinayı üretir. 1940'ta Remington doğrudan kadınlara hitap eden elektirikli tıraş makinesi modeliyli alanında önemli bir adım daha atar.[1]

[1] Emiroğlu, Kudret, 2011, Gündelik Hayatımızın Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, ss. 200-201.

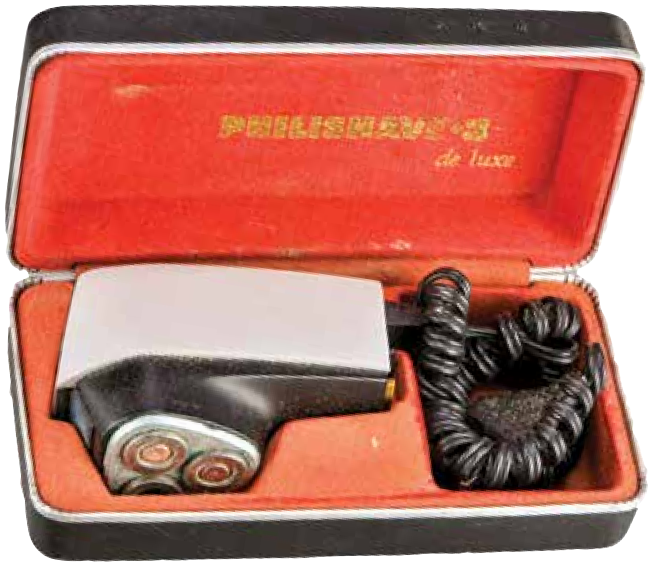

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Pudralıklar

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Tıraş Sabunlukları

2.20. Sıcak Su Tasları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.21. Tarak

Tarağın tarihi, insanın saçını düzeltip şekil verme ve etrafa güzel görünme arzusu, insanlığın çok eski zamanına değin uzanmaktadır. Eski Mısır'dan başlayarak bütün kültürlerden çok güzel taraklar kalmıştır. Hint Avrupa dillerinde tarağın kökü diş anlamındaki "gombhos" sözcüğtine bağlanır. Sanskritçe "jambha", Kilise Slavcası "zqbü" ve Yunanca uzun, sivri çivi anlamındaki "gomfos" bu kökten gelmektedir. Letonca "kemme", Eski Yüksek Almanca "kamb", Danca "kam" ve Eski İngilizce "camb", yeni İngilizce "comb" tarak demektir, ancak iddiaya göre bütün dünyanın tersine Britanya adalarına tarak dışarıdan, 789 yılındaki Dan istilası sırasında getirilmiş, daha önce hatta Roma döneminde bile burada tarak kullanılmamıştır. Türkçe tarakkargak'ın kökü ise tarım ve darının da kökü olan "tarımak, taramak"tır.

Plastiğin bilinmediği ilkel dönemlerde kemik yapımı, ağaç yapımı, özellikle gürgen araklara, Osmanlı Dönemi'nde ise şimşir ağacından yapılmış taraklara rastlamak mümkündür. Daha eski dönemlerde ise, dal parçalarıyla saç ve sakallarına şekil verdikleri düşünülmektedir. Sileks ve obsidyen taşlarından yaptıkları kesici aletlerle ya da hayvan kemiklerinden yapılmış olan taraklarla saçlarını düzelttikleri düşünülmektedir. Zamanın ilerlemesi ve insanlığın kendi içinde gelişmeye başlamasıyla, tarağın kemikten yapılmış örneklerine rastlanmıştır. Bunu destekler şekilde koleksiyonda, Tunç Çağı'ndan günümüze kadar tarakların gelişimini görmeye çalışmaktayız. Hristiyanlık tarihinde, birçok kilise vitrayında da görüldüğü gibi, tarağın simgesel bir değer taşıdığı anlaşılır. 1960 yılında İsviçre'de ilk elektrikli tarak icat edilene kadar tarağın, biçiminde değişiklik olmamıştır. Metal, ahşap, fildişi taraklardan sonra bugün her biçim ve sertlikte yapılan plastik taraklar yaygın olarak kullanılmaktadır.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.22. Fırçalar

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.23. Sakal Traşı Fırçaları

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.24. Berber Makasları

Zaza marka çelik saç makası
1900'lü yıllar

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.25. Saç Kırpma Makinaları

1900'lü yılların başında kullanılmaya başlanılan manuel saç kırpma makinaları sadece saç kesmek için değil, favori ve bıyık düzeltmek için de kullanılıyordu. Bu işlem için kullanılan makinaların uç kısmı daha küçük ve dardı. Zamanla bu makinaların yerini şarjlı ve elektrikli tıraş makinaları aldı.

HARRY
ZAZA

HAIR CLIPPER
HAARMASCHINE
MAQUINA PELUQUERO
POKER

Primus
Primus
SOLINGE

Alcoso

HAARSCHNEIDE-MASCHINE
HAIRCLIPPER
Solingen
GERMANY

HORSTATOR
HAIR CLIPPER

HAIR CLIPPER
FOR PROFESSIONAL USE
Carefully tested
FULLY WARRANTED
SOLINGEN

"L'AMERICAINE"
Tondeuse Spéciale
pour Coiffeurs
pour Cheveux,
Barbe
et Nuque

"Happiness"
Hair Clippers
幸福牌
幸福牌
理髮推剪

Alcusu
HAARSCHNEIDEMASCHINE

ZEPP

ZEPP

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

REGISTERED TRADE
MARKS
Mundus
EINGETRAGENE WARENZEICHEN
MARQUES
DÉPOSÉES

HORSTATOR
HAIR CLIPPER

MODELO
M. ESPIRAL

Pränafa

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.26. Havlular

Havlu, yıkanma sonrasında kullanılan havlı yüzeyli dokuma parçasıdır. Geçmişte ipek ham maddeli dokunan havlular, günümüzde pamuktan dokunmakta olup; uç kısımlardaki havsız dokunan bölümlere simli ve renkli iplikler kullanılarak çeşitli nakış teknikleri ve bitkisel süslemeler yapılmaktadır. 18.yy'dan itibaren Osmanlı işletmeciliğinin teknik, renk ve desen alanında gösterdiği ilerleme havlu makramalarda ve keten peşkirlerde de görülmektedir. Batıdaki resim anlayışıyla işleme desenlerine; mimari, deniz manzaraları, yüzen kayıklar ve natürmort konuları girmiştir. İşlemelerde renkli ipek ipliğin yanı sıra altınlı ve gümüşlü sarı ve beyaz telin katılımı, telin ipek ipliğe sarılmış klaptan cinsinden, kordon gibi bükme, düz kesme gibi her cinsine yer verilmiştir. Pul ve boncukların ilavesiyle daha da ağırlaştırılan bu görüntü işlemenin son dönemde sık görüldüğü bilinmektedir.[1]

Sabah-i şertifler hayır olsun

[1]Tezcan, 2009, 122.

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

2.27. Kolonyalar

Alkolün bulunmasıyla tarihin en önemli atılımlarından birini yapan ve parfümcülüğün merkezi olan İtalya'dan Fransa'ya kaydıktan sonra Kuzey İtalya'da yaşayan Giovanni Paolo de Feminis (1660-1736), formülünü İtalya'da geliştirdiği bir kokuyla Köln'e (Cologne) yerleşir ve burada üretime başlar. Önceleri "eau admirable" (hayranlığa değer su) adıyla ürettiği preparatı 1727'de Köln Tıp Fakültesi tarafından tıbbi ürün olarak onaylanır. Daha sonra preparatı "Eau de Cologne" ya da Almanca deyişiyle "Kölnischwasser" adıyla üretmeye devam etti.

Feminis'in preparatı aslında adı bilinmeyen bir keşişin Macaristan Kraliçesi Elizabeth için ürettiği "Macar Suyu" idi. Feminis Macar suyu bileşimine yüzde 2-4 oranında bergamot ya da limon veya portakal yahut biberiye esansı katarak hâlâ kolonya olarak tanıdığımız markayı üretmiştir. Bir başka iddiaya göre, ilk kolonyayı 1709 yılında yine Köln şehrinde limon, portakal, nane, bergamot suyu ve alkol karışımıyla "Eau de Cologne" (Köln Suyu) adıyla piyasaya veren yine bir İtalyan olan berber Jean Baptiste Farina'dır. Yedi yıl Savaşları boyunca şehirde bulunan Fransız askerler tarafından beğenilen koku, şehrin Avrupa'da kolonya şehri olarak tanınmasına yetmiştir. Farina ailesi zengin olmuş, Paris'te şube ve fabrikalar, kuzenleri ise yeni şirketler açmıştır.

Kolonya, tuvalet suyu ve parfümün ayrımı, içine katılan etil alkol esans oranına göre değişir. Bu oranlar parfümde yüzde 2.5, tuvalet suyunda yüzde 5 ve kolonyada yüzde 3'tür, özel ve pahalı parfümlerde yüzde 42'lere kadar çıkabilir. Başlangıçta bir tür panzehir olarak satılan Eau de Cologne, Napoleon'un 1810 tarihli bir kararnameyle parfüm olarak da satılmaya başlandı. Napoleon'un bazı günler bir şişe Eau de Cologne içmekle kalmıyor, bu hoş kokulu sıvıdan her sabah kafasından ve omuzlarından aşağı bir şişe döktürüyordu. Ülkemizde ilk ithal edilen II. Abdülhamid döneminde Farina'nın kolonyasıdır. O dönemde konuklara gülsuyu ikramı yaygınsa da kolonya sınırlarımıza girdiği anda ününü ortaya koyar. Tabii ki Osmanlı'da da ilham sahibi girişimciler vardır. 1882'de kurulan ilk ıtriyat fabrikasında Ahmet Faruki vatanın ilk "milli" kolonyasını üretir. Halk tarafından "odikolon" olarak adlandırılan Eau de Cologne zamanla "kolonya" adına kadar evrilir.

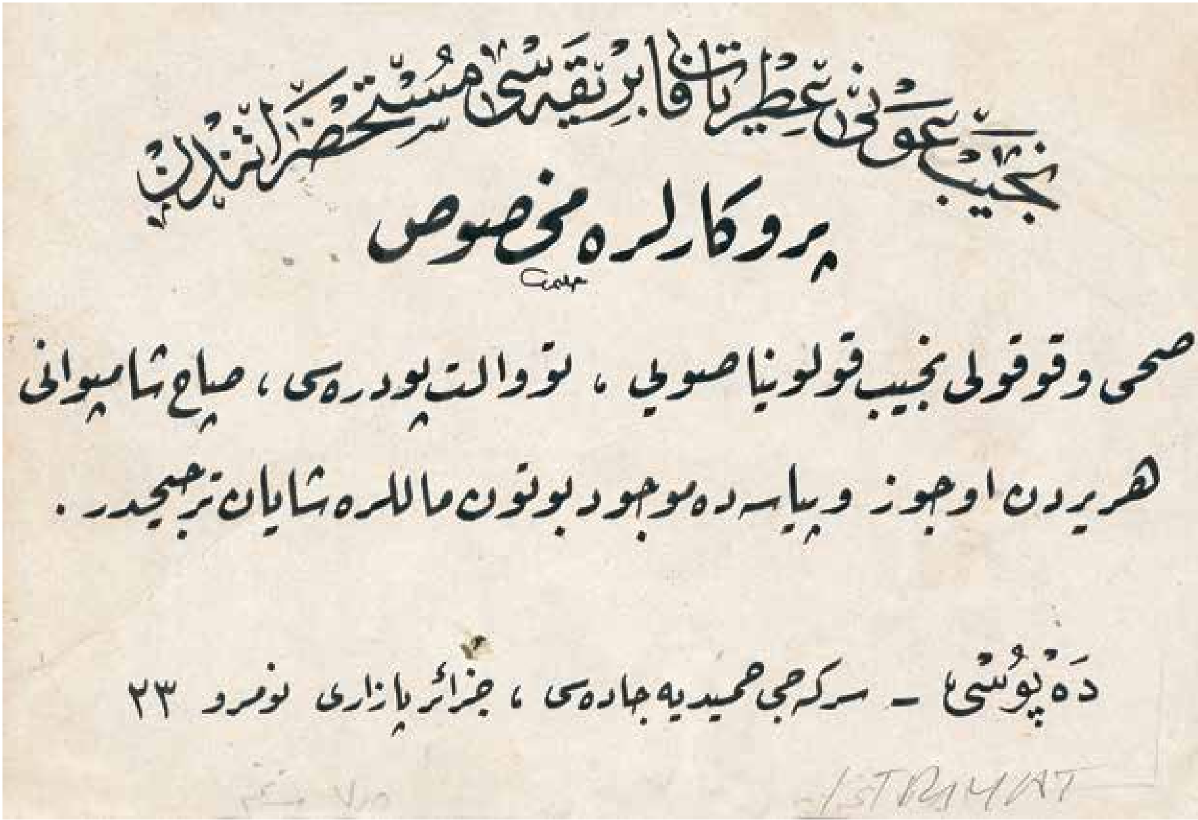
Türkiye'den bilinen en eski kolonya üreticileri Ethem Pertev ile Süleyman Ferit'tir. Ethem Pertev (1871-1927) tuvalet pudrası, çocuk pudrası, Krem Pertev, Briyantin Pertev, sürme ve kolonya suyuyla bir dönem çok ünlüyken, 1909 yılında İzmir'de Kanaat Eczanesi'ni açan Eczacı Süleyman Ferit (Eczacıbaşı, 1885-1973) Altın Damlası kolonyasıyla başarı kazanmış, Safa, Melek, Kır Çiçeği, Seni İçin, Bahar, Beşçiçek, Manolya, Galya, Yaz yağmuru adını verdiği ve isim babalığını Halit Fahri Ozansoy'un yaptığı Unutma Beni gibi özel esanslı kolonyalarıyla bugünkü Eczacıbaşı başarısının temelini atmıştır.

9. yüzyılda Müslüman dünyasında damıtılan ve Bizans'ta da yayılmış olan gülsuyunun yerini kolonya almış, misafirlik, otobüs yolculuğu ve lokantalarda, bayram ve cenaze günlerinde kullanımı ritüelleşmiş, hastane gibi ciddi ziyaretlere hediye götürülürken başlıca limon ve portakal esansı türlerinin yanında lavanta, leylak, çam, tütün, sonunda fındık kolonyası da üretilmiştir.[1]

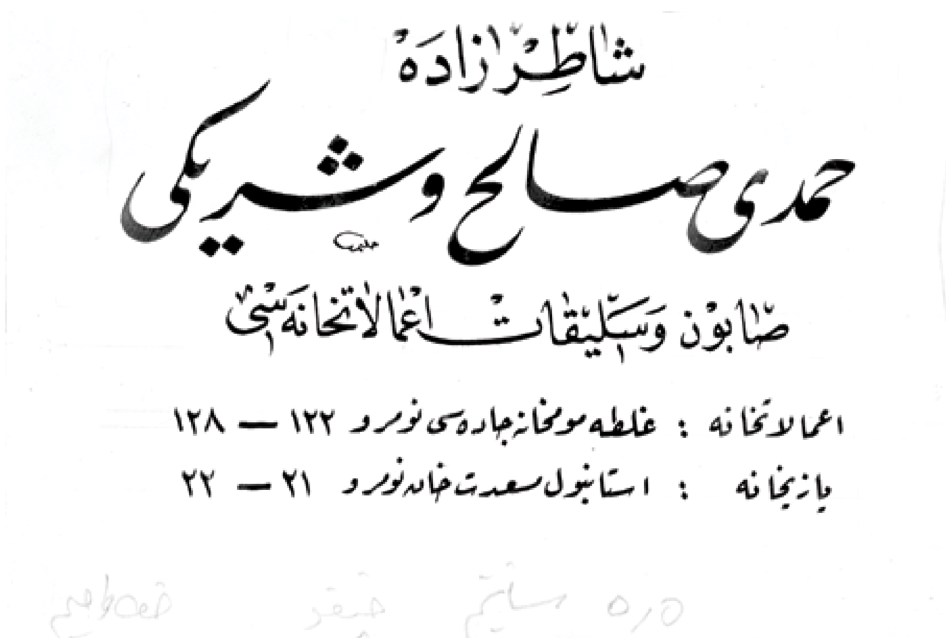
Eczacıların açık kolonya üretimi taşrada devam ederken, bazı eczacılar özel koku ve şişeleriyle fabrika üretimine geçmiştir. Kolonya denilince akla Pereja, Eyüp Sabri Tuncer ile Fuar kolonyası gelir

[1] Emiroğlu, Kudret, 2011, Gündelik Hayatımızın Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, ss. 283-284.

Hattat Halim Özyazıcı'nın hazırladığı etiket çalışmaları

Necib 'Avni 'Itriyat Fabrikasi Müstahzaratından
Perükarlara Mahsus
Sıhhi ve Kökili Necib Kolonya Suyi, tuvalet pudrası,saç şampuani her yerden ucuz ve piyasada mevcut bütün mallara şayan-ı tercihtir
Deposu-Sirkeci Hamidiyye Caddesi Cezayir Pazarı Numero 23
(7,5 santim)

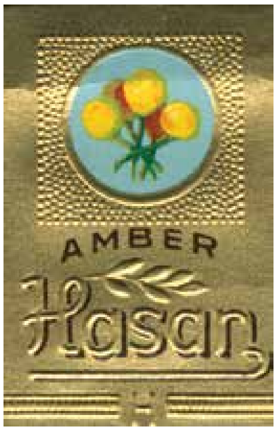

Şatır-zade
Hamdi Salih ve Şeriki
Sabün ve Silikat 'i'malathane'si
'i'malathane:Galata Mümhane Caddesi Numro 122-128
Yazıhane:'İstanbül Mes'udet Han Numero:21-22
Hattat Halim Çinko 5.5 santim

Kolonya Etiketleri

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

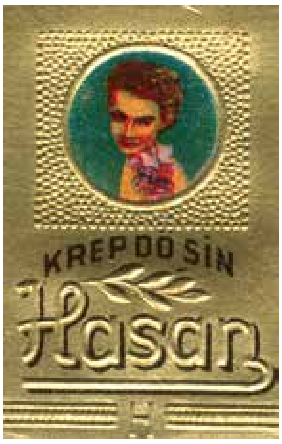

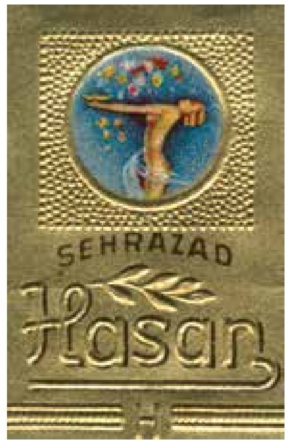

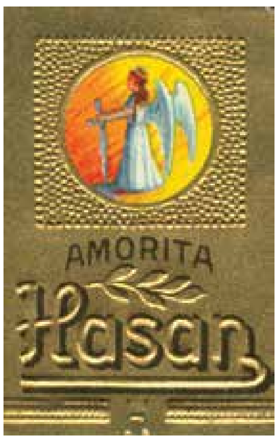

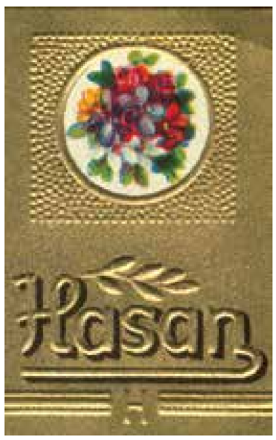

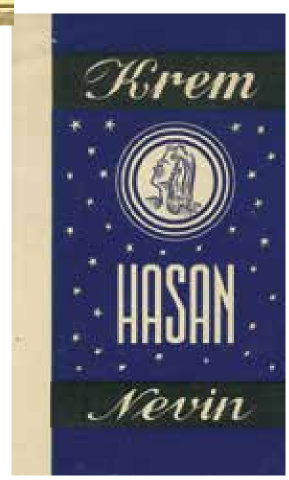

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

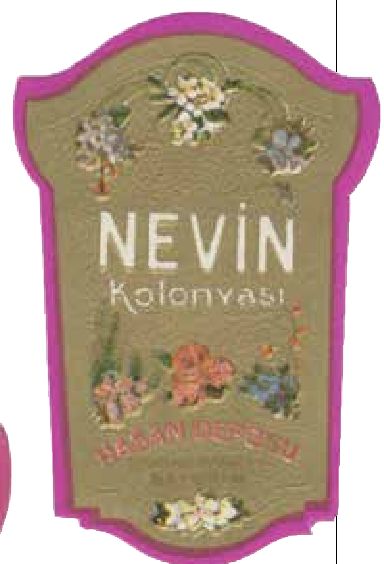

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Kolonya Şişeleri

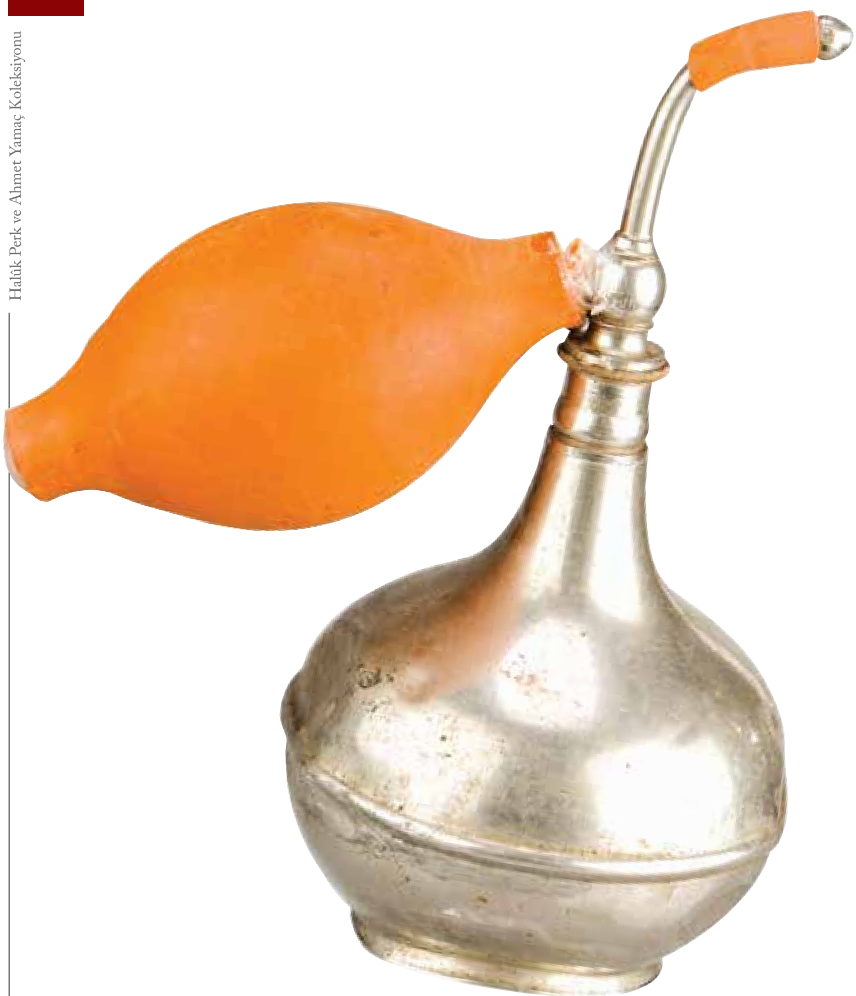

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

DAVESO

Z-A-Z-A

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

LİMON ÇİÇEĞİ KOLONYASI
Eau de Cologne
EAU DE COLOGNE
LİMON ÇİÇEĞİ
En Alâ Friksyon Kolonya
LOSYON
İSTANBUL
LOTION
A.NAZAR
ES-KO
LİMON ÇİÇEĞİ KOLONYASI
Tekbaş
LİMON ÇİÇEĞİ KOLONYASI
PE-RE-JA
EAU DE COLOGNE
Parfumerie
PE-RE-JA
80

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Halûk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

Haluk Perk ve Ahmet Yamaç Koleksiyonu

BİBLİYOGRAFYA

Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukukî Tahlilleri, IV, İstanbul 1992, 329.

Ahmet Yamaç, Ustura ve jilet koleksiyonu, Salık Tarihi ve Müzeciliği Sempozyumu 1, Zeytinburnu Belediyesi Kültür yayınları, kitap no 39, İstanbul, 2016

Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey, Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı, (Haz. Ali Şükrü Çoruk), 3. Baskı, İstanbul 2007, 254-255.

BOA Cevdet Belediye, No. 4586, 6734, 1067.
Christian R. Jones, Barber Shop History and Antiques, Printed in China, 1999.

Ekrem Işın, İstanbul'da Gündelik Hayat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.

François Georgeon, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde İstanbul Kahvehaneleri", Doğu'da Kahve ve Kahvehaneler, (Ed. Hélene Desmet-Grégoire- François Georgeon), (Çev. Meltem Atik-Esra Özdoğan), İstanbul 1999.

Halûk Perk, Anadolu Antik Dönem Tıp Aletleri, Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul, 2012.

Halûk Perk, İnancımız Gereği Minik Cerrahi Müdahale: Sünnet, Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul, 2013.

Halûk Perk, Belgeler ve Objelerle Diş Hekimliği Tarihi, Halûk Perk Müzesi Yayınları, İstanbul, 2014.

H. Volkan Acar, Türk Halk Hekimliğinde Akapunktur ve Bağlantılı Teknikler, Lokman Hekim Dergisi, 2016; 6(1): 10-18.

İncinur Atik Gürbüz, "Divan Şiirinin Sevimli Yüzleri Osmanlı Şiirinde Berberler", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7/3, (Summer 2012).

Kudret Emiroğlu, Gündelik Hayatımızın Tarihi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2011.

Menteş-zâde Abdürrahim Efendi, Fetâvâ-yı Abdürrahim, I, İstanbul 1242/1827, 101.

Mine Yayla ve Miyase Çağdaş, Erkek Berberliğinde Tıraş Geleneği ve Damat Tıraş Önlüklerinin Teknik ve Süsleme Açısından İncelenmesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi.

Miray Arslan, Bilge Sözen Şahne, Sevgi Şar, Dünya'daki Geleneksel Tedavi Sistemlerinden Örnekler: Genel Bir Bakış, Lokman Hekim Dergisi, 2016:6839. 100-105.

Nuran Yıldırım, Berberlerden Diş Hekimlerine İstanbul'da Dişçiler Mektebi Kurma Çabaları ve Dişçi Mektebi'nin Açılışı, Toplumsal Tarih, 146 Şubat 2006.

Nuran Yıldırım, Berberlerden Diş Hekimliğine, Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi, c. IV, Ed. Coşkun Yılmaz, İBB Kültür AŞ, İstanbul, 2015.

Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar, Berber Bedirî'nin Günlüğü (1741-1762), (Çev. Hasan Yüksel), Sivas 1993, 17.

Reşat Ekrem Koçu, "Eski İstanbul'da Berberler", Hayat Tarih Mecmuası, X/5 (1974), 32.

Reşat Ekrem Koçu, Tarihte İstanbul Esnafı, İstanbul 2002, 49.

Ronald S. Barlow, The Vanishing American Barber Shop, An Illustrated History of Tonsorial Art , 1860-1960, printed in the USA,

Sadık Müfit Bilge, Osmanlı İstanbulu'nda Berber Esnafı (Fetihten 1830'lara İstanbul Esnaf Ve Sosyal Hayat Tarihine Bir Katkı).

Sevgi Şar, Anadolu'da Rastlanan Halk Hekimliği Uygulamalarına Genel Bir Bakış.

Sümeyra Merve Kılınç, Cumhuriyet Dönemi Kaynaklarına Göre Kupa, Hacamat ve Sülükle Tedavi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

Şeyma Sarı, Hâtif Ali Efendi Hayatı, Edebî Kişiliği Divanı'nın Tenkitli Metni (132b-203a) ve Nesre Çevirisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.

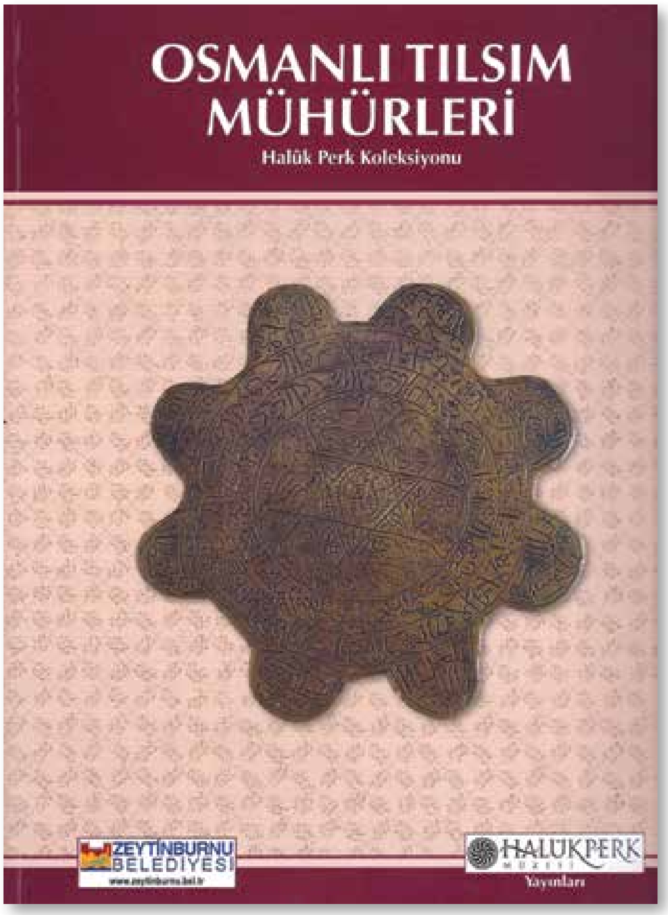
Tahsin Özcan, Fetvalar Işığında Osmanlı Esnafı, İstanbul 2003, 185.

Turgut Karacan, "Bosnalı Sâbit'in Berbernâme'si", Çevren, 76 (Mart-Nisan 1990), 37-44. 21.

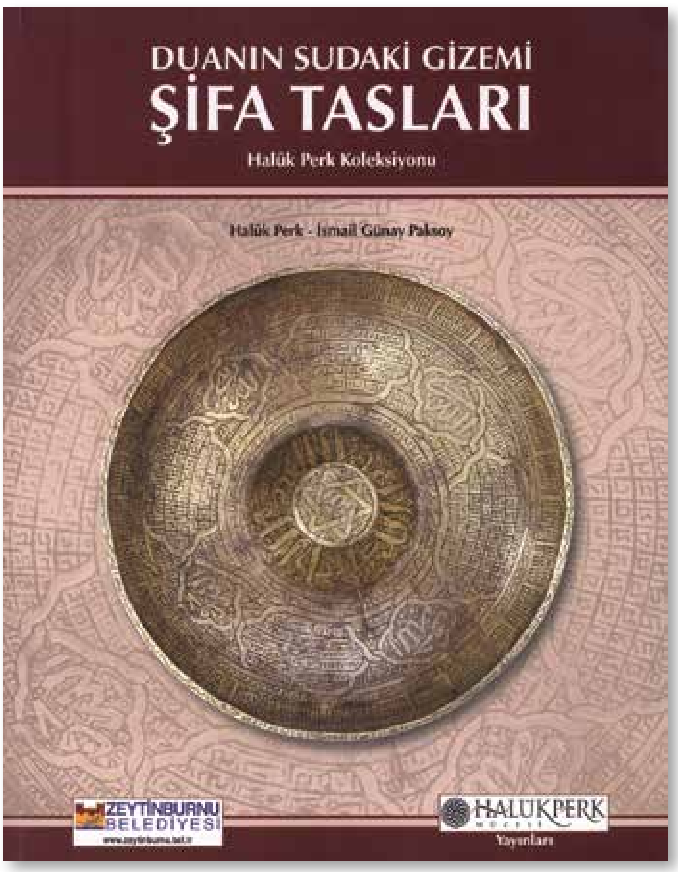
Uğur Aktaş, İstanbul'un 100 Esnafı; İstanbul'un Yüzleri Serisi-15, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul, 2010.

Uğur Göktaş, "Berberler-Osmanlı Dönemi", DBİA, 2 (1994), 155.

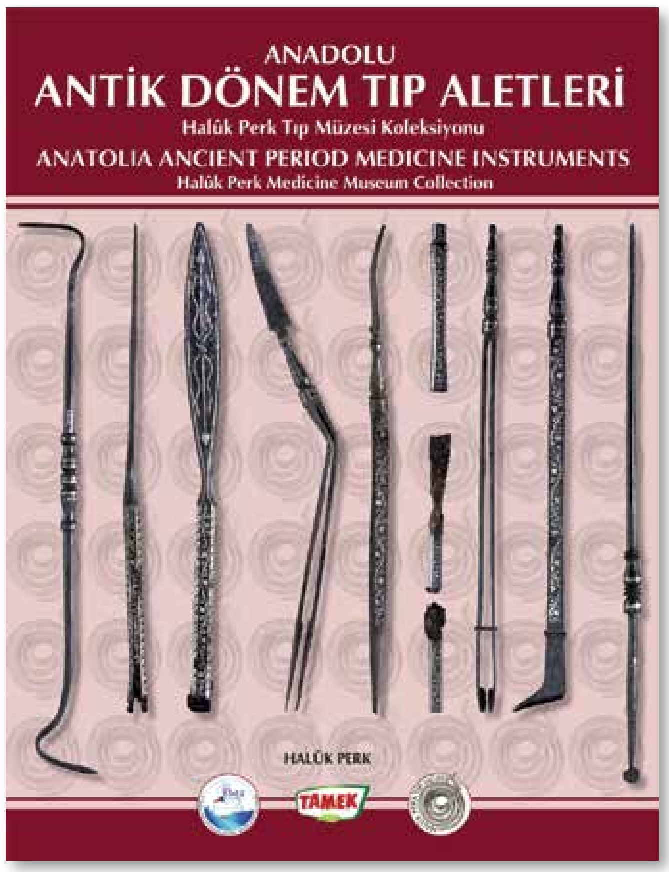
18. yy İstanbul'a Dair Risale-i Garibe, (Yay. Hayati Develi), İstanbul 1998, 39.

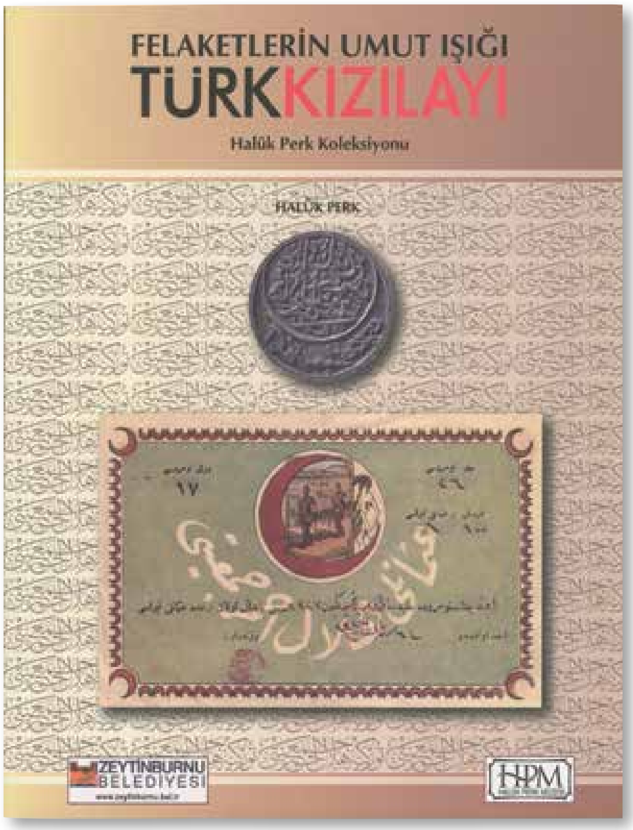
Published in / Basım Yılı 2010

Published in / Basım Yılı 2011

Published in / Basım Yılı 2012

Published in / Basım Yılı 2012

Published in / Basım Yılı 2013

Published in / Basım Yılı 2014

Published in / Basım Yılı 2015

Halûk Perk Müzesi Yayınları